

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduskond
Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond

Vabatahtlik töö siirdeaja Eestis: vabatahtlike kogemus, motivatsioon ja võrgustikud

Bakalaureusetöö

Karin Vene
Juhendaja: dots Triin Vihalemm
Kaasjuhendaja: Maie Kiisel

TARTU 2005

SISSEJUHATUS	2
TEOREETILISED LÄHTEKOHAD.....	3
1.1 Vabatahtlikkuse mõiste erinevad käsitlused	3
1.2 Vabatahtliku töö ajalooline ja tänane kontekst Eestis.....	7
1.2.1 Vabatahtliku töö ajalooline areng	7
1.2.2 Inimeste sotsiaalse osaluse kogemus ja MTÜde roll siirdeaja Eestis	8
1.2.3 Vabatahtlikkus kodanikuühiskonna kontekstis.....	11
1.2.4 Vabatahtliku töö tähendus individualiseerivas ühiskonnas	12
1.3 Vabatahtlike motivatsioon	14
1.4 Uurimisobjekt ja uurimisküsimused	18
METOODIKA	20
TULEMUSED	26
3.1. Vabatahtliku töö olemus vabatahtlike silmis	26
3.1.1 Siirdeaja Eesti versus nõukogude aja vabatahtlikkus	28
3.1.2 Ülevaade erinevate vabatahtlike tegevuste olulisusest	30
3.2 Vabatahtlike motivatsioon	34
3.3 Vabatahtlike võrgustikud Eestis	41
3.3.1 Vabatahtlike organisatsioonide võrgustikud Eestis	42
3.4 Vabatahtlikkus kui roll.....	44
3.5 Vabatahtliku töö avalik representatsioon.....	46
JÄRELDUSED JA DISKUSSIOON	50
Järeldused.....	50
Diskussioon.....	54
KOKKUVÕTE	60
KASUTATUD ALLIKAD	61
Summary	63
LISAD.....	65
LISA 1 Intervjuu kava	65
LISA 2 Intervjuude transkriptsioonid	67

SISSEJUHATUS

Oma bakalaureusetöös uurisin vabatahtlikkuse temaatikat Eesti ühiskonnas. Vabatahtlikku tööd võib kõige lihtsamalt käsitledes vaadelda kui, kellegi abistamist ilma selle eest tasu vastu ootamata. Vabatahtlik tegevus põhineb iga indiviidi vabal tahtel ning initsiatiivil oma kaaskodanikke, keskkonda või organisatsioone aidata.

Töös analüüsin vabatahtlikku tegevust just tänases Eestis, siirdeaja ühiskonnas, kus vabatahtlik tegevus on võrreldes esimese Vabariigi ja nõukogude ajaga saanud uue sotsiaalse tähenduse. Tänases mõistes vabatahtlik tegevus erineb eelmistest ajaperioodidest paljuski ühiskonnas valitsevate normide, väärtuste ja ideoloogiate muutumiste tõttu aegade jooksul. Nii on tänases Eestis tegutsevate vabatahtlike motivatsioon muutunud nõukogude ajale omasest normatiivsusest ja esimesele vabariigile omasest pragmaatilisusest palju emotsionaalsemaks ning individualistlikumaks. Sellest tulenevalt on tänases Eestis vabatahtlikku tööd tegev inimene pigem erandlik nähtus ning huvitav uurimuse subjekt – mis paneb inimest individualistlikus ja liberaalses keskkonnas tegema vabatahtlikku tööd?

Uuritav teemavaldkond on intrigeeriv just seetõttu, et see kannab olulist sotsiaalset tähendust ning aitab osaliselt lahti mõtestada tänases Eestis valitsevad sotsiaalsed väärtused ning normid. Vabatahtlik töö ja vabatahtlikud ise on siirdeaja Eestis paljuski erandlik nähtus, mistõttu see valdkond vajab veel tugevat arendustööd ning tutvustamist laiemale avalikkusele. Oluliseks uurimisobjektiks muutubki teema just seetõttu, et Eestis, kus ühiskonna sidusus on väike, avalikus sfääris domineerib individualistlik- liberaalne mõtteviis, levinud on ennastkehtestavad ja hedonistlikud väärtused, on tekkinud grupp inimesi, kelles peitub sisemine soov ja vajadus siiralt teisi aidata.

Töös annan kõigepealt antud valdkonna teoreetilise ja empiirilise raamistiku. Uurimuse käigus kogutud tulemused esitan teema kolme alaaspekti kaupa. Järelduste peatükis vastan töös püstitatud uurimisküsimustele. Oma tulemused seon töös esitatud teooria ja empiirikaga diskussiooni osas.

TEOREETILISED LÄHTEKOHAD

1.1 Vabatahtlikkuse mõiste erinevad käsitlused

Mitmed allikad käsitlevad vabatahtlikkuse mõistet erinevalt. Taasiseseisvunud Eestis, mil vabatahtlik tegevus sai nõukogude ajaga võrreldes uue vormi ning tegevuspiirid, on hakatud kaardistama ka selle kaasaegset tähendusvälja. Praegusel hetkel aga ei tunne Eesti õigussüsteem legaaldefiniitsioonina mõistet „vabatahtlik”. Sellel terminil puudub õigusnormidega lahti seletatud ja õigusega kaitstud sisu. See tähendab, et kui sisuliselt tegutsevad inimesed praegu vabatahtlike ideede vaimus ja vabatahtliku tegevuse eesmärkidest lähtuvalt, siis saab neid vabatahtlikuks nimetada ja nende tegevust hinnata vaid tegevuse sisu järgi, mitte aga selle juriidilise vormi järgi. Legaaldefiniitsiooni loomisel võiks eeskujuks võtta 2002. aasta alguses Varssavis toimunud rahvusvaheliste ekspertide kohtumisel koostatud teesid. Pakuti välja vabatahtliku legaaldefiniitsioon: „Vabatahtlik on füüsiline isik, kes osutab teenuseid teisele isikule või teise isiku kasuks oma vabal tahtel ja tasuta” (Vutt 2003:10).

Vabatahtlikkuse definiitsiooni üle on arutletud tõsiselt ka Eesti kolmanda sektori siseselt. Nii näiteks on mittetulundusühenduste ümarlauas väga üldistatult defineeritud vabatahtlikkuse mõiste ja tähendus. Lagerspetzi Kodanikuühiskonna lühisõnastiku järgi on vabatahtlikkus: 1) mittetulundusühingute ja seltsingute liikmeks on astunud vabatahtlikult; selles erinevad nad nt korteriühistutest, mille liikmeks astumine on seadusega kohustuslik, ning nendest usuühingutest, millesse lapsed astuvad vanemate avalduse alusel. 2) töö tegemine ühiste eesmärkide nimel ilma rahalist tasu saamata. Inglise keeles *volunteering*. Lagerspetzi lühisõnastiku järgi on vabatahtlik inimene, kes osaleb mittetulundusühenduste või muus avalikku huvi edendavas tegevuses oma vabast ajast ilma rahalise tasuta (Lagerspetz 2004).

Samuti on vabatahtlikkuse mõistele tähendust püütud anda erinevate uuringute ning inimeste kogemuse põhjal. Nii näiteks 2003. aastal uuringukeskuse Faktum poolt läbi viidud kodanikualgatuse uuringu tulemusena sõnastati üldine vabatahtlikkuse tähendus

küsimustikule vastanud inimeste kogemuse ja arusaamade kohaselt. Uuringus küsitleti sadat III Kodanikeühenduste konverentsi osavõtjat, kellest 79 olid naised ja 19 mehed, vanuses 15-60 eluaastat. Vabatahtliku töö all mõistetakse uuringu järgi „heast tahtest ja entusiasmist tasuta, vabast ajast tehtavat tööd kellegi, peamiselt ühiskonna heaks peamiselt ühise eesmärgi nimel” (Kodanikualgatuse uuring 2003).

Vabatahtlikkuse mõiste tähenduse üle on diskuteeritud ka erinevates rahvusvahelistes teadusartiklites ning rahvusvaheliste uuringute tulemustes. Louis A Penneri (2004) järgi eristab vabatahtlikku tegevust muudest sotsiaalsetest tegevustest neli põhitunnust. Esiteks vabatahtlik tegevus on selgelt planeeritud, kuna inimesed mõtlevad ja kaaluvad oma valikuid enne selle töö tegemist. Teiseks iseloomustab vabatahtlikkust pikaajaline käitumine – enamus vabatahtlikke teevad seda tööd pika perioodi jooksul. Kolmandaks, Allen Omoto ja Mark Snyder (Louis A Penner 2004 tsiteeritud Omoto ja Snyder) on märkinud, et vabatahtlikkus on „mittekohustuslik” aitamine. Viimane väga oluline vabatahtlikkust iseloomustav tegur ilmneb organisatsiooni kontekstis. Nimelt, enamik vabatahtlikke leiavad vabatahtlikke töid erinevate organisatsioonide kaudu. Seega vabatahtlikkus on organiseeritud kujul palju olulisem ning tulusam sotsiaalne käitumine, kui lihtsalt ühekordne võõra inimese aitamine kriisisituatsioonis.

ÜRO Majandus- ja Sotsiaalnõukogu Komisjoni ümarlaudade arutelu põhjal on defineeritud vabatahtlikkust kui pikaajalist vastastikust aitamist. Vabatahtlikkus on vähem õnnelike inimeste teenindamine või nende eest hoolitsemine ja selle tegevuse propageerimine. Vabatahtlik tegu on inimese hea tahte avaldus ja valmisolek tasuta aidata teisi inimesi ja vastastikuse kasu nimel ühiskonda parandada. Osaliselt on vabatahtlikkus puhas inimese sotsiaalne kohustus ja soov aidata hädasolijat. Kuigi inimesed aitavad teisi hoolivuse ning armastusega, ei ole vabatahtlikkus puhas omakasupüüdmatu tegevus. Igas inimkäitumises on annus isiklikku huvi ja väärtusi. Sellest tulenevalt teevad inimesed vabatahtlikku tööd peamiselt sotsiaalsest kohustusest, mitte niivõrd täiesti omakasupüüdmatust soovist teisi inimesi aidata („*The role of volunteerism...* 2001).

Tartu Vabatahtlike Keskuse juhatuse liige Tuulike Mänd (2005) väitis oma ettekandes Eesti II Vabatahtlike Foorumil, et kõige üldisemalt saab vabatahtlikkuse jaotada kaheks: mitteformaalseks ja organiseeritud vabatahtlikkuseks. Mitteformaalne vabatahtlikkus on indiviidi soov aidata teisi inimesi ilma et ta kasutaks organisatsioonipoolset suunamist või pakkumisi. Organiseeritud vabatahtlikkuse saab jaotada tegevuskestvuse järgi omakorda kaheks: lühiajaline ja pikaajaline vabatahtlikkus. Viimased erinevad vabatahtlike ajendite poolest. Nimelt lühiajalistel vabatahtlikel on ühekordne ajend abistada näiteks mõnel huvi pakkaval üritusel, mistõttu ei ole need vabatahtlikud organisatsiooni jaoks püsivad. Pikaajaline vabatahtlikkus tuleneb vabatahtlike tugevast motivatsioonist täita organisatsiooni missiooni ning eesmärgi, mistõttu organisatsioon peaks sellistesse vabatahtlikesse suhtuma kui partneritesse. Samuti tõi Mänd oma ettekandes välja viis maailmas levinud vabatahtlikkuse tüüpi:

1. filantroopia ehk vabatahtlikkuse korras teenuse pakkumine
2. vastastikune abi ja eneseabi
3. avaliku teenistuse vabatahtlik töö
4. huvikaitse kampaania
5. vabatahtlik töö Internetis (nt vabatahtlik nõustamine)

Interneti vabatahtlikkus on muutunud suhteliselt levinud trendiks, kuna annab võimaluse vabatahtlikku tööd teha oma kodus sobival ajal.

Mitmetes arenenud Euroopa riikides ning USA-s ja Kanadas on vabatahtlikkus ühiskonnas väga olulisel kohal, mida tõestavad ka vabatahtlike aktiivsus ning vabatahtlike võrgustikud ja tugevad traditsioonid. Vabatahtlikkuse teema olulisust on arutatud ka ÜRO Peaassambleel ning mitmetel erinevatel rahvusvahelistel konverentsidel. Samuti on loodud mitmeid vabatahtliku tegevuse ülddeklaratsioone ja manifeste (Mänd et al 2004-2005).

Vabatahtliku töö osakaalust USAs ja teistes lääneriikides annavad ülevaate erinevad uuringud. Nii näiteks andsid 1994. aastal läbi viidud uuringu tulemused ülevaate vabatahtliku töö osakaalust ja aktiivsusest üheksas Euroopa riigis (Belgia, Bulgaaria, Taani, Saksamaa, Iirimaa, Holland, Rootsi, Slovakkia ja Suurbritannia). Uuringu järgi on

vabatahtlik töö aktiivsem Belgias, Hollandis, Rootsis, Suurbritannias ja Saksamaal (30-34%, vabatahtlikku tööd tegevate inimeste osakaal üle 18-aastastest inimestest) ja vähemaktiivne Bulgaarias ning Slovakkias (alla 25%, vabatahtlikku tööd tegevate inimeste osakaal üle 18-aastastest inimestest). USA ja Kanada vabatahtlikku tööd tegevate inimeste osakaal on suurem kui eelnimetatud Euroopa riikides, kuna seal küündib vabatahtlike aktiivsus suisa 40%-ni üle 18aastasest elanikkonnast. Rahasse ümber arvatuna võrdub see umbes 150 miljardi dollariga. USAs moodustavad kõige aktiivsema vabatahtlike grupi inimesed vanuses 35-54, mis tuleneb ilmselt nende rahalisest sissetulekust ning perekonna stabiilsusest. Statistika järgi kulutavad aktiivsed vabatahtlikud Euroopa riikides vabatahtlikule tööle keskmiselt 120-150 tundi aastas, sama näitaja USAs ning Kanadas on üle 150 tunni (Burnmeister 2001).

Lääne-Euroopa ning Kesk- ja Ida-Euroopa riikides on vabatahtliku tegevuse piirid ja traditsioonid erinevad. Euroopa Liidu uutes liikmesriikides on arusaam kaasaegse vabatahtliku tegevuse põhimõtetest ebaselge (Mänd et al 2004-2005). Kesk- ja Ida-Euroopa liikmesriikides on vabatahtlik tegevus nõrga kodanikuühiskonna ja sotsiaalse sidususe tõttu paljuski veel marginaalne nähtus, mistõttu ei ole ka sealset vabatahtlikku tegevust otseselt kaardistatud ega defineeritud. Lisaks on nendes ühiskondades toimunud suured muutused ajaloo vältel ning kultuuriline kihistumine. Sellest tulenevalt on oluline uurida, millisel kujul ning tasemel on vabatahtlikkus arenenud Eestis.

Sotsiaalarengu Komisjoni järgi on vabatahtlikkus vajalik ja kasulik nii indiviididele endale kui ka laiemale ühiskonnale, kuna see aitab luua rikkama sotsiaalse keskkonna ja tekitada omavahelise usalduse ning kokkukuuluvustunde. Vabatahtlikkus paneb aluse ühiskonna sotsiaalsele arengule ning küpsusele. Vabatahtlikkuse küsimust seostatakse püüetega kaotada vaesust, edendada tööhõivet, suurendada sotsiaalset kaasatust – julgustades sealhulgas vähemate võimalustega inimesi ja muid tundlikke gruppe ning tõsta teadlikkust laiaulatuslikest ja kiiretest muutustest mitmetes eluvaldkondades, mis avaldavad kõikjal ühiskondades sügavat mõju (Mänd et al 2004-2005).

Euroopa Liidu Sotsiaalse Arengu Komisjoni paneeldiskussioonis ilmnis vabatahtlikkuse roll sotsiaalse arengu edendamisel, seda just usalduse ja ühistunde tekitamise läbi. Vabatahtlikkus on kodanike osaluse hea avaldus ning lepituse ja taastamise allikaks (EU Presidency Statement...2001).

1.2 Vabatahtliku töö ajalooline ja tänane kontekst Eestis

1.2.1 Vabatahtliku töö ajalooline areng

Kuidas vabatahtlikkuse mõiste ja tegevus Eestisse tuli? Täna sees tähenduses on vabatahtlikkus eelkõige Ameerikast tulnud vool ja sõna, mis on juurdunud Eesti ühiskonda viimase kümne aasta jooksul. Vabatahtlikkusel on olnud Eestis erinevatel aegadel erinevaid väljundeid, tasandeid ja tähendusi. Sellest tulenevalt võib vabatahtlikkuse vormina käsitleda ka näiteks talgulisi tegevusi, kus inimesed käisid metsas puid istutamas või üheskoos uut lauta ehitamas.

Vabatahtlik tegevus toimus aga Eestis sisuliselt väga aktiivselt ka esimese vabariigi ajal, mis nõukogudeaegses ühiskonnas tugeva riigipoolse kontrolli all oluliselt transformeerus. Erinevate Eesti ajaloo ajastute vabatahtlikkust on kirjeldanud Airi Aarelaid (1996) raamatus „Kodanikualgatus ja seltsid Eesti muutuval kultuurimaastikul”.

Kodanikualgatuslik organiseerumine hakkas eestlaste seas kujunema XIX sajandi kuuekümnendatel aastatel, kuid ajaloost tingituna omandas see alguses piiratud, ahistatud ja hooldatud iseloomu. Kuna eestlased olid võimetud astuma võõrvõimude vastu relvade ja sõjaga, siis osutusid sobivateks võitlusvahenditeks rahvuskeskse avalikkuse kujundamine ja vabatahtlike organisatsioonide loomine (Aarelaid 1996:17,18). Kuna eestlased kuulusid sajandeid alamklassi, siis hakkaski esmalt kujunema talupoegliku elulaadiga kodanikualgatus. Esimene omaalgatuslik tegevus väljendus peamiselt rahva eneseteadvust tõstvates tegevustes. Kindlasti väärivad märkimist esimene ajaleht „Perno Postimees”, esimesed laulu- ja tantsuseltsid, esimene laulupidu, talupidajate ühingud, palveaktsioonid, erinevad talgutööd jms (Aarelaid:1996). Viimasest selgub, et osad

vabatahtlikud tegevused olid tol ajal ühelt poolt väga meelelahutuslikud, kuid teisalt sügava kodanikualgatuseloomuga. Meelelahutuslikud vabatahtlikud tegevused on tänases mõistes väga pragmaatilised ega mahu seetõttu otseselt eeltoodud tänapäevase vabatahtliku töö definitsiooni alla.

Kodanikualgatuslike ühenduste formeerumine oli kogu esimese iseseisvusperioodi jooksul väga intensiivne. Kui Esimese maailmasõja puhkemise paiku oli Eestis registreeritud 500 ühendust, siis kahekümne iseseisvusaasta vältel registreeriti kokku ligikaudu 12 000 organisatsiooni. Riikliku statistika põhjal võib väita, et tipp-aastateks olid 1929-1930, mil tekkis juurde 1213 uut ühendust. Lisaks aktiivsele seltsitegevusele Eesti tasandil oldi aktiivselt lülitunud ka rahvusvahelistesse organisatsioonidesse (Aarelaid 1996:28).

Nõukogude korra tingimustes kodanikualgatus ei soikunud, vaid võttis uue kuju. Nõukogude aja iseloomulikuks jooneks rahvusliikumisele oli laulev rahvuslus, mis kasvas välja taidlus- ja folkloorse tegevuse liikumistest. 1960-1970ndatel aastatel haaras eestlasi seltsitegevuslik entusiasm. Väliselt apoliitiliste seltside kaudu soovisid eestlased üles ehitada nn paralleelühiskonda, mis lubas neil rahvusena koos püsida, seda võõrandatud riiklusest hoolimata (Aarelaid 1996:36).

Eesti on maa, kus rahvusriigi traditsioonid on lühikesed, kuid kodanikualgatusel traditsioonid on sellest sajandi võrra pikemad, kuigi Eestis on kodanikualgatus tähendanud eelkõige rahvuslikult meelestatud seltsitegevust ja ajakirjandust. Seega esimese Vabariigi ja nõukogude ajal oli vabatahtlike motivatsioon valdavalt pragmaatiline ja seotud ideoloogilise survega, kuna vabariigiaegsed talgutööd olid tihtipeale kogukonnakesksed ning nõukogudeaegne ühiskondlikult kasulik töö valitsev norm, millest kõrvale kalduda ei tahetud.

1.2.2 Inimeste sotsiaalse osaluse kogemus ja MTÜde roll siirdeaja Eestis

Vabatahtliku töö sotsiaalse tähenduse kujunemise konteksti mõjutavad kindlasti poliitiline võõrandumine, madal sotsiaalne osaluskapital ning individualistlik-hedonistlikud väärtused, mis Eestile paljuski iseloomulikud on.

Eesti Inimarengu Aruande järgi iseloomustab tänapäevast Eestit peamiselt kaks usalduslõhet – esiteks Riigikogu ja valituse suhtes ning teiseks sotsiaalsete gruppide vahel. Eestlaste usk poliitilisse eliiti ning valitsusse on aastatega nii palju langenud, et 2000. aastal usaldas valitsust ja Riigikogu vaid kolmandik elanikkonnast. Usalduse lõhe horisontaalsel tasandil ehk erinevate sotsiaalsete gruppide vahel viitab aga ühiskonna kihistumisele ja nõrgale sotsiaalsele kapitalile, mis ei tähenda, et see on Eestis täiesti võõras nähtus. Viimane on koondunud väiksematesse mitteformaalsetesse võrgustikesse, mida inivid loovad enese ümber. Need kogukondlikud sotsiaalsed grupid on enamasti homogeensed ning ühendavad samade väärtuste ja sotsiaalse kapitaliga inimesi (Hansson 2001).

Eelnimetatud mitteformaalseid võrgustikke puudutav uurimus näitas, et 1990ndate ulatuslikud sotsiaalmajanduslikud muutused mõjutasid ka personaalsete võrgustike struktuurset osa. Kui nõukogude ajal oli töökohal täita laiemalt sotsiaalne roll, siis 1990ndatel toimunud majanduse restruktureerimisega kaasnes laialdane töö- ja ametialane liikumine, töökohtade vahetamine ning sellega seoses töökoha sotsiaalse rolli vähenemine. Tekkinud konkurents tööturul ja kõrgeenenud tööalased nõudmised muutsid sageli ka töökoha säilitanud inimesed ebakindlaks ja teatud mõttes umbusklikuks, mis omakorda murendas olemasolevaid võrgustikusidemeid. Kuna uue võrgustiku kujundamine võtab aega, siis olemasoleva võrgustiku lagunemine tähendas sageli ka aastatega kogutud sotsiaalse kapitali kaotamist. Oma mõju jättis mitteformaalsetele võrgustikele ka kiire varanduslik kihistumine, mis lõi endised üsna stabiilsed võrgustikustruktuurid segamini. Võrgustikud hakkasid ümber formeeruma, muutudes oma koosseisult nii hariduse, staatuse, majandusliku olukorra, aga sageli ka erakondliku kuuluvuse või eelistuste poolest homogeensemaks. Arenenud lääneriikides peetakse osalemist ühiskondlikes organisatsioonides, huvigruppides jne üheks võimaluseks, mis aitab võrgustike piire laiendada ja liita sinna teistesse sotsiaalsetesse gruppidesse kuuluvaid inimesi. Eesti puhul see reegel ei toimi ühelt poolt üldise madala ühiskondliku

aktiivsuse tõttu ja teisalt — golfiklubisse või viskiklubisse ei ole igal inimesel asja ka siis mitte, kui ta nende valdkondade vastu suurt huvi tunneb (Hansson 2001).

Eesti Inimarengu Aruandes kirjutanud Kristi Raik viitab Euroopa Liiduga liitumise näite varal olulisele seosele inimeste suhtumisse poliitikasse ja üldise rahuolu ning sotsiaalse turvalisuse vahel. Nimelt väidab autor oma artiklis, et suhtumine nii poliitikasse üldiselt kui ka ELi on seotud inimeste sotsiaalse positsiooni ja toimetulekuga. Kõige enam toetasid eurointegratsiooni kõrgelt haritud, suhteliselt kõrge sissetulekuga Tallinna ja Tartu elanikud. ELiga ühinemise vastu olid aga eelkõige need sotsiaalsed rühmad, kellel tänases Eestis on kõige raskem toime tulla: pensionärid, töötud, maaelanikud, madala sissetulekuga ja vähem haritud inimesed. Samuti on nendele inimestele iseloomulik keskmisest madalam usaldus poliitikute ja ühiskondlike institutsioonide vastu. Toimetulekuraskused tekitavad mõistagi pessimismi kõige ümbritseva suhtes. Eestis puuduvad ka sellised tugevad poliitilised jõud, keda sotsiaalselt nõrgemas positsioonis olevad inimesed peaksid oma huvide kaitsjaks ja esindajaks. Nii tunnevad nad end tõrjututena ja suhtuvad apaatselt või umbusklikult kõigesse poliitikaga seonduvasse. Seega on üpris ootuspärane, et negatiivne või apaatne hoiak ELi suhtes, poliitikute mitteusaldamine ning madal toimetulek paljudel juhtudel kattuvad (Raik 2001).

Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakonna uurimuse „Mina. Maailm. Meedia” tulemuste analüüsi järgi on Eestis sotsiaalne kapital seotud sagedamini kultuurilise (haridus, kultuurihuvid, kultuurivara omamine) kapitali kui majandusliku kapitaliga. Lisaks näitas uurimus, et võrgustikuline kapital (isiklikud kontaktid, kuuluvustunne) ja osaluskapital (poliitiline osalus, organisatsioonide liikmelisus, usaldus ühiskondlike institutsioonide vastu) on omavahel suhteliselt nõrgalt seotud. Seega nii sotsiaalse kandepinna kui tähenduse poolest on mitteformaalsed võrgustikud ja ühiskondlik osalus Eestis kaks omaette valdkonda ning üksteisega väheselt määralt seotud (Pruulmann-Vengerfeldt 2004).

Mittetulundusühingud kui organiseerunud vabatahtlikkuse alused on saanud siirdeajal samuti oma tähenduse ja rolli. Taasiseseisvunud Eesti Vabariigis tegutseb 2005. aasta

seisuga Justiitsministeeriumi Registrikeskuse andmetel 22 068 vabaihendust, millest 21 428 on mittetulundusühingud ja 640 sihtasutused. Ruutsoo väidab 1998.a. ankeetküsitluse põhjal, millele vastas 779 MTÜ-d, et tegelikult tegutseb aktiivselt märgatavalt väiksem osa ning, et mittetulundusühingute ressursid on oodatust palju väiksemad (Eesti Inimarengu Aruanne 1993).

Kui enamasti vaadeldakse kodanikuühiskonda kolmanda sektori ja mittetulundusühingutena, siis üha enam on tõusnud selle kõrvale arusaam kodanikuühiskonnast kui ühiskonna sotsiaalsete, majanduslike ja poliitiliste valdkondade sidustajast. Lagerspetz jt (2000) on hinnanud oma teadusartiklis mittetulundusühenduste võimalikku rolli teenuste osutajatena ja möönnud, et nende funktsioonide täitmine nõuab toetust tugevale organisatsioonilisele struktuurile kindlustamaks finantsaruandlust, kvaliteedi kontrolli, vabatahtlike väljaõpet jne. Uuringu tulemused ei kinnita, et selliste võimetega organisatsioonid oleksid Eestis ülekaalus. Välja arvatud Tallinn ning mõned maakonnakeskused, ei leia kohalikud omavalitsused tõenäoliselt mittetulundusühendustest partnereid, kes sooviksid olla ja oleksid võimelised olema neile partneriteks teenuste osutamisel (Lagerspetz et al 2000).

1.2.3 Vabatahtlikkus kodanikuühiskonna kontekstis

Lagerspetz, Trummal ja Ruutsoo (2000) toovad Eesti kodanikualgatusi analüüsisvas artiklis välja kaks MTÜde funktsiooni – demokratiseerumisprotsessidele kaasaaitamine ja sotsiaalhoolekanne. Autorid mainivad, et huvi mittetulundusühenduste vastu on suurenenud Kesk- ja Ida-Euroopas, kuna esile on kerkinud suur hulk sotsiaalseid probleeme ning samal ajal ei jätku riigil ega kohalikel omavalitsustel ressursse nende lahendamiseks. Seetõttu peetakse mõnikord mittetulundusühenduste rolliks täita sotsiaalhoolekande funktsioone tegevusvaldkondades, kus riigi sekkumine ei ole piisav või soovitatav. Autorid arvavad, et selline vaade “depolitiseerib” kodanikuühiskonda, seades sisse “tööjaotuse” kodanikuühiskonna ja riigi vahel ja annab ülemvõimu poliitiliste otsustajate kätte. Viimased dikteerivad “riiklikud tellimused”, mida täidavad mittetulundusühendused. Sellega jäetakse kõrvale kodanikuühiskonna potentsiaal

takistada üha laienevat võõrandumist demokraatlikust protsessist. Nad väidavad, et sellist lähenemist on rakendatud Ameerikas (Salamon 1999) ning seda on hakanud propageerima Euroopa uusliberaalsed poliitikud sooviga anda osa sotsiaalhoolekande funktsioonidest üle mittetulundusühendustele ja eraettevõtetele (Lagerspetz et al 2000).

Seega näitavad andmed, et organiseerunud vabatahtlikkus läbi MTÜde omab Eestis hetkel suhteliselt nõrka potentsiaali – ideoloogilis-poliitiline kontekst soosib pigem sotsiaalhoolekande funktsiooni väljaarenemist ning olemasolev organisatoorne struktuur ja inimeste madal sotsiaalne osaluskapital ei soodusta MTÜde liinis tehtava vabatahtlike praktikate hoogsat arengut.

1.2.4 Vabatahtliku töö tähendus individualiseerivas ühiskonnas

Kui ülalviidatud Lagerspetz jt (2000) käsitlevad kodanikuühiskonda politoloogiliselt ja tõlgendavad sh ka heategevust ja vabatahtlikkust poliitiliste ideoloogiate nn sekundaarse tulemina siis Lashi, Becki jt sotsiaalteoreetikute käsitluste järgi on heategevussektori areng tingitud märgatavalt üldisematest ja komplekssematest (kultuuri) protsessidest kui poliitikute tahe. Osa sotsiaalteoreetikuid peavad sellise tööjaotuse teket ja osa rahvusriigi/heaoluriigi, hierarhilise organisatsiooni, perekonna funktsioonide “ümberlokeerumist” osalt globaalsüsteemidesse ja osalt privaatsfääri (väikefirmad, *freelancerid*, heategevuslikud organisatsioonid) globaalse individualiseerumisprotsessi osaks ja nn “teisele modernsusele” iseloomulikuks jooneks.

Selle käsitluse järgi pole osalus kolmandas sektoris mitte kollektiivse poliitilise kokkuleppe tulem, vaid selle allikad on indiviidide väärtusteadvuse ja identiteedi arengus. Becki (2002) järgi on osalus heategevuses individualiseerumise “ängistuse” väljaelamise kanaliks. Beck (2002) märgib, et modernsetes ühiskondades on toimunud 1960ndatest alates suured muutused nii väärtushinnangutes kui ka ühiskonnakorralduses, mille tulemusena on ühiskondades muutunud keskseks suure valikuvabaduse ja oma elu kontrollimisvõime küüsis vaevlev indiviid.

Individualisatsioon on Becki käsitluses saanud viimase saja aasta taguse individualismiga võrreldes täiesti uue kuju. Individualisatsioon koosneb nüüd *de jure* autonoomsuse loomisest. Sotsiaalsete tõekspidamiste kindlaks määramine on asendunud indiviidide enese-määramise ja enesekehtestamisega. Seega individualisatsioon on modernsetes ühiskondades lõhkunud sotsiaalsed eksisteerimise reeglid, kesksed õigused ja kohustused ning asendanud need indiviidi kui uue sotsiaalse struktuuriga.

Beck lähtub seisukohast, et ühiskonnas, kus indiviid on ise sotsiaalne struktuur, on oluline just „altruistlik individualism”, kuna indiviidide enda elu on tugevalt seotud sotsiaalsete aspektidega. Selleks, et modernne ühiskond ei laguneks ja moodustaks tugeva terviku on Becki järgi inimestel vajalik teha vabatahtlikku tööd. Nii näiteks on USA jõudnud olukorrani, kus suisa 75% ameeriklastest on näidanud üles valmidust teisi aidata ja tundnud huvi laiema avalikkuse vastu. Indiviidi iseenda arendamine, sotsiaalse identiteedi loomine ja tugevamaks muutumine on selges korrelatsioonis altruistlike soovidega teisi aidata ja teiste eest hoolitseda. Kui vanas väärtussüsteemis oli inimese „ego” seotud kollektiivse väärtusmuustriga, siis uued orientatsioonid „meie” suunas loovad koostööd või altruistlikku individualismi. Üksi elamine tähendab Becki järgi sisuliselt sotsiaalset elamist (Beck 2002:162).

Becki ideid raamatus „Individualization” kommenteerinud Bauman väidab, et individualisatsioon on inimese identiteedi transformeerumise protsess, kus ühiskonna poolt ettekirjutatud käitumismustrid on asendunud vastutustundliku enesekehtestamisega, kusjuures probleemide ja ebaõnnestumiste puhul ei ole kedagi teist peale iseenda õigust süüdistada (Bauman 2002). Bauman seletab kollektiivsete identiteetide lagunemist asjaoluga, et keerulises hilis-modernistlikus ühiskonnas ei eksisteeri „ühiseid probleemide põhjuseid”, mis võivad mõjuda tugevamalt, kui neid kollektiivselt edasi kanda (Bauman 2004:XVII). Bauman kutsub seda uut tüüpi indiviidi solidaarsust hellaks sotsiaalsuseks, Beck aga altruistlikuks individualismiks (Beck 2002:161).

Rääkides Eesti väärteadvuse arengutest, toetun Kalmuse ja Vihalemma artiklile „Eesti siirdekultuuri väärtused”, kus autorid analüüsivad väärtuste muutumist Eestis

siirdeperioodil. Autorite analüüsist tuleb välja, et siirdeperioodil (1991-2003) on Eestis muutunud tähenduslikumaks ning inimeste silmis olulisemaks nautlevad, lähisuhete ja enesetunnetusega seotud väärtused nagu *mugav elu*, *meeldiv elu*, *kaunis maailm*, *armastus*, *eneseaustus*. Oluline ühiskonna väärtusteadvuse arengut iseloomustav tegur on väärtuste individualiseerumine põlvkondade noorenedes. Nooremad vastajad hindavad kõrgemalt individualistlikke väärtusi nagu *eneseteostus*, *huvitav elu*, *võimu omamine*, *meeldiv elu*, *mugav elu*, *jõukus*. Eesti noorte individualism on ühtaegu nii ennastkehtestav kui ka hedonistlik-tarbijalik. Seega iseloomustab Eesti ühiskonnas toimunud väärtuste nihet püüd nautlemisele ja – eriti noorema põlvkonna seas – enesekehtestamisele. Võib arvata, et toimunud väärtuste nihe tähistab isiku vabanemist unifitseerivast ja normeeritud keskkonnast. Universalistlikud ja kollektivistlikud väärtused nagu *õiglus*, *võrdsus*, *ausus* on Eesti siirdekultuuris omandanud tugeva sotsiaalse kihistumise ning eduka vs. ebaeduka kohanemise konnotatsiooni. Sotsiaalselt „vähemedukates“ (väiksema sissetulekuga, madalama staatusega, muutusi negatiivsemalt hindavates) sotsiaalsetes rühmades on tähtsustunud just hingelist tuge pakkuvad väärtused – *tugev perekond*, *tõeline sõprus*, *kaunis maailm*, *lunastus*. Seega, on võimalik, et individualistlik-emantsipatoorsete väärtuste domineerimine kollektivistlik-universalistlike väärtuste ees võib muutuda nn sotsiaalselt edukate allkultuuri iseloomustavaks fenomeniks (Kalmus, Vihalemm 2004).

Seega võiks öelda et Eesti ühiskonnas on teatud väärtuselised eeldused n.ö. “individualiseerumise ängistuse” ja “individualistlik-afektiivse sotsiaalsuse” tekkeks olemas, eriti nooremas põlvkonnas ja kõrgemas tulurühmas. Samas kollektiivsetel väärtustel põhinev altruism omab suuremat sotsiaalset potentsiaali just vähemkindlustatute ja muutustega vähemkohanenute rühmades.

1.3 Vabatahtlike motivatsioon

Tegureid, mis paneb vabatahtlikke seda tööd tegema on väga palju uuritud ning analüüsitud. Kahtlemata ei ole ühte kindlat põhjust, miks inimesed vabatahtlikku tööd teevad, kuid on välja kujunenud kindlad vabatahtlike motivatsiooni tunnused, millest järgnevalt ka lühiülevaate annan.

Peamisteks vabatahtliku töö tegemise põhjusteks peetakse inimese väärtusi, uskumusi, vajadusi ning suhtumisi. Demograafilised tunnused nagu sissetulek ja haridus on Penneri järgi kaudseteks motivaatoriteks. Nimelt kõrgem sissetulek võimaldab ajaliselt paremini muu tegevusega pöhitöö kõrvalt tegeleda ning kõrgem haridustase muudab inimesed teadlikumaks ühiskonnas eksisteerivatest probleemidest ja kitsaskohtadest. Lisaks nimetatutele võib oluliseks teguriks pidada sotsiaalset ühiskonna survet, mis sunnib paljusid inimesi selles valdkonnas tegutsema (Penner 2004).

Vabatahtlike motivatsiooni küsimuse keerukust ning mitmetahulisust näitab asjaolu, et erinevad uuringud on andnud väga erinevaid ning kohati vastandlikke tulemusi. Nimelt, vabatahtlike motivatsiooni põhjalikult uurinud Omoto ja Snyder (Davis et al 2003 tsiteeritud Omoto ja Snyder) väidavad, et pikaajalisi vabatahtlikke innustavad kõige enam pigem enesele-suunatud, mitte niivõrd altruistlikud motiivid. Samal ajal aga väidavad Penner ja Finkelstein (Davis et al 2003 tsiteeritud Penner ja Finkelstein 1998), et just altruistlikel motiividel on väga oluline roll, kuna need pakuvad vabatahtlikele sellest tööst rahuldust.

Vabatahtlike motivatsiooni on Davis et al (1999) uurinud teistest teoreetikutest uuema nurga alt. Nimelt leidsid Davis, Meyer ja Hall (2003), et üks peamisi põhjuseid, miks inimene otsustab teha vabatahtlikku tööd tuleneb ratsionaalsetest kaalutlustest saada emotsionaalset kogemust ja sisemist rahulolu. Hilisemad kolm uuringut on kinnitanud sama ideed ning näidanud, et vabatahtlikud lähtuvad väga palju sisemisest rahulolust ja emotsionaalsetest kogemustest, mida nad eeldavad vabatahtlikust tööst saavat. Uuringute tulemusena loodud vabatahtlikkuse mudeli järgi on sümpaatia ja isiklik kurnatus ning ängistus kaks olulist motiveerivat tegurit vabatahtlike motivatsiooni ja kogemuse juures. Sümpaatia on seotud vabatahtlike iseloomujoonte ning altruistlike motiividega. Isiklik ängistus on aga otseselt seotud vabatahtliku töö olemusega.

Eelpool mainitud Faktumi uuringu tulemuste järgi on peamine vabatahtliku töö tegemise põhjus tahtmine õppida uusi asju ja oskusi avardada elukogemust, seejärel soov abistada

teisi ning soov õppida tundma uusi inimesi/kohata samasuguste huvidega inimesi. Neljandik täidab vabatahtliku töö tegemisega oma kodanikukohustust, sama paljud on ise abi saanud ja peavad seega oluliseks seda ka ise osutada (Kodanikualgatuse uuring...2003).

Vabatahtlikkuse ühe motivaatorina võib käsitleda ka välismaal töötamise kogemust ja reisimist. Nimelt rahvusvahelise vabatahtliku töö kaudu on noortel võimalus kokku puutuda lisaks vabatahtlikule tööle ka kohaliku kultuuri ja keelekeskkonnaga, mis paljusid noori vabatahtliku töö juures motiveerida võivad (Kuruše 2003).

Kokkuvõttes saab vabatahtlikke motiveerivad tegurid jaotada erinevate impulsside ja algmõjuteguri järgi nelja suuremasse rühma.

Tabel 1. Vabatahtlikke motiveerivad tegurid

„Individualiseerumise ängistus”	Pragmaatilised motiivid	Normatiivne	Ühiskondlik-poliitiline osalusmotiiv
Emotsionaalne rahulolu	Sotsiaalse võrgustiku laiendamine	„Korralik kodanik” tunne	Soov ühisk. parandada ja kaasa rääkida
Positiivne kogemus	Kogemus	Täisväärtusliku ühk. liikmena tundmine	Oma sots. ideoloogiate elluviimine
Sisemine vajadus, kedagi aidata	Enese-arendamine		Sotsiaalne surve
	Õppimisvõimalus		

Seega nii vabatahtlikkuse tähendusvälju kui ka motivatsioonitegureid saab käsitleda väga erinevatest aspektidest lähtuvalt. Mitmed uuringud ning tulemuste baasil loodud mudelid näitavad, et vabatahtlikkus on seotud väga tugevalt inimese sisemise rahulolu ning

emotsionaalsete aspektidega, mistõttu on raske anda vabatahtlikkusele ühest definitsiooni ja loetleda üksikuid motive selle töö tegemiseks.

Vabatahtlikkuse sotsiaalse tähenduse paigutamisest ühiskonda ja noorte vabatahtlike motivatsiooni keerukusest tulenevalt ongi antud temaatika väga oluline uurimisobjekt. Ühelt poolt on huvitav analüüsida, millist tähendust vabatahtlik töö siirdeaja Eesti ühiskonnas kannab, kas rohkem sotsiaalabi täitvat või indiviidide „ängistuse” vabanemise vahendit, mida individualiseeruvatele ühiskondadele üha enam omistatakse. Viimasest tulenevalt on vajalik ka lahti mõtestada, mis alustel individualiseeruv ühiskonnas inimesed on nõus ja valmis tegema vabatahtlikku tööd ning, mis eristab neid väheseid Eesti vabatahtlikke ülejäänud elanikkonnast. Mitmed keerulised ja sotsiaalanalüütilised küsimused seostuvad vabatahtlikkuse temaatikaga, mis muudabki selle nii oluliseks.

1.4 Uurimisobjekt ja uurimisküsimused

Minu uurimuse põhiküsimus “Milline on vabatahtliku töö tähendus ja motiivid Eesti noorte vabatahtlike jaoks?” lähtub tööhüpoteesist, et Eestis on olemas ühiskondlikud eeldused vabatahtliku töö tähenduse muutmiseks – modernsele ühiskonnale omane, kollektiivne ja pragmaatiline vabatahtliku töö käsitlus on muutumas indiviidi sotsiaalse ängistuse väljaelamise kanaliks.

Uurimise aineseks on vabatahtlikkus, uurimisobjektiks vabatahtliku töö erinevad aspektid ja uuritavaks subjektiks aktiivsed noored vabatahtlikud. Antud aines on oluline, kuna Eestis on vabatahtlikkuse mõiste tähendus ja sisu veel paljudele võõras ning selle olemus tundmatu. Samal ajal aga on vabatahtlik töö muutunud Eestis märkimisväärseks abiressursiks ning üha enam huvi pakkuvamaks tegevuseks. Samuti on oluline uurida vabatahtlike motivatsiooni ja võrgustikke, et luua ülevaade Eestis tegutsevate aktiivsete vabatahtlike nägemusest, ootustest ning motiividest ning seeläbi leida põhimõtted vabatahtlikkuse alase kommunikatsiooni planeerimiseks. Selle aluseks on aga vabatahtlikkuse lahti mõtestamine ja defineerimine just vabatahtlike pilgu läbi.

Uurimisküsimused

Töö põhiküsimusele – Milline on vabatahtliku töö tähendus ja motiivid Eesti noorte vabatahtlike jaoks? – vastuse saamiseks olen püstitanud alljärgnevad uurimisküsimused.

1. Milline on vabatahtliku töö ja vabatahtlike rolli tähendus Eesti noorte vabatahtlike jaoks?

1.1. Kuidas vabatahtlikud mõtestavad vabatahtlikku tegevust ja vabatahtlike rolli?

1.2. Millised tegevused liigituvad vabatahtliku tegevuse alla?

1.3 Milles nähakse vabatahtliku töö rolli ja tähendust ühiskonnas?

2. Millised on vabatahtliku töö motiivid ja kogemus?

2.1. Mis ajenditel hakatakse tegema vabatahtlikku tööd?

2.2 Mis motiveerib/demotiveerib vabatahtliku töö juures kõige enam?

2.3. Kuidas suhtutakse eneserepresentatsiooni vabatahtlikuna?

2.4 Millised on vabatahtliku töö kogemused?

3. Kuidas kujunevad vabatahtlike võrgustikud?

3.1. Millised on kokkupuuted teiste vabatahtlikega?

3.2 Millised on kokkupuuted vabatahtlike organisatsioonidega?

METOODIKA

Kasutatud meetodi kirjeldus

Andmete kogumisel kasutasin standardiseerimata semi-struktureeritud intervjuu meetodit. Süvaintervjuu käigus küsitakse vastajate hinnanguid ning isiklike arvamusi mingi olukorra või uuritava ainese kohta. Süvaintervjuu annab vahetut teavet respondentide teadmiste, kogemuste, arvamuste kohta, mistõttu on see antud ainese uurimiseks efektiivsem kui ankeet, kus vastusevariandid on ette antud.

Semi-struktureeritud intervjuuga küsitlesin kümmet aktiivset vabatahtlikku. Intervjuude läbiviimisel kasutatud süvaintervjuude kava lähtus peamiselt uurimisküsimustest ja jagunes nelja suuremasse alakategooriasse. Esimese plokki küsimused puudutasid vabatahtlikkuse mõiste ja tähendusvälja kaardistamist. Küsimuste eesmärk oli välja selgitada, kuidas vabatahtlikud ise näevad vabatahtlikku tegevust ja selle tähendusvälja. Teises plokis uurisin küsimuste abil vabatahtlike isikliku kogemust ja kokkupuudet vabatahtliku tööga. Teise plokki küsimuste eesmärk oli välja selgitada, kuidas isiklikud kogemused on mõjutanud vabatahtliku töö järjepidevust ning anda ülevaade selle inimese olemusest vabatahtlikuna. Kolmandas plokis olid motivatsiooniküsimused, et uurida vabatahtliku motiive ning aspekte, mis vabatahtlikkuse puhul võivad osutada demotiveerivaks. Viimaks selgitasin vabatahtlike endi nägemust suhtest ja seotusest teiste vabatahtlikega ja selle valdkonna organisatsioonidega. Lisaks intervjuu küsimustele andsin intervjuu lõpus vastajale nimekirja erinevatest vabatahtlikest tegevustest, kus palusin neil märkida, milliseid tegevusi peavad nad oluliseks vabatahtlikkuse vallas ning millistega on ise kokku puutunud. Selle lisäülesande eesmärk oli välja selgitada, kui varieeruv on respondentide arvates vabatahtlikkuse tegevusmaastik ning mida nad ise vabatahtlikkuse korras teinud on.

Süvaintervjuude meetodi valisin eeskätt seetõttu, et kvalitatiivne info tundus praegu Eestis niivõrd vähe uuritud valdkonna suhtes adekvaatsem ja ülevaatlikum. Samuti on kvalitatiivse info põhjalt lihtsam edaspidi koostada asjalik ning kõiki olulisi aspekte

kattev küsimustik, et süvendatult vabatahtlikkuse valdkonda edasi uurida. Antud hetkel aga pidasin vajalikumaks rääkida just kümne aktiivse ning erinevate vabatahtlike tegevustega kokku puutunud inimesega, kuna see annab põhjalikuma ülevaate hetkel vabatahtlikkuse olemusest Eestis.

Meetodi plussiks on veel asjaolu, et ma ei tundnud ühtegi respondenti isiklikult ega olnud nendega varem otseselt kokku puutunud. Sellest tulenevalt olime nii mina küsija rollis kui vastaja respondendi rollis võimalikult täpsed, selged ja konkreetsed. Intervjuusid läbi viies tunnetasin, et intervjuu käigus muutusid inimesed vabamaks ning vastasid järjest pikemalt ja avatumalt.

Intervjuude lõpus kasutatud vabatahtlike tegevuste nimekirjaga ei pretendeeri ma täiuslikkusele, kuna konkreetsed üksikud tegevused olid koondatud mingi laiema valdkonna alla. Samas aga aitas see nimekiri vastajatel meelde tuletada, milliste vabatahtlike tegevustega on nad kokku puutunud ning mis tegevused liigituvad nende jaoks vabatahtlikkuse alla.

Intervjuude toimumise aja ja koha leppisin vastajatega kokku e-posti või telefoni teel ning intervjuu pikkus varieerus 30st kuni 70 minutini. Intervjuud viisin läbi kohvikutes, kus vastajad said oma igapäevasest töökeskkonnast välja ja loodetavalt võtsid intervjuud kui vabas vormis vestlust oma vabal ajal.

Valim

Süvaintervjuud viisin läbi kümne aktiivse vabatahtlikuga, kes on kokku puutunud erinevate vabatahtlike tööde ning vormidega. Kõik intervjuueeritavad olid kokku puutunud vabatahtlike tegevuste erivormidega, alustades kõige lihtsamast talgulisest tööst, lõpetades professionaalse nõustamisega. Valimi üheks kriteeriumiks oli vabatahtlike vanus, kuna eesmärk oli teha intervjuu ainult noorema generatsiooniga, kes on kokku puutunud viimase 15 aasta tähenduses vabatahtliku tööga. Erinevate põlvkondade vahel on mõistel erinev tähendus, mistõttu tegin intervjuu sama põlvkonna inimestega. Vastanute vanus jäi 22 ja 29 eluaasta vahele, üks vastanu oli siiski vanuses 49 eluaastat.

Intervjueeritavad leidsin vabatahtlike organisatsioonide Heateo Sihtasutus ja Tartu Vabatahtlike Keskuse kaudu. Osaliselt nende poolt soovitatud vabatahtlikud ja minu palvele vastanud inimesed moodustasidki valimi.

Tulemuste esitamine

Tulemused esitan süvaintervjuude tsitaatide kaudu. Intervjueeritavad on nummerdatud intervjuude toimumise järjekorras. Anonüümsuse tagamiseks olen kasutanud respondentide õigete nimede puhul pseudonüüme. Tsitaatide lõpus on märgitud intervjueeritava pseudonüüm ja vanus. Lisades esitan täpse intervjuu kava ja kõik kümme süvaintervjuu transkriptsiooni. Sisuanalüüsil lähtusin küsimustiku temaatilisest struktuurist. Järgnevalt annan lühiülevaate intervjueeritavatest:

Intervjueeritav 1

Esimene intervjueeritav on 25-aastane Mari. Ta on vabatahtliku tegevusega kokku puutunud alates 2001. aastast, mil võttis vastu esimese töö Tartu Vabatahtlike Keskuses. Tema huvi on vabatahtlikkuse valdkonna vastu laiemalt. Ta on kokku puutunud kõikvõimalike vabatahtlike töödega, kuid praegu on peamiselt vabatahtlike koordinaator.

Intervjueeritav 2

Teine intervjueeritav on 29-aastane Tuuli. Ta puutus vabatahtlikkusega kokku juba ülikooliajal, mil liitus tudengiorganisatsiooniga AIESEC. Samuti töötas ta kaks aastat vabatahtlikuna Ecuadoris ning on olnud aktiivne vabatahtlik Taaskasutuskeskuses ja Heateo SA-s.

Intervjueeritav 3

Kolmas intervjueeritav on 22-aastane Piret. Ka tema hakkas tegelema vabatahtlikkusega tudengina, mil liitus organisatsiooniga AIESEC. Ta oli aktiivne AIESECI juhatuse liige neli aastat ning töötab nüüd samuti vabatahtlike koordinaatorina Heateo SA-s.

Intervjueeritav 4

Neljas intervjuueeritav on 28-aastane Eve. Tema puutus vabatahtliku tööga esimest korda kokku 10 aastat tagasi USA-s, kui vajati abi sotsiaalmajade juures. Eestis puutus ta vabatahtlikkusega kokku professionaalsel tasandil, kuna tegi vabatahtlikuna Heateo SA-le strateegilise arengukava.

Intervjuueeritav 5

Viies intervjuueeritav on 23-aastane Tiiu, kes on vabatahtliku tööga kokku puutunud umbes neli aastat eeskätt Heateo SA kaudu. Lisaks vabatahtlike koordineerimisele ja Heateo SA-s töötamisele, on ta vabatahtlikuna tegelenud mitmete projektide, nõustamise, talgulise töö jms. On kokku puutunud vabatahtlikuna keskkonna, sotsiaal- ja kultuuri valdkondadega, kuid tunneb enam huvi just sotsiaalvaldkonna vastu.

Intervjuueeritav 6

Kuues intervjuueeritav on 22-aastane Merit, kes on vabatahtliku tööga kokku puutunud ühe aasta. Tema huvi on olnud eeskätt turvakodudes abistamise ja sotsiaalvaldkonna vastu laiemalt. Samas on ta aidanud mitmetel üritustel pisemate ülesannetega ning osalenud talgulistel töödel.

Intervjuueeritav 7

Seitsmes intervjuueeritav on 22-aastane Tarmo, kes puutus esimest korda vabatahtliku tööga kokku 2002. aastal. Teda on huvitanud vabatahtlikkuse korras ürituste korraldamine ning füüsilise töö tegemine, et näha koheselt mingit töötulemit.

Intervjuueeritav 8

Kaheksas intervjuueeritav on 28-aastane Ülle, kes on vabatahtliku tööga kokku puutunud aasta või kaks, kuid ta ei ole enda jaoks kunagi eraldi rõhutanud, et ta teeb vabatahtlikku tööd. Talle lihtsalt meeldib inimesi aidata ning planeerimatult mingeid vabatahtlikke tegemisi ette võtta. Viimasel ajal on tegelenud vabatahtlikuna pigem konsulteerijana ja nõuandjana kui elluviijana.

Intervjueeritav 9

Üheksas intervjueeritav on 24-aatane Ants, kes puutus vabatahtliku tööga esimest korda kokku 1996. aastal Inglismaal. Eestisse tagasi tulles, on ta peamiselt tegutsenud Heateo SA raames. Ants on kokku puutunud väga paljude erinevate vabatahtlike tööde vormide ning projektidega, alates loengute pidamisest, lõpetades talguliste töödega. Praegu on ta peamiselt tegelenud sotsiaal- ja keskkonnateemadega, kuid suuremat huvi pakuvad ka haridus ja kultuuri valdkond.

Intervjueeritav 10

Kümnes intervjueeritav on 49-aastane Maris, kes on vabatahtlikku tööd teinud poolteist aastat Taaskasutuskeskuses.

Võttes aluseks aja –ja pühenduvuse skaalal tehtavad vabatahtlikud tööd, toon ära tabeli vastanute erinevatest vabatahtlikest tegevustest.

Tabel 2. Erinevad vabatahtlikud tegevused

Minimaalne aja-ja pühenduvuse kulu	Pikemaajalisem aja-ja pühenduvuse kulu	Konkreetne vastutus ja pikaajaline ajakulu
Vanadekodus ühekordne vanakeste aitamine, hooldamine	Intervjuude läbiviimine projekti jaoks ja nende transkribeerimine	AIESECI juhatuses töötamine
Talguline töö, nt puude istutamine	Loengute või seminaride pidamine	Vabatahtlike koordineerimine
Taaskasutuskeskuses seinte värvimine	Taaskasutuskeskuses kord kuus müümine	Välisriigis vabatahtlik töö
Vastlapäev lastekodulastega	Taaskasutuskeskuses müüjate organiseerimine	Heateo SA strateegilise arengukava koostamine
Reisid ja ettevõtmised noortekeskusega KOHT	Õpiraskustega laste õpetamine	Organisatsioonide nõustamine ja informatsiooni otsimine

Ühekordsed tehnilised kontoritööd		Turvakodus lastega töötamine
Abistamised üritustel		“Vanem õde, vanem vend” projektis osalemine
Pargi koristamine		Huviringi juhendamine
Kommunaaltööd, puude ladumine ja tassimine		
Kolimisel inimeste aitamine		
Puuetega inimeste aitamine nt jõulupeo ajal		

TULEMUSED

Tulemuste analüüsis tuginen kümnel süvaintervjuu transkriptsioonil. Vastuseid kodeerin uurimisküsimustest ja süvaintervjuu kavast lähtuvalt. Esmalt võtan vaatluse alla vabatahtlikkuse olemuse ja mõtestamise. Seejärel kaardistan vabatahtlike erinevad motivaatorid ning viimaks võtan kokku vabatahtlike nägemuse teistest vabatahtlikest ja vabatahtlike organisatsioonidest. Vabatahtlikkuse erivorme analüüsides jätan välja religiooniga seotud ja kirikule tehtava vabatahtliku töö, kuna Eesti ei ole religioosne riik ja sellel vabatahtlikkuse vormil on oma kindlad tunnused ning motiivid, mida antud uurimistöös pikemalt ei käsitle.

3.1.Vabatahtliku töö olemus vabatahtlike silmis

Vabatahtliku töö või tegevuse lahti mõtestamiseks palusin vastajatel oma sõnadega seletada, kuidas nemad vabatahtlikust tööst aru saavad ja seda enda jaoks läbi mõelnud on. Osaliselt ootuspärase tulemusena vastasid kõik kümme intervjuueeritavat väga sarnaselt ning tõid välja erinevas sõnastuses sisuliselt samu või sarnaseid aspekte. Seega vabatahtlike jaoks on vabatahtlik tegevus või töö kokkuvõtvalt – millegi tegemine kellegi teise hüvanguks ilma selle eest rahalist tasu saamata. See keegi teine peab olema väljaspool pere ja sõprusringkonda.

Rääkides edasi vabatahtliku töö eripäradest ja iseloomulikest joontest, nimetasid vastajad samuti samasuguseid tunnuseid. Nimelt, vabatahtlikku tööd pidasid respondendid eeskätt abistavaks, kuid oluliseks ressursiks, mis aitab ühiskonda paremaks muuta ning tõelisi abivajajaid hädas aidata. Mitmed vastajad tõid välja asjaolu, et vabatahtliku tööta ei variseks maailm kokku, kuna see ei ole üks ühiskonna põhialuseid, aga vabatahtlik töö on toetav ressurss, kuhu riigi poliitika alati ei jõua.

....Riik ei jõua igat asja ära teha ja ei jõua kõikide probleemidega tegeleda, ei jõua neid lahendada ja siis vabatahtlikud saavadki olla abiressurss, et aidata väikeste tegude kaupa paremat ühiskonda luua...(Mari, 25)

Vabatahtlikku tegevust on intervjuueeritavate järgi vaja just ühiskonnale seetõttu, et riik ise ei jõua kõiksuguste abipalvete ning pisemate aspektidega tegeleda, mistõttu vabatahtlikud aitavad täita abiressursina seda tühimikku.

...Aga paljud asjad jäetakse tegemata, kuna ei jätku ressursi organisatsioonis mingeid tegevusi teha ja õnneks on inimestel siuke kaaskodanike ja rahva aitamise tunnetus sees, et nad lihtsalt lähevadki ja aitavad heast tahtest. Muidu ei jätkuks lihtsalt ressursse, et neid asju ära teha. (Ülle, 28)

Antud tsitaatide järgi paigutavad osad respondendid sarnaselt Lagerspetzi jt vabatahtliku töö nn sotsiaalabi konteksti, kus see on tihedalt põimunud just poliitilise korralduse ja ühiskondliku survega. Vabatahtlikku tööd nähakse justkui ühiskonna toimimise abivahendina ja vajaliku ressursina, mitte niivõrd paljude sotsiaalteadlaste nägemuse kohaselt indiviidi „ängistusena” ja individualiseerumisprotsessi tulemina.

Samuti väitsid vabatahtlikud justkui ühest suust, et vabatahtlikkust eristab teistest tavategevustest just motiiv, mille alusel seda tööd tehakse. Nimelt, vabatahtliku töö eripära tuleneb asjaolust, et seda tehakse puhtalt tegemise pärast ilma mingisugustki tasu või kasu tagasi ootamata. Vabatahtlikku tööd iseloomustab suur andmise rõõm, mille tasu on vabatahtliku enda sisemine rahulolu ja positiivne emotsioon südamest kellegi aitamisest. Väga mitmed vabatahtlikud rõhutasid, et puhtakujulise vabatahtliku töö eest ei jää vabatahtlikule mingit materiaalist jääki, nt raha, vaid just nimelt see positiivne emotsioon ja sisemine rahulolu.

...Vot vabatahtlik töö on pigem nagu selliselt enesekesksuselt väljas, et ta on pigem nagu teisekeskne töö, et ta on ikkagi nagu andmine selles mõttes, et töö nagu tavalisele tööandjale sa annad eksju ja tema annab sulle nagu raha tagasi, aga ütleme, et see on nagu ikkagi andmine, ilma vastu ootamata. (Tiiu, 23)

Lisaks olid intervjuueeritavad üksmeelel, et vabatahtlikud tegevused võivad varieeruda seinast sein. Vabatahtliku tööna võib teha igasugust tegevust peasi, et see vastaks vabatahtlike tegevuste motiividele.

...Vot mul ei seostugi mingid konkreetsed tegevused vabatahtliku tööga. Sest näiteks, kui me Taaskasutuskeskust ehitasime, siis seal tehti kõike – põrandavärvimisest kuni finantsplaanini. /---/ See on ikkagi ilma rahata tehtav töö ja sa võid seal ükskõik, mis tegevust teha...(Tuuli, 29)

Samuti tõi üks respondent välja asjaolu, et vabatahtlikku tegevust ei pea alati käsitlema konkreetse tegevusena, vaid vaatama seda laiemalt. Vabatahtlik tegevus algab tema järgi iga inimese väärtushinnangutest, suhtumisest, mõtteviisist ning vastavast käitumisest.

...Vabatahtlik tegevus on minu jaoks natuke laiem kui mingi konkreetse asja tegemine. Et näiteks see Heateo SA strateegia nõustamine oli üks projekt, aga vabatahtlik on ka näiteks keskkonnasõbralikum käitumine ja tead, mida teed ja teed seda läbimõeldult. Et ka see on vabatahtlik tegevus. (Eve, 28)

Sellest tulenevalt ei saagi jagada mingeid tegevusi otseselt vabatahtlikeks ja muudeks, vaid jälgima peab eesmärke ja motive, mille alusel vastavat tegevust tehakse. Küll aga saab vabatahtlike tegevuste seas teha alajaotusi nende tegevuste aja –ja pühenduvuse alusel. Nimelt kaks intervjueeritavat, kes on kokku puutunud vabatahtlike koordineerimise ning selle töö korraldamisega, väitsid, et vabatahtlikud tööd saab üldjoontes paigutada aja ning pühenduvuse teljel kolme erinevasse gruppi. Esimese grupi moodustavad nende järgi minimaalse aja ja pühenduvusega tööd, nt talgud, kus vabatahtlikud ei ole kohustatud pikemaajaliselt midagi tegema, vaid piirduvad ühekordse endale huvipakkuva ettevõtmisega. Teise grupi kuuluvad tegevused, kus aja ja pühenduvuse kulu on võrreldes esimesega natuke suurem. Siia alla käib näiteks Taaskasutuskeskuses kord kuus müümine. Ning viimase grupi moodustavad professionaalsed vabatahtlikud tegevused, kus aja ning pühenduvuse kulu on suhteliselt suur. Näiteks erinevad projektijuhid, kes on seotud mingi projektiga kindla perioodi ning pühendavad nädalas vähemalt viis tundi vabatahtlikule tööle. Seega vabatahtlike tööde kaardistamiseks tuleb lähtuda konkreetsete tegevuste motiividest ning selleks kulunud aja ja pühenduvuse kulust.

3.1.1 Siirdeaaja Eesti versus nõukogude aja vabatahtlikkus

Võrreldes tänases mõistes vabatahtlikku tööd nõukogudeaegse ühiskondlikult kasuliku tööga, väitsid kõik kümme vastanut justkui ühest suust, et tänases mõistes vabatahtlik tegevus erineb just oma motiivi poolest – see on vabast tahtest tehtav töö. Sellest tulenevalt ei olnud ükski vastaja nõus nõukogudeaegse ühiskondlikult kasuliku töö paralleeliga mõiste sisulise tähenduse osas, küll aga mainiti, et nende tööde vorm oli iseenesest sama või sarnane. Samuti viitasid respondendid kaugemale Eesti ajalukku talgulistele traditsioonidele. Samal ajal jäadi alati kahtlevale seisukohale, kas ikkagi vanasti tehti tänases mõistes vabatahtlikku tööd, kuna vanasti toimis see paljuski käsi peseb kätt viisil.

...Et see vaba tahte moment oli seal suhteliselt minimaalne, aga ütleme, et inimesed tegid kindlasti seda tööd heameelega. Aga kuivõrd seda saab defineerida nagu tõesti vabatahtlikkuse alusel tehtavaks tööks 100%, et selles ma väga kindel ei ole. Küll ta nagu vormiliselt võibolla haakus sellega, mis tänapäeva mõistes osaliselt vabatahtlik töö on, kui nagu talgude peale mõelda. Et seal nagu seda valikuvabadust ei olnud. Nüüd tänapäeval see valikuvabadus on ja me teeme seda sisemise tunde ajal, et tol ajal oli see nagu väline. (Tiiu, 23)

...Et tegelikult on see ka üks hea viis, kuidas vanemale põlvkonnale vabatahtliku töö mõiste sisu anda, läbi selle paralleeli. Et nagu näidata, milline osa selles kattub ja mis on vabatahtliku töö omapära. Et see ei pea olema, et lähed ehitad kuskil mingi koolimaja või lauda valmis, et see võib olla ka midagi teistsugust. Ja see ei pea olema just noorema inimese töö, vaid meil on ka väga palju eakamaid inimesi ja lapsi ja inimesi, kes on kahe töökoha vahel, mis on hästi erinev. (Ants, 24)

Lisaks tõi mitu vastanut välja asjaolu, et nõukogude ajal valitsev ideoloogia ning riigi korraldus erines niivõrd palju tänasest, mistõttu ei saa ka rääkida sisuliselt sama tähendusega vabatahtliku töö mõistest. Nimelt, nõukogude ajal oli terve ühiskond üles ehitatud kohustuslik-vabatahtlik suhtumisele, mis tänaseks on võtnud täiesti uue suuna.

Üheks suurimaks muutuseks ühiskonna tasandil on kollektivismi taandumine individualismile, mis omakorda mõjutab väga palju inimeste suhtumist vabatahtlikkusesse. Toetudes teoreetilises osas käsitletud Becki individualismi teooriale, võib spekuloida, et vabatahtlik töö on saanud nõukogude aja ja esimese Eesti Vabariigiga võrreldes uue sotsiaalse tähenduse. Nõukogude ajal oli vabatahtlik töö ilmselt põimunud

tugevalt ühiskonna autoriteetide poolt pealesurutud väärtuste ja osaliselt kohustusega, kuid tänaseks on kollektiivne normatiivsus asendunud paljuski individualismiga. Nimelt individualistlikumaks muutunud Eestis on vabatahtlik töö ilmselt seotud üksikindiviidi sisemise väärtuse ja vajadusega teisi aidata hoolimata sellest, kas kogukond või ühiskond laiemalt sama väärtust kannab. Becki järgi muutub indiviid oma identiteedi loojana tugevamaks, kui täidab sisemisi soove ja altruistlikke vajadusi teisi aidata. Seega tänases mõistes Eestis on vabatahtlik töö pigem seotud indiviidi kui sotsiaalse struktuuri enesetäiendamise vajadusega ja sisemise väärtusega mitte niivõrd nõukogudeajale omase ühiskondlikult peale surutud normi ja kollektiivsete tegevustega.

Teine oluline aspekt, mida peab jälgima nõukogude aja ja tänase Eesti vabatahtliku töö kõrvutamisel on kodanikuühiskond. Nimelt tänases Eestis räägitakse üha enam kolmandast sektorist, organiseeritud mittetulundusühingutest, vabatahtlikust tööst jne, mis olid nõukogude ajal kõik täiesti tundmatud terminid ja üksused. Seega peaks vabatahtliku töö sisu ja tähenduse üle diskuteerides jälgima ka ühiskonna korraldust ning valitsevaid ideoloogiaid, mis seda tegevust oluliselt mõjutavad.

Vabatahtlikkuse olemuse ja tähenduse kokkuvõttes selgus, et vabatahtlikud ise on selle enda jaoks sisuliselt lahti mõtestanud ja läbi mõelnud, mille järgi nad ka oma tegevuses joonduvad. Hoolimata sellest, et intervjuueeritavad on kokku puutunud erinevate vabatahtlike tegevuste, vormide ja organisatsioonidega, mõtestavad nad vabatahtlikku tegevust ja tähendusvälja väga sarnaselt. Viimasest selgub, et vabatahtlik tegevus on selle ringi inimestele üheselt mõistetav. Seega vabatahtlikkuse olemusest ja võimalustest peaks teavitama pigem laiemat avalikkust, et selle tegevuse kandepind ja rahva teadlikkus suureneks.

3.1.2 Ülevaade erinevate vabatahtlike tegevuste olulisusest

Selleks, et intervjuueeritavad annaks ülevaate prioriteetsematest ning olulisema kaaluga vabatahtlikest tegevustest ja tuletaks meelde, milliste tegevustega on nad ise veel kokku puutunud, palusin kõigil vastanutel analüüsida ühte vabatahtlike tööde nimekirja. Nimekirjas oli 14 erinevat vabatahtlikku tegevust erinevatest valdkondadest.

Laste ja noortega tegelemisega, sh lastega mängimise, laste aitamisega õppetöös, lastekodudes ja noortekeskustes abistamisega olid kokku puutunud pooled intervjuueeritavad, kuid seda valdkonda vabatahtlikus töös pidasid oluliseks kõik vastanud. Selle valdkonnaga kokku puutunud vabatahtlikud tõid välja veel ühe vabatahtlikkust iseloomustava joone – järjepidevus. Nimelt on ka selliseid vabatahtlikke töid, kus järjepidevus on üks olulisemaid tegureid. Seda just lastekodulastega töötamisel, kuna laste usaldust on ühelt poolt raske võita, kuid veelgi raskem neil selles pettuda lasta.

Puuetega inimeste ja vanurite hooldamist ning abistamist pidasid samuti kõik respondendid oluliseks. Küll aga mainis paar vastanut, et Eesti kontekstis on selle valdkonna vabatahtlikud tegevused veel arengujärgus ning küllalt vähe levinud. Puuetega inimeste aitamise puhul võib takistuseks saada vabatahtlike kompetentsus. Nimelt see valdkond nõuab pikemaajaliste või suuremate abistavate tegevuste juures teatud baastadmisi ning oskusi. Viimasest tulenevalt ongi võibolla Eestis see valdkond veel vabatahtlikele suhteliselt tundmatu.

Propagandistlikku tööd ning avalike sotsiaalpöördumiste korraldamist ei pidanud neli vastajat üldse vabatahtlikuks tööks. Viie vastaja arvates võib sellist tegevust mõne vabatahtliku töö jaoks korraldada, aga sellest hoolimata ei peetud seda oluliseks vabatahtlikuks tegevuseks. Ainult üks vabatahtlik leidis, et see on oluline, kuna võib olla üks osa näiteks puuetega inimeste probleemide lahendamisest. Põhjus, miks propagandatööd ei peetud oluliseks vabatahtlikuks tegevuseks peitus asjaolus, et selline tegevus on üldiselt Eestis veel nii algelisel tasemel ja tihtilugu ei saavutata nõutavat eesmärki.

Taaskasutuskeskuses vabatahtlikuna töötamist pidasid sarnaselt esimeste tegevustega kõik vabatahtlikud oluliseks tegevuseks. Kuus vabatahtlikku on otseselt selle tegevusega kokku puutunud ning ülejäänud plaanivad sinna asju viia ja selle mõttesuuna järgi elada. Seda vabatahtlikku tööd peeti oluliseks, kuid rõhutati, et veelgi olulisem on seal propageeritavate väärtuste järgi elamine ja käitumine.

Talgulise tegevusega olid pea kõik vastajad kokku puutunud. Samuti mainisid mitmed, et talguline tegevus on kõige traditsionaalsem vabatahtlik töö, kuna selle juured pärinevad juba vanade eestlaste ajast, mil talguline tegevus oli väga aktiivne ja traditsiooniline. Samal ajal aga peavad vabatahtlikud talgulist tööd tänases kontekstis ühekordseks lustlikuks ettevõtmiseks, mida on tore teha koos oma sõpradega ka niisama koduõues. Seega peetakse seda teiste vabatahtlike töödega võrreldes vähemoluliseks just abisaajate seisukohalt, kuid see on oluline vabatahtlikke ühendav klubiline tegevus.

Erialaste oskuste rakendamine ja konsulteerimine on osade vabatahtlike arvates nn professionaalne vabatahtlikkus, mida võiks Eestis oluliselt edasi arendada ja propageerida. Selle tegevusega on mingil määral kokku puutunud neli intervjuueeritavat, kes kõik toonitasid selle tegevuse vajalikkust ning suurt potentsiaali. Vabatahtlikkuse korras erialane konsulteerimine ning oma *know-how* jagamine on oluline eelkõige organisatsioonid seisukohalt, et muuta kolmandas sektoris tegutsevaid organisatsioone ja inimesi professionaalsemaks.

Projektide kirjutamist pidasid samuti enamus vabatahtlikke oluliseks, kui see on seotud vabatahtlikkuse korras tehtavate ürituste või kellegi abistamisega. Siinkohal toodi välja aspekt, et projekte kirjutatakse üldiselt rahalise tasu eest, kuid vajadus nende järele on suur. Samuti on oluline igasuguste vabatahtlike ürituste koordineerimine ja korraldamine, kuna need liidavad vabatahtlikke.

Selle üle, kas doonorlus on vabatahtlik tegevus on arutletud mitmetel ümarlaudadel ning mittetulundusühingute siseselt. Enamuse intervjuueeritavate arvates on doonorlus oluline vabatahtlik tegevus, kuid leidis ka vastuarvamusi. Nimelt kolm respondenti ei liigitanud doonorlust vabatahtlike tegevuste hulka, kuna see on vaba tahte korras lihtsalt mingi asja andmine.

Kaitseliidu tegevuses osalemist pidasid enamus vähemoluliseks vabatahtlikuks tegevuseks ning seadsid kahtluse alla selle puhtakujulise vabatahtlikkuse. Viimane võis

tuleneda ka sellest, et mitmed vastanud tunnistanud, et ei ole kursis, millega kaitseliitlased täpselt tegelevad ja mis eesmärkidest oma töös lähtuvad.

Konverentside korraldamine ning heategevusürituste läbiviimine on jällegi enamuse jaoks oluline vabatahtlik tegevus, mida võiks Eestis rohkem teha. Sellise vabatahtliku töö vormiga oli kokku puutunud paar respondenti, mistõttu pidasid seda väga oluliseks vabatahtlikuks tegevuseks. Samal ajal aga üldmuljena oldi palju kindlamad vabatahtliku tegevuse prioritseerimisel nimekirja esimese kahe tegevuse puhul.

Enamus vabatahtlikest ei pidanud klubilist huvitegevust ja huviringides osalemist vabatahtlikuks tööks, kuna see on eelkõige inimesele endale suunatud. Samas aga mainisid osad intervjueeritavad, et klubiline huvitegevus muutub vabatahtlikuks, kui selle raames korraldada vabatahtlikuna klubi tööd, üritusi ja aidata kaasa selle klubilise tegevuse efektiivsemale toimimisele.

Korporatsioonides kaasalöömist ning sissepoole suunatud organisatsioonide tegevuse edendamist pidasid osad vabatahtlikud oluliseks vabatahtlikuks tegevuseks, kuna see arendab inimest. Just sama argumenti kasutades, leidsid mitmed vabatahtlikud, et eelnimetatud tegevus ei ole vabatahtlik, kuna see on sarnaselt huvitegevusega eelkõige inimesele enda kasule suunatud, mistõttu ei mahu see vabatahtlikkuse kontseptsiooni alla. Sarnaseid argumente ja vasturääkivusi mainiti ka katuseorganisatsioonides kaasalöömise kohta. Huvitegevuse ja sissepoole suunatud organisatsioonide kokkuvõttes saab need liigitada vabatahtliku töö alla eelkõige siis, kui vabatahtlikkuse korras korraldatakse mingit üritust või aidatakse kaasa selle klubi tegevusele.

Tehnilised kontoritööd nagu jõulukaartide valmistamine ja üritustel pileтите müümine vms sarnaneb intervjueeritavate sõnul talguliste töödega, kuna ka need on ühekordsed, lühiajalised ja vähe aeganõudvad tegevused. Seega tehnilised kontoritööd on praktilised abitegevused, kuid kindlasti mitte vabatahtlikkuse valdkonna põhitegevused.

Kokkuvõttes selgus, et nimekirja 14 tegevusest peeti kõige tõsisemateks ning pühenduvust nõudvateks vabatahtlikeks töödeks kõiksuguseid sotsiaalvaldkonna tegevusi. Samuti peeti väga oluliseks erialaste teadmiste abil organisatsioonide konsulteerimist, kuna see aitab luua professionaalsemaid vabatahtlikke organisatsioone ning mõjutab kolmanda sektori arengutaset laiemalt. Samal ajal mainisid ka kõik vastanud, et vabatahtlikkuse vallas on väga raske mingeid tegevusi tähtsusjärjekorda seada, kuna igal vabatahtlikul tegevusel on oma abistav funktsioon, mis muudab kellegi või millegi olukorda paremaks. Erinevate tegevustega kokku puutumise aktiivsuse järgi selgus, et Eestis on vabatahtlikkuse valdkonnas praegu arenenud pigem sotsiaalvaldkond ja keskkond, vähem tegeletakse näiteks hariduse ja kultuuri valdkondadega.

3.2 Vabatahtlike motivatsioon

Ajendid, mis panid vabatahtlikud selle valdkonnaga tegelema on hiljem kasvanud välja paljuski ka tugevateks hetkel motiveerivateks teguriteks. Mõne vastanu jaoks oli vabatahtlikkusega liitumise ajendiks soov muuta maailma paremaks kohaks ja inimesed üksteise suhtes sõbralikumaks. Mõne vastanu jaoks tulenes ajend sügavalt iseendast, kus tunti ära mingi väärtus ja soov kedagi teist aidata. Paari intervjuueeritava jaoks oli tugevaks ajendiks soov õppida ja teha midagi koos teiste noortega. Samuti mainisid mitmed, et vabatahtlik töö oli uus ja huvitav väljakutse, mis äratas lihtsalt inimliku huvi konkreetse tegevuse või laiemalt selle valdkonna vastu. Vabatahtlike motivatsiooni peatüki olen struktureerinud alapeatükkideks erinevate motivatsiooni tüüpide järgi.

Tunnetuslik ja emotsionaalne eneselaadimine

Pea kõik vastajad leidsid, et vabatahtlik tegevus on väga vajalik just vabatahtlikule endale. Küll aga toodi välja erinevaid aspekte, mil moel vabatahtlikkus tegijale just kasulik on. Kolm vastajat rõhutasid asjaolu, et vabatahtlik andja rollis on tegelikult ise kõige suurem saaja. Ja seda just emotsionaalse positiivse laengu kaudu, mida vabatahtlik töö hingele pakub.

...No, kui ma enda põhjal räägin, siis see on sama asi, kui sa püüad rääkida, et mis tunne sul on pärast mediteerimist. Et seda ei saa seletada enne, kui teine inimene on selle ise läbi teinud. See andja on kõige suurem saaja. See, mis sa sealt vastu saad, seda ei mõõdetagi mingis praeguses dimensioonis oleva mõõtühikuga, et see ei ole raha ega isegi mitte see emotsioon, vaid sa täiesti siiralt puhtalt teostad iseennast ja kusjuures pärast sa ei püüa seda panna tagasi rahasse, et see ongi see, et sa annad endast ära selle ja mida rohkem sa annad, seda rohkem sa saad. (Tuuli, 29)

Vabatahtliku tegevuse seotust indiviidi sisemise tunnetuse ning tugeva tahtejõuga tõestas asjaolu, et põhimõtteliselt mitte ühelgi vastanutest ei olnud vabatahtlikkusega liitumisel kedagi eeskujuks. Teiste inimeste roll vabatahtlikkusega liitumisel on küll informeerimine vastavatest võimalustest, kuid kedagi otseselt tugevaks eeskujuks vastajad ei pidanud. Pigem rõhutati aspekte, et vabatahtliku tööga tegelemine on väga sügavalt inimese enese vajadus ja siiras soov midagi paremaks muuta, mistõttu teiste mõju saab olla minimaalne, kuna see väärtus või soov peab tulenema igapäevast endast.

Sellest, et vabatahtlik töö on väga tihedalt seotud inimese enesearengu ning analüüsiga, rääkis pikemalt üks vabatahtlik, kes õppis iseennast läbi vabatahtliku töö oluliselt paremini tundma.

... Ma arvan, et see on see, kui me avasime Taaskasutuskeskust ja natuke enne seda olime Triinuga, kes ka veel sel ajal Heateo SA-s töötas vist organiseerima mingisuguseid pesu -ja koristusvahendeid selle Taaskasutuskeskuse jaoks. Et mu peas on kaks stseeni. Üks on see, kui ma töötasin Eesti kultuurikapitalis ja sõitsin trammis, seljas kolme tuhandene mantel, musta värvi, kõrged kontsad ja käes läppari kott. Ja ma ei olnud oma elu üle kõige... ma tundsin rõõmu eneseteostusest, aga ma tundsin, et mul on liiga vähe aega, et maailma nautida ja lihtsalt naerda kõva häälega. Aasta aega hiljem sõitsime seal samas trammis ühes käes oli ämber, teises käes oli harjavars, olin samasugune tüdruk ja naersime laginal vähemalt pool tundi järjest. Et see oli nagu üks värvikamaid seiku. Et lihtsalt ütleme, mis siis nagu selle asja võlu oli, oli tegelikult nagu see, et tõesti ühest trollist teise astuda ja tunda ennast hästi vabalt ja hästi rõõmsalt, et noh et ütleme, et see oli minu isiklikus arengus see samm, kus ma sain aru, et pole oluline see, et sina ei ole sinu ametikoht nii-öelda. Et on teisi asju maailmas ja kõige olulisem on see, et sa kõigest rõõmu tunneksid. Ja tagatipuks annad sa paljudele inimestele võimaluse sellest aimu saada, et see on hästi tore. (Tiiu, 23)

Kuna vabatahtlik tegevus on väga tihedalt seotud inimeste väärtushinnangute ning enese motiveerimisega ja sisemise sooviga midagi ära teha, siis vabatahtlik töö annab väga

palju tagasi ka just inimese hingele ja südamele. Sellest tulenevalt väärtustavadki inimesed vabatahtlikust tööst saadud kogemuse juures peamiselt sisemist rahulolu ning isiklikku arengut. Viimast võib järeldada ka asjaolust, et pooled vastanutest rääkisid vabatahtliku töö kogemusega seoses loo mõnest hingeliigutavast hetkest või positiivsest emotsioonist. Just nende lugude jutustamise läbi sai kinnitust nii vabatahtlike enda sõnul kui ka kõrvaltvaatajana fakt, et vabatahtlik töö on väga emotsionaalne ning südamest tehtav tegevus, mis liigutab pikaks ajaks hinge.

...Pigem tulevad siuksed hingepuudutavad hetked meelde. Kui Taaskasutuskeskuses müüsin laupäeviti, siis tuli üks onu, kes tõi kotitäie asju. Võtsin kotist asju välja ja seal oli palju naisteriideid ja siis ta andis mulle käekoti ja ütles, et mu naine ostis selle kolm kuud enne, kui ta ära suri. (Tuuli, 29)

..Kõik need korrad, kui ma olen Heateo üritustel pidanud neid [vabatahtlikke] või tahtnud neid tänada, siis see on alati... ma pean umbes nagu mingit kõnet pidama. Siis need on need korrad, kus hoolimata sellest, et ma olen nagu kõnepidamist väitlusega tegelemise kaudu hästi palju saanud harjutada ja siis mul on ikkagi nendel kordadel kõigil hästi raske olnud midagi rääkida. Sellepärast, et ma olen nagu tohutult tohutult liigutatud olnud sellest, et need on nagu mitmeid mitmeid kordi olnud selle kahe aasta jooksul, kui Heateo SA tegutsenud on. /---/ Ja noh need, mis puudutavad sellist talguüritusi, siis need on tihti looduses kuskil teiste toredate inimestega koos, siis see kokku annab hästi helge ja positiivse emotsiooni. (Ants, 24)

Sotsiaalse kapitali kogumine

Paar vastajat mainis, et vabatahtlik tegevus on kasulik vabatahtlikule endale just kogemuste, uute tutvuste ja seeläbi loodava sotsiaalse kapitali tõttu. Vabatahtlikku tööd tehes õpib vastanute põhjal maailma uue pilgu läbi hindama ning nägema uusi aspekte iseendast kaugemale.

Samuti hindasid vabatahtlikud väga kõrgelt saadud kogemusi ja uusi teadmisi, mis nad vabatahtliku töö käigus on õppinud. Uusi teadmisi saadakse vabatahtliku töö käigus osaliselt uute valdkondadega kokku puutudes, kuid teisalt maailmapildi avarumises. Nii rääkis üks vabatahtlik, et tema on aastase vabatahtliku töö järel aru saanud, kuivõrd palju elab isegi Eestis vaeseid inimesi ning abivajajaid.

... Ma väärtustan võibolla seda, et ma näen, mida inimesed ostavad sealt. Et meil ei ole kõik rikkad inimesed ja seal käivad inimesed ostmas kõiki võimalikke asju. Ma ise ei ostaks selliseid asju, ma ei tuleks selle pealegi. Et inimesed ostavad sealt täiesti uskumatuid asju, see tähendab seda, et inimestel ei ole võimalik osta endale asju, ma ei tea, kas ma ostaks endale väga kasutatud kohvimasina või tolmuimeja, et ma ikkagi leiaks võimaluse uue osta, aga nad tulevad sealt ostma. Ka isegi voodipesu. (Maris, 49)

Samaväärselt hinnati ka sõpru, tuttavaid ja kõiki huvitavaid inimesi, kellega vabatahtliku töö käigus kokku puutub. Uute inimestega tutvumine toob igapäeva juurde vaheldust ja selle kaudu õpivad vabatahtlikud iseennast ka paremini tundma. Vastused küsimusele, mida sa väärtustad saadud kogemuse juures olid väga sarnased, kuid kõige üldisemalt võtab need kokku ühe vabatahtliku vastus.

... Esiteks tohutu isiklik areng ja rahulolu. Et see annab isiklikult väga palju, et sa saad midagi konkreetset ära teha. Annab väga palju positiivset emotsiooni, et see on väga suur väärtus. Ja mulle isiklikult on andnud väga palju kogemusi, et alates sellest, et olen organisatsiooni tegevuses ja saan ennast proovile panna ning vaadata, mis mulle sobib ja mis ei sobi. Ja loomulikult annab väga palju sõpru, tuttavaid. Et positiivset on siin väga palju. (Mari, 25)

Kolme vabatahtliku jaoks olid tugevateks motiivideks eneseareng ja eneseteostus läbi saadud kogemuste, sõpruskond ja meeskonnatöö, mis on tekkinud erinevate vabatahtlike tööde käigus ning vabatahtlikkuse valdkond laiemalt.

...Hetkel motiveerib see, et see valdkond on hästi oluline ja see tegevus on hästi oluline ja ma tahan ikkagi, et see areneks. Ütleme, et see tegevus ja valdkond ise motiveerivad. /---/ Ja kindlasti jätkuvalt see enesearendus. Et organisatsiooni tegevuses sa paned ennast proovile ja alati on uued väljakutsed. See motiveerib, et sa saad kuidagi jälle inimesi aidata. (Mari, 25)

Üksikud vastanud mainisid motivaatoritena ka grupikuuluvust ning vaheldust igapäevases rutiinses elus. Nimelt vabatahtlik tegevus võib olla ka üks vaba aja veetmise viis, mis aitab unustada igapäevased töömured ja pakkuda uusi ning väljakutsuvaid kogemusi.

Väga huvitava tulemusena selgus asjaolu, et vähesed vastajad mainisid vabatahtliku töö motiive nimetades meeskonnatööd ja kambavaimu, kuid eraldi küsimusele, kas meeskonnatöö on vabatahtliku töö juures tugev motivaator vastasid kõik kümme respondenti, et see on väga oluline mõjutegur ja aspekt vabatahtliku töö juures.

....Tõenäoliselt üksinda seda tööd väga ei teekski. Motivaator on kindlasti meeskonnavaim ja meeskonna tugevus. /---/See on tugev motivaator. Kui sa meeskonnaga lähed välja ja kui ülejäänud istuvad maas ning vaatavad lõket, grillivad vorsti ega tee tööd, siis see võtab endal ka motivatsiooni maha. Siis ma istun ka maha. Kui meeskond võtab aga asja kätte, siis teeme ära. Et kui kõigil on jällegi tugev motivatsioon, siis see annab endale ka juurde. Et töö läheb hoogsalt ja hõlpsalt. (Tarmo, 22)

Just viimasest ajendatult märkasin vabatahtlikus töös peituvat sisulise vastuolu. Kui eelpool analüüsisin vastanute ajendeid ja motivaatoreid, siis väga selgelt koorusid välja sisemised väärtused, isiklik motiveerimine, mingil määral eneseareng ja paljuski enesele suunatud kasud. Samal ajal on aga vabatahtliku töö juures suisa vältimatuks ja oluliseks osaks meeskonnatöö ning grupitunnetus ja kaaslaste kogemus. Kui esimese põhjal võib väita, et vabatahtlik töö on väga individuaalne valdkond, siis viimane aspekt lükkab selle koheselt ümber. Seega vabatahtliku töö puhul mängivad olulist rolli nii sisemised impulsid ja väärtused kui ka tugev kambavaim ja meeskonnatöö.

Enamus vastajaid oli ka üksmeelel, et vabatahtlik töö annab võimaluse rakendada oma kogemusi ja inspiratsiooni, kuid samal ajal toob tagasi väga palju energiat ning positiivseid emotsioone. Ainult paar vastajat tõstsid esile asjaolu, et nemad pigem saavad vabatahtlikust tööst energiat, kui rakendavad seda.

...Ma arvan, et seda on raske eristada. Ma olen ise tähele pannud, et kui sa midagi annad, siis sa ka saad, et ükskõik mis pidi ja vormis. Kui sul tööandajaga on see suhe, et sina panustad oma aega ja tema panustab oma raha sulle, siis vabatahtlikega on nii, et sina panustad oma aega ja saad vastu inimeste armastust või tänulikkust või seda tunnet, ja see ei pruugi sulle üldse nende inimeste kaudu tulla, see võib tulla palju hiljem nagu mingi selline tasakaalu baasprintsip, mis igal pool toimib. (Tiiu, 23)

Normatiivne motivatsioon

Vabatahtliku töö käigus on võimalik kogeda kõige ehedamalt seda, kui palju paremaks võib muutuda kellegi teise elu või hetk ühest pisikesest abiteost. Just see kogemus, et iga inimene on võimeline väikeste tegudega ühiskonda meie ümber paremaks muutma, tundub vabatahtlikust tööst eemal olevatele inimestele uskumatu. Seega vabatahtlikkust on vaja ühiskonnale, et muuta seda paremaks kohaks, kuid ka vabatahtlikule, et mõista oma rolli ja tähtsust lihtsa ühiskonna liikmena ja osana maailmast. Sellise väärtuse muutumine normiks ja loomulikuks osaks inimeste mõttemaailmast, kasvataks oluliselt sotsiaalset kapitali.

Ühiskondlik-poliitiline osalusmotivatsioon

Lisaks nimetasid paar vastanut motivaatoritena soovi luua paremat ühiskonda meie ümber ning leevendada hädasolijate kannatusi. Samuti pidasid vabatahtlikud sellist mõtteviisi osaks oma igapäevasest elustiilist.

...Aga ma arvan, et kõige olulisemana, kui asja sisusse laskuda, ongi nagu see, mis puudutab kõikvõimalikke väärtusi. Minu suurim motivatsioon on võibolla lihtsalt ise kaasa aidata mingite väärtuste kujunemisele ühiskonnas, et koostöö. Teiseks ei ole halvemaid ega paremaid inimesi, vaid me saame teha endast parima, et teineteist aidata, kui selleks võimalusi on, see on hästi oluline. (Tiiu, 23)

Altruism

Kuigi minu valimis ei olnud vabatahtlikke, kes teeksid seda tööd puhtast altruismist, mainisid osad oma töö tunnustuse vajadust ja tänutunnet, mida vabatahtlik töö pakub. Siiras tänutunne ja konkreetne tulem, mis vabatahtlikust tööst tekib, paneb seda tööd nende vabatahtlike hinnangul üha uuesti ja uuesti tegema.

Demotivatsioon

Demotiveerivatest teguritest rääkisime vabatahtlikega eelkõige majanduslike kulutuste kontekstis. Nimelt uurisin, kas ja kuidas võivad rahalised omakulutused mõne vabatahtliku töö tegemiseks mõjutada motiveeritust ja soovi vastavat tööd teha. Vastustest selgus, et raha või omakulu ei ole otseselt demotiveeriv tegur, kui see jääb

mõistlikkuse piiridesse ning on vabatahtlikule taskukohane. Samas tõid kaks vastajat välja asjaolu, et rahaline kulutus on vabatahtlikkuse juures oluline küsimus, kuna näiteks vaese tudengina võib see tahes-tahtmata saada takistuseks mingi töö tegemisel.

...Ma mäletan ise, et ma olin seal vist ka kohati endal tekkis see küsimus. Ma ostaks heameelega bussipileti ja oma taskust maksaks selle bensiini, kui mul see raha ka oleks üle, aga kui seda ei ole, kui sa näiteks oled tudeng, siis nagu ma arvan, et see küsimus on hästi oluline. Ja tõenäoliselt nagu võiks ikka selle peale mõelda, et võibolla mingitel talgutöödel oleks elementaarne, et inimeste transport ja söök makstakse kinni, et siis on nagu kõik osapooled rahul ja keegi ei jääks kellelegi ei moraalses mõttes ega mingis mõttes võlgu. (Tiiu, 23)

Lisaks tõi üks vabatahtlik välja aspekti, et rahalisi kulutusi tuleks organiseerijatel võimalikult palju ära hoida, sest vastasel korral võib nende tegemata jäetud töö muutuda demotiveerivaks teguriks.

...Kui ma näen, et selle ürituse organisatsioon tegelikult saaks võimaldada seda tasuta kohale viimist või saaks lubada väikse tee, kui külma ilmaga mingi tegevus on. Kui ta saaks lubada, aga ei tee seda, n-ö kitse maski taga on varjul hunt, siis see demotiveerib mind kindlasti. (Ülle, 28)

Vabatahtlike motivatsiooniga on ka seotud asjaolu, kuivõrd aeganõudvaks ja segavaks teguriks see muu põhitöö kõrval muutub. Selles küsimuses leidsid pooled vastanud, et vabatahtlik töö ei mõjuta muud põhitegevust, kuna seda saab ise oma ajagraafikusse planeerida ja selle kohustusega vastaval ajal juba ette arvestada.

...Ei mõjuta tühjagi. Kui ma selle juba vastu võtan, siis planeerin ikka oma aja sisse. Et ei lähe kohale ega hakka vinguma, et teeme nüüd kiiresti selle asja ära, et saaks varem õhtule. (Tarmo, 22)

Oli aga ka juhtumeid, kus vabatahtlik töö on takistanud näiteks õpinguid, kuna huvi valdkonna vastu on muutunud niivõrd suureks. Mitmed vastajad tõid välja asjaolu, et vabatahtlik töö on tihtipeale niivõrd kaasahaarav, et on vaja olnud näpistada aega põhitöö kõrvalt selle tegemiseks. Samal ajal aga ei avaldanud ükski vastaja kahetsust, et vabatahtlikku tööd mingil perioodil on prioriteediks tõstetud ja ülejäänud tegemised hetkeks kõrvale lükatud.

...Kui ma aga mujal tööl olin, siis see mõjutas ikka küll jah. Aga minu motivatsioon on vabatahtliku töö juures nii tugev, et mis siin salata, siis eks ma ikka töö ajast näpistasin muid asju ka. /---/Et kuna minu hing on vabatahtliku töö juures rohkem olnud, siis ma hoian selle poole, kuigi sellega ei saa ennast ära elatada.(Mari, 25)

Nii nagu iga tegevuse puhul, on ka vabatahtliku töö juures väga olulised inimeste motiveeritus ning eesmärgid, mida konkreetse tegevusega saavutada tahetakse. Kõige selgem ja konkreetsem tulemus motivatsiooni teemas on positiivne laeng ja maailmapildi laienemine, mida vabatahtlik töö vabatahtlikele pakub. Just selline laiem ühiskonnatunnetus ning avardunud maailmapilt aitavad vabatahtlikel hoida tugevat sisemist motivatsiooni ja tahet teisi kaaskodanikke aidata.

3.3 Vabatahtlike võrgustikud Eestis

Vabatahtlike võrgustike plokis uurisin, millised on vabatahtlike kokkupuuted teiste vabatahtlikega, kuivõrd palju teatakse teisi vabatahtlike organisatsioone ning kas need on nende arvates pigem avatud või suletud. Selge tulemusena joondus välja, et vabatahtlike võrgustikud on Eestis veel suuresti lapsekingades ning vajaks oluliselt arendamist. Seda just seetõttu, et vabatahtlikud ise mainisid vajadust ühisürituste järele, et tundma õppida teisi selle valdkonna inimesi. Samuti tekitavat see kuuluvustunnet, mida mitmed pidasid motiveerivaks aspektiks vabatahtliku töö juures.

Kokku puututakse teiste vabatahtlikega eeskätt mingi ühise vabatahtliku töö või ürituse kaudu. Mitmed mainisid ka asjaolu, et neil on vabatahtlike ringis tekkinud oma kindel sõpruskond ja aktiivne tuumik, kellega ühiseid vabatahtlikke töid ette võetakse. Uute vabatahtlikega tutvub eeskätt tänuürituste kaudu, kuid nende vähesuse tõttu, teatakse peamiselt kindla projekti raames koos töötanud vabatahtlikke. Väljaspool oma organisatsiooni või projekti tuntakse teisi vabatahtlikke suhteliselt vähe.

...See on ma arvan, et kokkuvõttes mitte eriti palju. Kui ma mõtlen neid vabatahtlikke, kes on talgutel erinevatel aastatel osalenud, kõik need vabatahtlikud, kes on ütleme selles kriminaalhooldusabilised, et kõik need vabatahtlikud, kes on „Suure venna, suure õe” projektis, et ma

arvan, et need on oma grupi sees küll suhelnud, aga niimoodi väljapoole ma ei usu, et nad väga palju suhelnud. (Ants, 24)

Oli aga vabatahtlikke, kes arvasid end teadvat teisi vabatahtlikke ja üldse selle valdkonna inimesi. Rõhutati asjaolu, et vabatahtlike ringis on tekkinud väga palju häid sõpru, kes omavahel tihedalt kokku puutuvad.

...Ma usun, et puutun päris tihti kokku. Tartu Vabatahtlike Keskuse juures tehti nüüd vabatahtlike klubi, nendega me saame klubis kokku kord kuus. Seal on umbes kümme aktiivsemat vabatahtlikku. Turvakodu vabatahtlikke, kellest olen mina küll ainukesena TVK, kohtume ka kord kuus, siis mu enda väga hea sõber on ELFi (Eestimaa Looduse Fond) vabatahtlik ja nii ja naa jooksevad üritused. Ma arvan, et päris tihedalt puutun kokku. (Merit, 22)

Kõrvaltvaatajana on aga näha, et eeskätt tuntakse konkreetset projektis või üritusel kaasalöönud vabatahtlikke, kes terve Eesti vabatahtlike hulgast moodustavad suhteliselt väikse osa. Seega vabatahtlike endal puudub sisuline ülevaade vabatahtliku tegevuse ulatusest ning vabatahtlike suurusjärgust Eestis. Vastavaid küsitlusi ega statistikat, mis annaks ülevaate vabatahtliku tegevuse ulatusest Eestis, pole kahjuks täna veel tehtud.

3.3.1 Vabatahtlike organisatsioonide võrgustikud Eestis

Teadlikkus teistest vabatahtlikest organisatsioonidest sõltub paljuski konkreetse vabatahtliku huvist ja kogemusest selles valdkonnas. Nimelt mainis paar-kolm vabatahtlikku, et orienteeruvad vabatahtlikkuse valdkonnas väga hästi, kuna oma töö raames on pidanud kokku puutuma kõikvõimalike teiste organisatsioonidega. Samuti selgus, et Eestis on organisatsioone, kes koordineeriks ja korraldaks vabatahtlikku tööd väga vähe. Lisaks rõhutas üks vabatahtlik organisatsioonides juhi rolli olulisust. Teisisõnu ei ole oluline, kui palju on Eestis vabatahtlikke organisatsioone, vaid oluline, et neid organisatsioone juhiks hea vabatahtlike koordinaator ning organisaator. Viimane tuleneb just asjaolust, et vabatahtlikkuse puhul ei ole kesksel kohal organisatsioonide areng ning monopoliseerumine, vaid vabatahtliku tegevuse laienemine ning muutumine loomulikuks osaks ühiskonnast. Selleks aga, et vabatahtlikkus saaks lapsekingadest edasi

areneda, on praegu vaja Eestis väga tugevate juhiomadustega vabatahtlike koordinaatoreid ning vabatahtlike ürituste korraldajaid.

....Et organisatsiooni puhul on väga oluline, kes on juht. Juht peab olema otsekontaktis oma vabatahtlikega. Aga näiteks Tartu omadest ei tea ma midagi. Võibolla oleks nagu tore teada teistest organisatsioonidest ka, kui tuleb näiteks abipalveid. /---/ Et näiteks, kui pannakse vale inimene, palgatööline ette koordineerima või tööd juhatama. Et sinna on ikka kõik tulnud omast vabast soovist. Et seal ei tohi võtta nii, et keegi ajab tagant, et aeg jookseb ja forsseerib. Kui mu põhitöö on väga stressirikas, siis ma ei läheks sinna, kui mul tekitatakse veel stressi. Ma arvan, et see on hästi hästi oluline, kes sind seal koordineerib ja kes seda tööd organiseerib(Tuuli, 29)

Huvitav oli jälgida, kuidas aktiivsemad vabatahtlikud organiseeritud võrgustamise suhtes eriarvamustel olid. Paar vabatahtlikku, kes on kokku puutunud laiemalt selle valdkonnaga, töid antud küsimuses vastakaid arvamusi. Üks vabatahtlik leidis, et võrgustumine toimub iseenesest ja seda ei peaks tagant suruma.

...Ma arvan, et see, mis puudutab võrgustamise osa, siis seda nagu forsseerida ei saa. Et oletame, et kui Heateo on klubide raames andnud võimaluse vabatahtlikel kokku tulla, siis sellest juba piisab, et see võrgustamine toimub iseenesest nagu. Et selleks on vaja lihtsalt luua tehnilisi võimalusi. Mis puudutab Tartu ja Tallinna vabatahtlikke, siis seal, kui siis võibolla mingi listi raames, kui selleks on kõigi huvi olemas. Et mingit informatsiooni jagada, aga ma ei ole kindel, kas see praegusel hetkel on oluline. (Tiiu, 23)

Samal ajal väitis teine, et vabatahtlike võrgustik on äga oluline alus vabatahtlikus töös.

...Ma arvan, et see oleks nagu hästi oluline, et saaks puutuda [kokku teiste vabatahtlike organisatsioonidega] ja nii nagu heategu.ee leheküljel on üks koht. See on vähemasti esimene samm, et sa saad infot nende erinevate projektide ja algatuste kohta, et siis saaks nagu mingi kontakti luua. Aga kindlasti väga lahe oleks mingit vabatahtlike laagrit teha suvel ja kutsuda sinna erinevaid vabatahtlikke, et saaks kogemusi vahetada. Ma ütlen, et teiste inimeste toetus on hästi oluline selle töö juures, et see lihtsalt nagu saad hästi palju tuge, kui sa näed, et teised inimesed tegelevad ka sellise asjaga. Eriti tihti, kui on vabatahtlik töö, mis ei ole alati lust ja lillepidu, siis on ka reaalselt vaja sellist tuge. (Ants, 24)

Üldiselt olid kõik intervjuueritavad seisukohal, et vabatahtlike organisatsioonid on pigem avatud kui suletud, kuid vabatahtlik ise peab olema asjast huvitatud ning motiveeritud.

Selles valdkonnas on suurim ressurss aeg, mistõttu ei ole vabatahtlike sõnul aega kedagi eraldi motiveerima ega paluma hakata, vaid inimese initsiatiiv ning teotahe peab tulema ikkagi igapäevast endast. Teise aspektina toodi välja asjaolu, et vabatahtlikud peaksid olema kannatlikud, kuna organisatsioonidel ei ole alati sobivat või soovitud tööd pakkuda. Sellest tulenevalt sõltub organisatsioonide avatus või suletus paljuski vabatahtlike enda suhtumisest ning tahtest vabatahtlikku tööd teha.

...Ma arvan, et see sõltub väga palju sellest vabatahtlikust endast. Et kui ta on hästi motiveeritud, kui ta teab enamvähem, mida ta tahab teha, kui ta on ka valmis seda tegema, et ta on selle läbi mõelnud ja ta suhtub sellesse tõsiselt, siis ma arvan, on kindlasti palju lihtsam. Ka sel juhul, mis tihti taksituseks saab, on organisatsioonis inimesed, kes vabatahtlikke vastu võtavad liiga koormatud ajaliselt, et vabatahtlikele jääb mulje, et need on suletud. Sel juhul, kui see vabatahtlik tuleb ja tal on pea laiali, tal pole nagu mingit aimu, millega see organisatsioon tegeleb ja ta ei ole võibolla viitsinud kodulehekülgegi vaadata ja ta ise ei ole ka kuigi motiveeritud midagi ära teha ja kaob nädala aja pärast ära, siis on tõenäoline, et selle organisatsiooni poolt ei jätku aega, et temaga nii palju suhelda. (Ants, 24)

Teiste vabatahtlike roll selle valdkonna juures on tahes-tahtmata määrava tähtsusega. Kuuluvustunnet pidasid vabatahtlikkuse juures väga oluliseks enamused intervjueritavaid.

... Eks ta ikka on. Kui sa peaks kogu aeg seda üksi tegema, siis sa ei saa seda tunnet, et see on ikkagi siuke emotsionaalne asi. See grupienergia on see, millest toitudki. Et see vabatahtlike puhul ma arvan on üks asi, mis toobki tagasi. (Tuuli, 29)

Samas oli huvitav jälgida, et paar vabatahtlikku ei pidanud kuuluvustunnet üldse oluliseks. Need vabatahtlikud on aga vabatahtliku tööga, võrreldes teistega vähem kokku puutunud ja üksikuid tegevusi teinud. Seega vabatahtliku töö aktiivsus võib olla üks mõjutajaid, mis määrab grupitunnetuse olulisuse ning tähenduse ühe vabatahtliku jaoks.

3.4 Vabatahtlikkus kui roll

Kuna kõik respondendid olid kokku puutunud erinevate vabatahtlike tegevustega, pakkus mulle huvi ka küsimus, kas nad positsioneerivad end vabatahtlikuna. Vastustest selgus, et selles osas on vabatahtlikud erinevatel seisukohtadel. Väga paljud vabatahtlikud peavad seda tööd oluliseks ja loomulikuks osaks nende elus, mistõttu ei rõhuta nad kaaskodanike

seas vabatahtlikkust kui eraldi positsiooni. Samal ajal aga on see osa nende identiteedist ja CVs märgituna näitab tööandjale nende väärtusi ning ellusuhtumist.

...Kui ma lähen tööintervjuule, siis ma panen kindlasti sisse, et ma olen vabatahtlik, sest see on hästi tähtis osa mu elust ja see näitab kindlasti midagi inimese kohta. Et sa ei ole see, kes käib 8-17 tööl ja kaks korda aastas sõpradega suusatamas nagu iga *copy* eestlane. /---/ See on üks osa mu elust. Positsioon kõlab nagu võim. Ma leian, et kes vabatahtlikku tööd teevad, siis ma saan ennast näiteks positsioneerida kui aktiivne vabatahtlik mingis grupis, kes juhib vabatahtlikku tööd. Ma olen teinekord avastanud ennast ütleva „algaja vabatahtlik” nagu vabatahtlikkus oleks mingi karjäär. Et tegelikult nii ei ole, aga ma lihtsalt olen nii kaua selle asja juures olnud, et ma siiski tean rohkem kui mõni algaja vabatahtlik. /---/ Ja ma naudin seda, et mul ei ole positsiooni ja võimu, et ma lihtsalt olen. /---/ Aga vabatahtlikuna on nii, et sa naudid seda, et sa ei pea ennast näitama ega võitlema ega positsioneerima. Et pigem see positsioon vabatahtlikkuse juures mind natuke irriteerib. (Tuuli, 29)

Oli ka vabatahtlik, kelle jaoks rollitunnetusest või enesemääratlusest vabatahtlikuna siin vallas rääkida üldse ei saa. Küsimusele, kas sa määratled ennast vabatahtlikuna vastas ta, et...

... Ei ei. Et ei läheks kuskil ketid ümber ja ütleks, et ma olen nüüd vabatahtlik. /---/ Ma lihtsalt teen seda, mitte et ma ametlikult olen vabatahtlik kuskil listis. Pigem see, et kui mul on võimalus, siis ma teen seda. /---/ Oleneb inimese motiveeritusest, aga minu meelest on võimatu positsioneerida siin vallas. (Tarmo, 22)

Leidus ka vabatahtlikke, kelle jaoks vabatahtlikuks olemine on positsioon, aga seda peamiselt nn omade kontekstis. Teisisõnu vabatahtlikkus on laiemalt inimese eluhoiak, kuid omavahel suheldes ja organisatsiooni jaoks töötades on kaasnenud ka roll või enesemääratlus nimega vabatahtlik.

....Kindlasti ei ole seda nii kerge teha, kui öelda, et ma olen näiteks üliõpilane. Aga ma arvan, et seda saab siiski teha, kuna vähemalt olles natuke aega tegutsenud ja kuuldes, mida nagu teised samas ringis räägivad, siis oma ringis nimetame me loomulikult ennast vabatahtlikeks, aga et ta nüüd on nagu täiesti normaalseks muutunud ka see, kui Tartu Vabatahtlike Keskuse vabatahtlik olengi. Ma arvan, et see on täiesti normaalne niimoodi öelda ka. (Merit, 22)

... Ma arvan küll, et eksisteerib roll nimega vabatahtlik. Kui me rääkisime Heateo vabatahtlikest Heateos, siis me rääkisime küll neist, kui mingit rolli kandvatest inimestest organisatsioonis olgugi, et nad

mingites muudes valdkondades kandsid mingit muud rolli. Ma arvan küll, et seda saab järjest enam öelda, et ma olen vabatahtlik... (Tiiu, 23)

3.5 Vabatahtliku töö avalik representatsioon

Arutledes selle üle, miks on vabatahtlikku tegevust vaja ning, mis on selle tegevuse üldisem tulem, mainisid paljud vastajad kahte aspekti – ühiskond ja vabatahtlik ise.

Samuti tõid mitmed vastajad välja aspekti, et vabatahtlik töö aitab tekitada usaldust ning sidusust kodanike vahel. Seda just seeläbi, et kord abi saanud inimene aitab võimalusel suure tõenäosusega ka järgmist jne. Kui ühiskonnas on usaldus ning kokkuhoidmise tunnetus, siis kodanikud on aktiivsemad ning tunnevad huvi oma ühiskonna ja kaaskodanike heaolu vastu.

... Ja selline abstraktsem vastus on sotsiaalne kapital, millest räägitakse, et kui palju on inimeste vahel usaldust ja kui palju inimesed koostööd teineteisega teevad ja ma arvan, et vabatahtliku töö tegemine aitab sellist usaldust luua. Ja, et selles mõttes on vabatahtlik tegevus ühiskonnale laiemalt kasulik ja soodustab üldse inimeste osalemist erinevates ühiskondlikes tegevustes, et nad on aktiivsemad inimesed, aktiivsemad kodanikud. Ma arvan, et see on ühiskonnale hästi kasulik. (Ants, 24)

...Ma arvan, et see on nagu üks olulisemaid ühiskonda tasakaalustavamaid mehhanisme, et seda võiks isegi nagu rohkem olla. Et see on üks lihtne koht, kust nagu selline ühiskonna koostöö toimima võiks hakata. Nagu mujal ja kindlasti Eestis neid koostöö värke arendatakse edasi, aga see on üks võimalik koht, kust inimesed saavad oma käega näha, et koostöö on tõesti kõige parem ja samamoodi nagu teistele midagi andmine....(Tiiu, 23)

Viimasest tulenevalt näevad minu uurimuses osalenud respondendid vabatahtlikkust pigem „sotsiaalabi” vahendina, mistõttu tänases Eestis vabatahtlik tegevus vastab paljuski USAst imporditud sotsiaalhoolekande ideoloogiale, mis omab väga väikest potentsiaali toetada demokraatliku poliitilise osaluse kasvu Eesti ühiskonnas, jättes poliitika tegemise „poliitikute mängumaaks”.

Kindlasti mõjutab vabatahtliku töö tegemist omal moel lähedaste suhtumine ning reaktsioon sellesse. Kõik vastanud tõid välja, et nende lähedaste reaktsioon vabatahtlikule

tegevusele on olnud üldiselt positiivne ning toetav, kuid paar vastajat viitasid ka vanemate murele. Nimelt mainisid nad asjaolu, et vanemad küll toetavad vabatahtlikku tegevust ja noore inimese aktiivsust, kuid tunnevad muret pooleli jäänud õpingute või hästi tasustatud töökohtadest loobumise pärast.

Lisaks oskasid paar vastajat rääkida loo just nimelt sõprade noomivast suhtumisest. Nii näiteks pidi üks vabatahtlik suisa varjama oma vabatahtlikku tegevust sõprade eest, et neid mitte solvata.

....Pigem just meenuvadki sellised lood, kus sai niimoodi tagasihoidlikult sõpradele mainitud, et ma olen vabatahtlik. Siis üks hea sõber ütles küll konkreetset, et kas sa tunnend, et sa nagu ei saa meie käest piisavalt tähelepanu, et sa läksid seda sinna otsima. Siis ma nagu kohmetusin jubedalt. (Merit, 22)

....See ei olegi võibolla nii väga reageerimine sellele, kuidas ma vabatahtlikku tööd teen, vaid et ma Heateo SA-s olen ja üldse seda teen. Aga on olnud toetav suhtumine, kolme aasta jooksul ma olen ühte või kahte inimest kohanud, kes hakkasid naerma selle peale, kui ma ütlesin, et töötan heategevusorganisatsioonis ja vabatahtlikkust üritan edendada Eestis. Siis ta ütles, et see on mingi nali või, teades, et ma olin enne Inglismaal käinud ülikoolis. /---/(Ants, 24)

Uurides seda, kas vabatahtlikkus on Eesti ühiskonnas eraldiseisev ja omaette nähtus, olid vastajad erinevatel arvamustel. Rohkem aga leiti, et vabatahtlikkus ei ole veel Eestis väljapaistev ja eraldiseisev nähtus. Viimase põhjenduseks toodi huvitavaid tegureid. Paar vastajat mainisid PR puuduliku tööd, millest tulenevalt teatakse vabatahtlikkusest väga vähe. Samal ajal rõhutasid nad, et vabatahtlikkuse puhul ei saa ega tohiks teha propageerivat PR-tööd, vaid pigem teavitavat, et inimesed muutuksid teadlikumaks ühiskonnas pakutavatest võimalustest ja abivajajatest.

...Sinna on vaja hästi tugevat PR-inimest, kes nagu kas siis ajakirjanikele ajalehtedes, televisioonis räägiks, mida tehakse, müümata seda asja. Lihtsalt tutvustaks, mida tehakse, sest on väga palju inimesi, kes ei ole nagu tulnud selle pealegi, et oma oskusi ja aega rakendada nii toredasse kohta, kus tõesti inimesi on väga vaja. (Tuuli, 29)

Liigne PR-töö ja propaganda võivad paari vabatahtliku hinnangul hakata aga hoopis vastu töötama, kuna praegu pole veel Eestis vabatahtlikkuse organiseeritus ning struktuurid nii efektiivselt välja arenenud, et kõiki soovijaid iga hetk kuhugi rakendada. Lisaks on inimeste teadlikkus vabatahtlikkuse tööst ja olemusest veel niivõrd madal, et tihtipeale suhtutakse sellesse kui ärakasutatavasse odavasse tööjõusse.

... Ma arvan, et alustada tuleks sellest – kõigepealt peaks vabatahtlikke koondav struktuuriüksus olema. Ma olen veendunud, et kui rohkem n-ö publitseerida neid tegevusi ja võimalusi, siis rahvas tuleks massidena. Aga siis peab olema ka struktuur või üksus, kes nad tööle rakendab. Kui me Heateoga loomaaeda läksime koristama, siis meil ei olnud seal kõigil midagi teha lihtsalt. Siis oleks pidanud olema variant, et kui liiga palju inimesi tuleb, siis nad kuhugi mujale suunata. Aga meil ei olnud neid kuhugi mujale suunata ka. Et oleks pidanud selle juhuse ära kasutama ja mujale suunama. (Ülle, 28)

...Aga selle meedia kajastamisel on ka oma oht ja miinus. Et näiteks kui sellest Taaskasutuskeskusest räägiti enne jõule ja tohutult tuli igasugust kraami kokku ja see kvaliteet ei kannatanud. Ma ütles, et kolmveerand on sellised, mida kasutada ei saa. Kui pooled varrukad on puudu või sokkidel augud sees, siis me ei saa neid kasutada, milleks see on mõeldud. Et kui seda infot tuleb liiga palju, siis me ei jõua seda ära kanda ja see muutub väsitavaks. Kui igast rämpsustuuakse, siis meil pole seda kuhugi panna. (Maris, 49)

Vabatahtlikkusest kui eraldiseisvast nähtusest on raske rääkida ka seetõttu, et selline tegevus on iseenesest raskesti nähtav ja üheselt defineeritav. Sellest tulenevalt on Eestis ühe vastaja järgi pigem nähtav heategevusliin kui vabatahtlik töö. Selleks, et vabatahtlikkusest saaks rääkida kui konkreetsest nähtusest ühiskonnas, peaks oluliselt tõstma rahva teadlikkust vastavatest võimalustest ja töö olemusest ning eesmärkidest.

Vastajad, kes leidsid, et vabatahtlikkus on Eestis eristuv nähtus, rääkisid sellest laiemalt kolmanda sektori kontekstis. Nimelt arvasid nad, et vabatahtlikkus on kolmandas sektoris arenev liikumine, millele on hakatud järjest enam tähelepanu pöörama.

....Aga jah, kui sa küsid, kas ta on eraldi nähtus, siis jah. Viimasel ajal räägitakse sellest rohkem ja see on hea, aga kuidas peaks seda ideaalis käsitlema, seda ma ei tea. (Piret, 22)

Vabatahtlikkuse kui eraldiseisva nähtuse käsitlemine on väga tihedalt seotud Eesti meedia suhtumisega vabatahtlikkusse ning selle teema kajastamise aktiivsusega. Respondendid ise leiavad kokkuvõttes, et Eesti meedia on antud teemal veel harimatu ning kajastab seda väga üheülbaliselt, keskendumata vabatahtlikkusele kui ühiskonnas olulisele ressursile.

...Et meie puhul on ikkagi oluline, et seda toetatakse ja tegevusele oleks kõik võimalused loodud, et noh seda taset nagu veel ei nähta. Et pigem on ikkagi see, et oi kui tore, et teete midagi head ja jätkake samas vaimus edasi, aga nendest tegevustega kaasnevatest probleemidest ja takistustest, et seda nagu väga ei taheta rääkida. (Mari, 25)

Enamus vastanutest leidis, et meediakajastus on antud temaatika suhtes aastatega oluliselt paranenud ja aktiivsemaks muutunud, kuid niivõrd olulise teema puhul peaks meedia olema veelgi aktiivsem ning huvitatum, et tõsta antud valdkonnas rahva teadlikkust. Ühelt poolt tuleneb meediapoolne üheülbalisus teema kajastamisel tema teadmatusest ja stereotüüpsetest arusaamadest, kuid teisalt ka vabatahtlikkusega seotud objektidest. Nimelt, kajastab meedia vabatahtlikkust peamiselt Heateo SA ja Taaskasutuskeskuse näidete varal, kuna Taaskasutuskeskusega kaasneb roheline liikumise propageerimine ja Heateo SA puhul saab rääkida kindlatest inimestest, objektidest ja projektidest.

...No ma arvan, et see on viimase pooleteist aasta jooksul juba muutunud, et meedia on hakanud seda rohkem kajastama. Talle meeldib rohkem kajastada seda läbi selliste üksikute lugude. Kui see on mingi lugu huvitavast inimesest, vabatahtlikust või mingist huvitavast sündmusest, projektist. Et ee siis kui ta saab lugejale või vaatajale selle loo edasi jutustada, ma arvan, et siis ollakse sellest väga huvitatud, siis kui see on nagu põnev. Lihtsalt abstraktselt rääkida sellest, et Eestis on vabatahtlikud ja tulge vabatahtlikuks, mida abstraktselt, seda vähem huvi, aga just läbi konkreetsete inimeste ja projektide seda kajastatakse küll. (Ants, 24)

Seega antud hetkel on meedia roll vabatahtlikkuse muutmisel ühiskonna normiks ning väärtuseks suhteliselt minimaalne. Teades meedia mõju ja ulatust, peaks see kitsaskoht oluliselt paranema, et vabatahtlikkust saaks käsitleda väga selge ja tähtsa osana ühiskonnast. Pisteline, objektikeskne ning üheülbaline teemakäsitus ei anna kahtlemata selget ülevaadet ning tähendust vabatahtlikkuse olemusest ja rollist ühiskonnas.

JÄRELDUSED JA DISKUSSIOON

Järeldused

Järelduste osas annan vastused töös püstitatud uurimisküsimustele, kus esitan tulemuste ülevaatlíkuma sisulise jaotuse.

Uurides mõiste „vabatahtlikkus” tähendust ning olemust Eestis, tuli välja, et vabatahtlikud mõtestavad seda kui kellegi abistamist ilma selle eest rahalist tasu saamata ja see keegi peab olema väljaspool pere ning sõpruskonda. Vabatahtlikkuse korras on võimalik aidata nii teisi indiviide, organisatsioone kui ka keskkonda. Lisaks ilmnes asjaolu, et vabatahtlikud saavad „vabatahtlikkusest” sisuliselt ühtemoodi aru ning on selle tähenduse enda jaoks läbi mõelnud.

Vastusena uurimisküsimusele, **millised tegevused liigituvad vabatahtliku tegevuse alla**, selgus, et vabatahtlik tegevus võib olla ükskõik milline tegevus, kui ta mahub vabatahtlikkuse kontseptsiooni alla. Nimelt vabatahtlikkuse valdkonnas ei ole oluline konkreetse tegevuse olemus, vaid motiivid, mille alusel seda tegevust tehakse. Iga tegevus võib olla vabatahtlik, kui see on kellegi abistamiseks ilma mingit tasu vastu ootamata. Seega vabatahtlikkuse tegevusvälja ei saa otseselt kaardistada või piiritleda konkreetsetest tegevustest, vaid eesmärkidest ning algmotiividest lähtuvalt.

Vabatahtliku töö rolli ja tähendust indiviidile nähakse eeskätt sotsiaalse kapitali kasvatamise ning emotsionaalse vajaduse rahuldamise kaudu. Vajalikkus ühiskonnale paigutub aga minu valimis osalenud respondentide järgi paljuski Lagerspetzi jt käsitletud ühiskondlik- poliitilisele teljele. Vabatahtlikus töös näevad vabatahtlikud abiressurssi ja jõudu parema ühiskonna loomisel. Selle põhjalt on aga oluline küsida, kuidas asetavad vabatahtlikud ise oma tegevuse laiemasse ühiskondlikku konteksti – on see sotsiaalabiline nishitäide või omab see potentsiaali edasi areneda mingiks laiemaks ühiskondlikuks mobilisatsiooniks. Samal aja aga ei saa alahinnata USA mõjutusi ning Eesti siirdeaja vabatahtlikkus võib omada ka USAga sarnaselt „valmistoodetud

kodanikuühiskonnale” omast normatiivsust. Tulemustes esitatud tsitaatide kaudu kattuvad minu uurimuses osalenud respondentide arvamused praegusel hetkel USA-st levinud „sotsiaallabilise” funktsiooni ideoloogiaga, mis aga võib kodanikuühiskonna arenedes kahtlemata muutuda. Viimast näitab ka asjaolu, et motivatsiooni osas olid kandvamad just emotsionaalsed kogemused, mis viitavad selgelt sotsiaalteadlaste käsitluses individualiseerumisprotsessi tulemile – „indiviidi ängistusele” ja sellega seoses ühiskonna laiemale individualiseerumisele.

Uurimus keskendus väga palju **vabatahtlike ajendite ning motiivide** välja selgitamisele ning põhilise järeldusena joondus välja mitu erinevat vabatahtliku töö tegemise motiivide tüüpi. Kuna tulemuste järgi on vabatahtlik tegevus väga tugevalt seotud konkreetse inimese väärtuste, mõttemaailma ning sisemise motiveerimisega, siis ei saa ma selle uurimisküsimuse puhul rääkida läbivatest tulemustest ja ühistest ajenditest, vaid erinevatest lähenemistest vabatahtlikule tööle. Antud valimi puhul olid kaalukamad just emotsionaalsest „ängistusest” vabanemise ja sotsiaalse kapitali kogumise motiivid. Normatiivsed, ühiskondlik-poliitilised ja altruistlikke motiive mainiti väga põgusalt.

Sotsiaalse kapitali kogumise motiividest pidasid mitmed respondendid oluliseks enesearengut, eneseteostust ning huvitavate inimestega tutvumist. Vabatahtlik töö on nende vabatahtlike jaoks vajalik ja kasulik mitte üksnes abisaajale, vaid ka vabatahtlikule endale, kuna selle töö käigus on võimalik mitme uue kogemuse võrra rikkamaks saada. Paaris vabatahtlikus on tekkinud ka selle töö käigus väga suur missioonitunne ning huvi valdkonna vastu laiemalt, mis paneb vabatahtlikku tööd üha uuesti tegema ja sealseid väärtusi propageerima.

Emotsionaalses motivatsioonitüübis toodi tugevate motivaatoritena välja väga suurt positiivset emotsiooni ja hingelist rahulolu, mida vabatahtlik töö pakub. Inimlikkus ja inimlähedus on seotud vabatahtlike motivaatoritena ka seeläbi, et kõik vastanud pidasid oluliseks meeskonnatööd ning ühise eesmärgi nimel töötamist. Siinkohal aga saab välja tuua vabatahtlikus töös peituvat pisikese vastuolu – ühelt poolt motiveerib vabatahtlikke sisemine väärtus ning tahe, kedagi aidata, kuid teisalt mängib väga olulist rolli teiste

vabatahtlike aktiivsus, kaasatus ning töökus. Seega vabatahtliku töö juures ei tohiks kindlasti alahinnata „teiste” rolli ja olulisust nii motivaatorina kui ka võrgustike loojana.

Uurides **vabatahtlikkuse avalikku representatsiooni** selgus kokkuvõtvalt, et nii meedia kui ka inimesed, kes vabatahtlikkusega ei ole kokku puutunud suhtuvad selles suhteliselt ükskõikselt ja kui igapäevaelust kaugel olevasse tegevusse. Ka vabatahtlikud ise ei positsioneerid või määratle ennast otseselt vabatahtlikuna väljaspool seda tegevusvaldkonda. Seega Eesti ühiskonna avalikkuses on vabatahtlik töö veel paljuki kaugel ja tundmatu tegevus, mis on leidnud ilmselt tagasihoidliku PR-töö tõttu liberaalmajanduslikus Eestis minimaalselt meediakajastust.

Tulemuste põhjal selgus ka, et Eestis on vabatahtlikkuse valdkond enam arenenud sotsiaal- ning keskkonnavallas ning vähem näiteks hariduse ja kultuuri vallas. Vabatahtlikud ise pidasid ka eelnimetatud valdkondi kõige olulisemaks, kuna seal on abivajajate hulk suurem. Vabatahtlikud ise end aga vabatahtlikuna väljaspool seda valdkonda ei määratle. Vabatahtlikkus on paljudele lihtsalt sisemise soovi järgi käitumine, mis põhineb mitmetel erinevatel motivatsioonitüüpidel.

Uurides, millised on **kokkupuuted teiste vabatahtlikega**, selgus, et need on Eesti mastaabis väga minimaalsed ning tihtilugu projekti või üritusekesksed. Sellest tulenevalt on vabatahtlikkuse puhul meeskonnatöö ja gruppitunnetus siiski märgatav konkreetse vabatahtliku tegevuse või ürituse raames. Kuigi leidis vabatahtlikke, kes hindasid oma orientatsiooni ja teadlikkust teistest vabatahtlikest heaks, selgus vestluse käigus, et kokkupuuted on pigem konkreetse organisatsiooni või projekti raames, mitte laiemalt Eestis.

Uurimisküsimusele, **kuidas kujunevad vabatahtlike võrgustikud** otseselt oma töös vastust ei saanud. Viimane tulenes asjaolust, et Eestis on vabatahtlike võrgustikud veel suuresti arengujärgus ning sisuliselt välja kujunemata. Küll aga on tekkinud kindlad sõpruskonnad ja aktiivsemad vabatahtlike tuumikud kindlate organisatsioonide või projektide raames. Nii näiteks tunnevad Tartu Vabatahtlike Keskuse vabatahtlikud

üldiselt teisi Tartu vabatahtlikke ja Taaskasutuskeskuse vabatahtlikud omasid. Heateo SA puhul on võrgustik erinevate projektide ulatuses laiem, mistõttu täheldasin, et kõik Heateo vabatahtlikud ei ole omavahel kokku puutunud ega tunne üksteist.

Küll aga selgus tulemustest, et üheks võimalikuks vabatahtlike võrgustike arendamise viisiks Eestis on vabatahtlike ühendavate ürituste korraldamine. Viimast kinnitasid mitmed intervjuueeritavad vestluse käigus. Vabatahtlike võrgustumine saab ja peaks tekkima oma loomulikul teel, mistõttu kõige efektiivsem vahend on ühisürituste, tänuürituste, ühiste laagrite ja kogemuste vahetamise kaudu. Nii Heateo SA kui ka Tartu Vabatahtlike Keskus on hakanud korraldama ka klubiüritusi, mis paraku jäävad praegu üksnes vastavate organisatsioonide piiridesse.

Diskussioon

Läbiviidud süvaintervjuudes sain kinnitust Lagerspetzi (2004) käsitlusele vabatahtlikkuse olemusest. Samuti kattusid Louis A Penneri (2004) välja toodud vabatahtlikkuse iseloomujooned intervjueeritavate arvamusega. Seda, et vabatahtlik tegevus on organiseeritud kujul kellegi aitamine ilma selle eest rahalist tasu vastu saamata, on räägitud ka mitmetel ÜRO Komisjonide ümarlaudadel.

Minu uurimistulemused ei kinnitanud aga Penneri ja ÜRO komisjonide kindlat väidet, et vabatahtlik tegevus on alati pikaajaline protsess. Leidus küll vabatahtlikke, kes on pikaajaliselt sellesse valdkonda panustanud, kuid samas ei ole see vabatahtliku töö üks kindlaid tunnusjooni ja tingimusi. Minu tulemustest selgus, et eksisteerib erineva aja ning pühenduvuse kuluga vabatahtlikke töid, mis ei tähenda alati pikaajalist seotust konkreetse vabatahtliku organisatsiooni või projektiga. Viimast seisukohta kinnitas ka Tartu Vabatahtlike Keskuse juhatuse liige Tuulike Mänd, kes rääkis II Eesti Vabatahtlike Foorumil lühi- ja pikaajalistest vabatahtlikest töödest ja vabatahtlikkuse erivormidest.

Põhjus, miks ÜRO Komisjonide ja vabatahtlikkust uurinud Louis Penneri (2004) arvamus erineb Eesti vabatahtlike omast võib tuleneda Eesti riigi omapärast. Nimelt Penner toetub oma uuringutes üldjoontes riikidele, kus vabatahtlikkus on ühiskonnas norm ning loomulik osa, kuid Eestis on vabatahtlikkus veel suuresti arengujärgus ning suhteliselt väikese ulatusega. Minu uuringutulemused kinnitasid mitmeid kordi, et vabatahtlikkuse mõiste tähenduse probleem on vabatahtlike jaoks läbi mõeldud, küll aga mitte laiemas avalikkuses. Vabatahtlikkuse mõiste probleem on seotud ka asjaoluga, et Eestis on teadlikkus vabatahtliku töö olemusest ning võimalustest minimaalne ja väga kolmanda sektori keskne. Põhjus, miks vabatahtlik töö post-sotsialistlikus Eestis võrreldes USA või teiste lääneriikidega nii arenenud pole peitub ilmselt ühiskonna arengutasemes ja sotsiaalsetes protsessides. Nimelt taasiseseisvunud Eesti on viimase 15 aasta jooksul pidanud tegema suure arenguhüppe nii majanduses, poliitikas, kultuurielu edendamises kui ka teistes valdkondades. Samal ajal aga siirdedepressioon on kindlasti üks tegureid, mis on näiteks kodanikuühiskonna arengu protsessi osaliselt pidurdanud.

Eesti kodanikuühiskond on siiani olnud veel väga kitsa ringi – kolmanda sektori – keskel ega paista jõuliselt väljapoole. Nii tegutsevad vaikselt mitmed tuhanded mittetulundusühingud ning seltsid, kelle tegevusest teab laiem avalikkus väga vähe. Sellest tulenevalt ei ole ka vabatahtlik tegevus Eestis nii hästi edenenud kui mitmetes teistes post-industriaalsetes ühiskondades. Aastate edenedes on Eesti saamas üle siirderiigile omastest probleemidest ning liikumas üha enam tugeva kodanikuühiskonna tekkimise poole. Viimast tõestavad ka mitmed vabatahtlikud, kelles on ärganud sisemine soov ja reaktsioon ühiskonna nähtustele, kes Eestis praegu aktiivselt tegutsevad. Tegutsevad aktiivsed vabatahtlikud on kinnitus ka sellele, et eestlased on valmis oma arengus ühe sammu edasi liikuma ja kodanikuühiskonda arendama.

Küsimus on aga pigem selles, mis suunad ja ideoloogiad iseloomustavad tänases Eestis tegutsevaid vabatahtlikke ja seda kodanikuühiskonda laiemalt. Teoreetilises osas käsitletud Lagerspetzi jt (2000) ja Beck jt (2002) lähenemine sotsiaalsetele protsessidele näitas, et ka Eestis on mõlema suuna ilminguid. Osaliselt leidis kinnitust minu tulemustest, et esimese Vabariigi aegsel ja nõukogudeaegsel pragmaatilistel motiividel põhinev vabatahtlik töö on saanud siirdeaja Eestis uue sotsiaalse tähenduse ning muutunud paljuski individualiseerimisprotsessi tulemusel indiviidi „ängistuseks”. Teisalt aga selgus respondentide vastusest, et vabatahtlikkust nähakse paljuski USA-ga sarnaselt „sotsiaalabi” funktsiooni kandva tegevusena, mis kattub jälle Lagerspetzi jt (2000) lähenemisega. Kui vabatahtlik tegevus jääb aga ainult ühiskondlik-poliitilistel normidel tuginevaks tegevuseks, siis Eesti kodanikuühiskond omab väikest potentsiaali toetada demokratiseerumise arengut ja jätab poliitika üksnes poliitikute mängumaaks.

Üks põhjus, miks vabatahtlikkuse mõiste ja olemuse üle on palju erinevatel ümarlaudadel diskuteeritud võib tuleneda sellest, et vabatahtlikkust on väga raske piiritleda või raamistada, kuna selle tegevusväli on niivõrd suur ja laiahaardeline. Viimast kinnitasid kõik minu uurimuses osalenud vabatahtlikud. Kuigi vabatahtlikkuse korras on võimalik kokku puutuda erinevate valdkondade ning tegevustega, on minu uuringutulemuste järgi Eestis teatud valdkonnad vabatahtlikkuse vallas rohkem arenenud kui teised. Nii näiteks on võimalik panustada vabatahtlikuna eriti sotsiaalvaldkonnas kui ka keskkonnaalastes

probleemides, kuid vähem näiteks haridus -ja kultuurivaldkonnas. Sotsiaal- ja keskkonnavaldkonnad on hetkel aktiivsemad võibolla ka seetõttu, et Eestis on tekkinud väga suur abivajajate ja hädasolijate hulk just nendesse valdkondadesse.

Viidates Aarelaiu (1996) raamatus käsitletud Eesti kodanikuühiskonna arengule, selgus, et vabatahtlikkuse teatud vorm ja traditsioonid pärinevad juba esimesest vabariigi ja nõukogude ajast. Samale asjaolule viitasid ka mitmed minu uurimuses osalenud vabatahtlikud, kuid pisikese möödusega, et tänases mõistes vabatahtlikkus on saanud laiemat tegevusväljundi ning selgemad piirid. Väga oluline erisus tänapäevase vabatahtliku töö ja tollase vahel peitub minu arvates sisemises motiveerituses ning üksikisiku esmastes impulssides vabatahtlikku tööd teha. Viimast just seetõttu, et vanadel eestlastel oli põhiline ja traditsionaalne just talguline tegevus, mis tihtipeale jäi kindla kogukonna või sõprus -ja sugulussidemete keskseks ja tugines seega pragmaatilistel motiividel. Tänapäeval on aga vabatahtliku töö tegevusväli oluliselt laienenud ning minu uuringute järgi peetakse talgulist tegevust üheks vähemtähtsamaks vabatahtlikuks tööks. Samuti on tänases mõistes vabatahtlikkus kindlastest kogukonna piiridest väljas. Tänapäeva vabatahtlikel on seega pigem emotsionaalne ja poliitiline-ühiskondlik motivatsioon.

Teoreetilises osas käsitlesin individualisatsiooni teooriast kirjutanud Becki nägemust ja seost indiviidi-ühiskonna tekkimise ja vabatahtliku töö vahel. Viimasest ajendatuna leiangi, et tänases mõistes vabatahtlik töö erineb nõukogudeaegsest ja esimese Eesti Vabariigi aegsest vabatahtlikust tööst oma sotsiaalse tähenduse poolest. Modernsetes ühiskondades, kus keskseks jõuks ja struktuuriks on individ oma väärtuste ja normidega, on vabatahtlik töö selle üks väljendamisvorm. Nõukogude ajal oli vabatahtlik töö aga ilmselt kollektiivne ja sisuliselt pealesurutud ühiskondlik tegevus, mille õigsuses ega olulisuses ei osatud ega juletud kahelda. Tänapäevaks on aga nõukogulik ideoloogia muutunud indiviidi sisemise äratundmise ja vajaduse järgi käitumiseks. Kuigi Eesti ei ole veel oma arengutasemelt puhtakujuline Becki käsitletuses „uus ühiskond”, on Eesti võtnud selgelt läänelikud arengusuunad ja sealsed väärtused ühiskonna toimimise aluseks.

Analüüsid vabatahtlike motivatsiooni, kattusid minu uuringutulemused rohkem Omoto ja Snyderi (Davis et al 2003 tsiteeritud Omoto ja Snyder) väidetega kui Penneri ja Finkelsteiniga (Davis et al 2003 tsiteeritud Penner ja Finkelstein 1998). Nii Omoto ja Snyder kui ka minu uuringutulemused kinnitasid, et vabatahtliku töö juures on väga tugevaks motivaatoriks ka enesele-suunatud kasu sellest tööst. Davis, Meyer ja Hall (2003) on määratlenud väga hästi vabatahtlike motivaatorina emotsionaalse kogemuse ning sisemise rahulolu, kuna viimaseid rõhutasid ka minu uuringus osalenud vabatahtlikud. Huvitav on asjaolu, et emotsionaalseid kogemusi ja positiivseid laenguid, mida vabatahtlik töö hingele pakub seoti muu jutu sisse väga mitmeid kordi. Seega minu uuringutulemused kattusid pea täielikult teoreetilises osas käsitletud vabatahtlikke motiveerivate teguritega.

Huvitav on täheldada, et Eesti vabatahtlike motivaatorid kattusid nii üks üheselt teistes riikides tunduvalt aktiivsemalt ja normatiivsemalt tegutsevate vabatahtlikega. Samal ajal aga vabatahtlikkuse olemuse ning tegevusväljade osas ilmnes eelpool mainitud aspektides erinevusi Eesti ja teistes riikides käsitletud vabatahtlikkuse olemuse vahel. Taaskord leiab kinnitust asjaolu, et vabatahtlikkus iseenesest on vabatahtlike jaoks suhteliselt üheselt mõistetav, kuid tugev erinevus ja nägemus tuleneb vabatahtlikkusega kokku puutunud inimeste ja sellega mitte tegelenud inimeste vahel. Seega minu uuringutulemused tõestavad, et ei eksisteeri mingit ühest „vabatahtliku” inimtüüpi, keda iseloomustaks mitu ühesugust tunnust. Vabatahtliku tööga võib tegeleda igaüks, kui leitakse endas sisemine ajend, mis tegutsema paneks.

Kuigi minu uuringus osalenud vabatahtlikud tõid välja mitmeid huvitavaid ajendeid ja motiive, mis paneb neid vabatahtlikku tööd üha uuesti tegema, tekib küsimus, mis eristab neid inimesi teistest omasugustest, kes ei taha ega viitsi teha üldse vabatahtlikku tööd. Seda enam, et minu valimisse kuulunud osade vabatahtlike sõbrad on mitmeid kordi ka nende tegevusse ükskõikselt või suisa noomivalt suhtunud. Seega minu valimis olnud noored inimesed on tänases ühiskondlikus kontekstis üsna erilised, kuna ajal, mil teised nendesugused tegelevad tööramamisega raha ja karjääri nimel, teevad nemad tasuta tööd kellegile võõrale. Kas nende sotsiaalne taust on teine?, kas nad järgivad pimesi läänest

imporditud eeskuju?, kas nad reageerivad sellega mingile nähtusele ühiskonnas? Sarnaseid küsimusi võib esitada mitmeid, kuid usun, et vastus jõuab välja ikka indiviidi kui sotsiaalse struktuuri väärtusteni ja nende sisemise äratundmiseni. Nii nagu minu uuringu tulemustest selgus, on aktiivsed vabatahtlikud jäänud selle töö juurde just sisemise rahuolu ja tugeva sisemise vajaduse tõttu kedagi teist aidata. Samal ajal aga vabatahtlik töö ei ole üdini altruistlik, kuna kõik respondendid mainisid, kas otsest või varjatult kasu, mida vabatahtlik töö neile endale pakub. Mainitud kasu ei ole materiaalne, vaid eelkõige inimese kui terviku arendamise ja täiustamise aspektist lähtuv. Seega jõuan tagasi Ulrich Becki (2002) käsitluse juurde indiviidi-keskesest ühiskonnast, kus ta seletas lahti „uue aja” ühiskonna toimimise põhimõtted indiviidi enese-määratlusest ja arendamisest lähtuvalt. Nimelt põhjus, miks inimesed teevad vabatahtlikku tööd peituvad modernsetes ühiskondades indiviidi soovis muuta ennast täiuslikumaks inimeseks ja sotsiaalseks struktuuriks. Viimast saab ta teha aga just läbi väljakutsete, õppimisvõimaluste, uute kogemuste, tekkivate sotsiaalsete võrgustike, mida kõike sisuliselt vabatahtlik töö ka pakub..

Kuigi mu uuringutulemustest ilmnes, et Eesti meedia on vabatahtlikkuse teema kajastamisel muutunud aktiivsemaks ning osati teadlikumaks, tuleneb rahva madal teadlikkus paljuski ka meedia harimatusest antud valdkonnas. Osaliselt on siin palju tegemata tööd ka veel kolmanda sektori siseselt, et muuta vabatahtlike koordineerivad organisatsioonid suutlikumaks, kuid teisalt on meedia teema suhtes veel väga toores ja üheülbaline. Minu meelest peaks olema meedia funktsioon teema kajastamisel just nimelt rahva harimise osas mitte niivõrd vabatahtlikkuse reklaamimise osas. Vabatahtlikkus saab muutuda ühiskonnas normiks ja osaks inimeste väärtushinnangutest, kui teemat kajastatakse just sellest aspektist lähtuvalt, miks vabatahtlikkus on vajalik indiviidile ja ühiskonnale laiemalt.

Hea ja oskuslik kommunikatsioon on oluline ka seetõttu, et vabatahtlikkuse areng ning tegevusaktiivsus on väga tihedalt seotud ka ühiskonna arengu ning sotsiaalse kapitaliga. Praegusel hetkel on mitmete uuringute järgi Eesti võimalikult palju edule, karjäärile, individualismile suunatud riik, kus alahinnatakse hingelisust, hoolivust ning

kaaskodanike lähedust. Minu uuringutulemused on aga igati kinnitanud, et vabatahtlik töö on oluliselt laiendanud vabatahtlike suhtumist maailmaprobleemidesse, kaaskodanikesse ning õpetanud nägema iseendast kaugemale. Vabatahtliku töö vajalikkus ja olulisus peitub just nimelt asjaolus, et see on kahepoolne protsess – kasu saavad nii andja kui ka saaja.

Ühiskond võib vabatahtlikust tööst ka rahvusvahelise vabatahtlikkuse läbi. Nii näiteks oli isegi minu valimi hulgas inimesi, kes on käinud vabatahtlikuna välismaal ning tagasi Eestisse tulles oluliselt motiveeritumalt sellesse valdkonda panustama hakanud. Samuti on Eestisse hakanud tulema välisvabatahtlikke erinevatest riikidest. Rahvusvaheline vabatahtlikkus on üks võimalus Eestil end maailmale tutvustada ja kodanikuühiskonna arengus kaasa rääkida. Kindlasti on mitmed Eestist läinud vabatahtlikud palju oma kodumaast rääkinud ja Eestisse tulnud vabatahtlikud koju tagasi minnes kaasa viinud teadmisi, kogemusi sellest ühiskonnast.

KOKKUVÕTE

Töö käsitles vabatahtlikkust kolmest erinevast aspektist: vabatahtlikkuse olemus, vabatahtlike motivatsioon ja võrgustikud. Töö esimeses osas andsin ülevaate erinevatest empiirilistest käsitlustest ning tehtud uuringutest antud valdkonnas. Töö metoodika osas kirjeldasin kasutatud meetodit ja valimit ning tulemuste osas andsin ülevaate vabatahtlike arvamusest. Vabatahtlikkuse olemuse kaardistamiseks ja kirjeldamiseks võrdlesin erinevaid teoreetilisi käsitlusi oma uuringutulemuste ehk noorte Eesti vabatahtlike arvamusega vabatahtlikkust tööst. Vabatahtliku töö olemus sai kaetud nii selle sisulise mõtestamise kui ka erinevate võimalike vabatahtlike tegevuste kaardistamisega. Samuti tõin sisse sotsiaalanalüütilise konteksti, mille kaudu on võimalik analüüsida hetkel Eestis tegutsevate vabatahtlike motiivide alused ja selle tegevuse sotsiaalset tähendust.

Kuna vabatahtlike motivatsioon on paljuski seotud inimeste sisetunde ja väärtustega, andsin oma töös ülevaate erinevatest võimalikest ajenditest ja motivatsioonitüüpidest, mille põhjal tõin välja ka üldisemaid suundi ja trende. Vabatahtlike võrgustiku temaatikat analüüsides jõudsin kokkuvõttes järeldusele, et Eestis on need veel süstematiseeritud ja plaanipäraselt välja arendamata. Viimane tuleneb ka paljuski vabatahtliku töö tegemise madalast aktiivsusest ja vabatahtlike hulgast Eesti ühiskonnas.

Neljandas osas analüüsisin oma tulemuste vastavust uurimisküsimustele ja erinevatele teoreetilistele lähtekohtadele. Diskussiooni peatükis arutlesin sisuliselt töö alguses püstitatud uurimisprobleemi üle ning analüüsisin vabatahtliku töö seotust erinevate ühiskondlike protsesside ja nähtustega.

KASUTATUD ALLIKAD

- Aareleid, A. (1996). Kodanikualgatus ja seltsid Eesti muutuval kultuurimaastikul. Tallinn, Jaan Tõnissoni instituudi kirjastus
- Beck, U. (2002). Individualization. London: SAGE Publications
- Burnmeister, J. (2001). Volunteerism at the Beginning of the 21st Century. New Developments and Structures of Support in Internal Comparison. Lecture presented at the Helsinki University 17. mai.
<http://fjs-ev.de/archiv/freiwillig04/cont0021/artikel.htm>
- Comissioin for Social Development. (2001). The role of volunteerism in the promotion of social development”
http://www.worldvolunteerweb.org/policy/international/reports/2000ECOSOC_CSD_ECN_sg_report/, 13-23 veebruar
- Davis, M, Hall, J, Meyer, M. (2003). The First Year: Influences on the Satisfaction, Involvement, and Persistence of New Community Volunteers. *Personality and Social Psychology Bulletin*, Vol. 29, No. 2, 248-260
- EU Presidency Statement – social development and volunteerism
http://europa-eu-un.org/articles/en/article_330_en.htm, 15. veebruar 2001.a.
- Hansson, L. (2001). Sotsiaalse kapitali rollist tänases Eestis. Eesti Inimarengu Aruanne. ptk 1.1. <http://www.iiss.ee/nhdr/2001/1.1.html>
- Kalmus, V., Vihalemm, T.(2004). Eesti siirdekultuuri väärtused. Toim. Kalmus,V., Lauristin, M., Vengerfeldt-Pruulmann, P. Eesti elavik 21. sajandi algul: uurimuse "Mina. Maailm. Meedia aruanne. Tartu Ülikooli Kirjastus, 31-44.
- Kivirähn, J. (2003). Kodanikualgatuse uuring. Faktum
- Kund, Ü. (2003). Vabatahtlikud kriminaalhooldussüsteemis – miks see Tartus töötab? *Esimene Eesti vabatahtlike foorum*. Ettekanded, september, lk 15
- Kuruše, A. (2003). Rahvusvahelistest vabatahtlike laagritest. *Esimene Eesti vabatahtlike foorum*. Ettekanded, september, lk 21
- Lagerspetz, M. (2004). *Kodanikuühiskonna lühisõnastik*. Eesti Mittetulundusühenduste ümarlaud, Tallinn

- Lagerspetz, Rikmann, Ruutsoo. Olelemisest osalemiseni? Eesti kodanikualgatuse hetkeseis ja arenguvõimalused. Akadeemia (2000) nr. 2, lk. 269-298.
- Mänd, T, Gramberg, A, Kõre, K. (2004-2005). *Vabatahtlik töö Euroopa Liidus. Paberid ja praktika*. Tartu, AS Triip.
- Penner, A, L. (2004). Volunteerism and Social Problems: Making Things Better or Worse. *Journal of Social Issues*. Vol. 60, No. 3, lk 645-666
- Pruulmann-Vengerfeldt, P. (2004). Kultuuriline, sotsiaalne ja majanduslik kapital: Eesti inimeste ressursid erinevates eluvaldkondades. Toim. Kalmus, V., Lauristin, M., Vengerfeldt-Pruulmann, P. Eesti elavik 21. sajandi algul: uurimuse "Mina. Maailm. Meedia aruanne. Tartu Ülikooli Kirjastus, 217-229.
- Raik, K. (2001). Eurointegratsiooni mõjud Eesti ühiskonna sotsiaalsele sidususele. Eesti Inimarengu Aruanne, ptk 1.4. www.iiss.ee/nhdr/2001/1.4.html
- Vutt, M. (2003). Vabatahtliku töö juriidilised aspektid. Esimene *Eesti vabatahtlike foorum*. Ettekanded, september, lk 10
- http://www.worldvolunteerweb.org/development/soc_dev/panel_soc_dev.htm

Summary

Volunteerism in Estonia in the transition period: the experience, motivation and networks of volunteers

My diploma work analyses volunteerism in Estonia from the perspective of three aspects: the meaning of volunteerism in an independent Estonian society, the motivation and networks of volunteers. The main purpose of my study – the motives of young volunteers and the meaning of volunteerism in Estonia – is based on the hypothesis that collective and pragmatic volunteerism that was characteristic of the Soviet Union times and first Estonian Republic times has got a new social meaning. Today volunteerism is very much connected to the individualization process that is taking place in many modern societies, including Estonia.

In theoretical and empirical chapter I give an overview of different empirical studies that have been made about volunteerism and motivations of volunteers in different countries. I also quote some of the reports of the United Nations and European Union Social Development Committees. In addition to that I report Ulrich Beck's book about individualization and its connection to volunteerism. To oppose Beck's and other social scientists' ideas that volunteerism is a result of individualization, I quote Lagerspetz and others who see volunteerism as a result of political ideologies.

The results of my study show that in Estonia volunteers have quite clear idea and understanding what volunteerism is about. In addition to that, all of my respondents said that volunteer work can be any kind of activity that is based on pure willingness to help other people, organizations or environment. One of the main characteristic aspects of volunteerism is that it is any kind of activity that is helping others without expecting any payment for that. My results also show that volunteers have different motives for doing this work, but it is not purely altruistic. The pragmatic motives, such as getting new

experience and creating social networks have been replaced by more emotional motives, such as getting positive feedback from volunteer work.

Talking about volunteer networks in Estonia, my results show that volunteer networks are not very highly developed yet.

In conclusion volunteerism in Estonia is becoming more and more important, but needs to be developed a lot because it is an important part of civil society and social responsibility. Volunteerism with the motives of volunteers show what the main values and norms in society are.

LISAD

LISA 1 Intervjuu kava

Süvaintervjuu küsimused

I olemuse blokk

- Mida tähendab Teie jaoks vabatahtlik tegevus/töö?
- Millised tegevused seostuvad teie jaoks esmajoonel vabatahtlike tegevustega?
- Mis eristab Teie jaoks vabatahtlikku tegevust muudest tegevustest?
- Miks on Teie arvates vabatahtlik tegevus üldiselt vajalik?
- Kuidas Teile tundub, kas ühiskonnas on vabatahtlikkus kuidagi eristuv nähtus?
- Kas Teile on hakanud silma vabatahtlikkuse teema kajastamine mõnes meediakanalis? Kuidas Teie arvates meedia kajastab vabatahtlikku tegevust?
- Kuivõrd saab tõmmata paralleele tänase vabatahtliku tegevuse ja nõukogudeaegse ühiskondlikult kasuliku tööga?
- Kui palju te tajute vabatahtliku tegevuse mõiste tähenduse probleemi?

II isiklik kogemus

- Mis ajast pärineb esimene teadlik kogemus vabatahtlikust tegevusest?
- Millest oli see ajendatud? Kuidas tuli jätk, järgmine kord?
- Kas Teie jaoks on vabatahtlikkus kui eraldi positsioon?
- Milline on Teie esimene kogemus, kus teadlikult tajusite, et teete vabatahtlikku tööd?
- Milliste vabatahtlike tegevustega olete kokku puutunud?
- Kas vabatahtlikega liitumist mõjutasid Teid teised vabatahtlikud? Kes oli Teile eeskujuks vabatahtlikega liitumisel? Kuidas?
- Milles väljendub Teie vabatahtlik tegevus?
- Rääkige mõni põnev juhtum, sündmus vms seoses oma isikliku kogemusega vabatahtlikuna?
- Millistel kaalutlustel hakkasite vabatahtlikuks?
- Mida vabatahtlik tegevus Teile pakub? Mida väärtustate saadud kogemuste juures kõige enam?
- Kuidas tajute lähedaste reaktsioone oma tegevusele?

III motivatsioon

- Mis motiveerib teid vabatahtliku töö juures?
- Kas teete vabatahtlikku tööd selleks, et pigem saada energiat või rakendada oma inspiratsiooni ja kogemusi uues valdkonnas?

- Kas vabatahtlikuna töötamiseks väheneks motivatsioon, kui mingi tegevusega kaasneksid väikesed omakulutused (nt bussipilet sihtkohta, toitlustus enda kulul vms)?
- Kas meeskonnatöö ja ühine eesmärk on Teie jaoks tugevad motivaatorid?
- Kuivõrd varieerub Teie vabatahtlik tegevus – millistest tegevustest huvitute ja mida jätate? Miks?
- Kas tahaksite teha rohkem vabatahtlikku tööd mingi konkreetse valdkonna raames või vastupidi olete huvitatud igast pakkumisest?
- Kuidas vabatahtlik töö mõjutab Teie põhitegevust – õppimist, tööd? Kuidas isiklikku elu?

IV võrgustikud

- Millised on Teie kokkupuuted teiste vabatahtlikega? (*kui sageli?, millal?, kus? jne*)
- Milline on Teie suhe vabatahtlike organisatsioonidega? (*kas kuulute mitmesse organisatsiooni või ühte, miks, millised on kogemused nende organisatsioonidega jne*)
- Enda kogemusest lähtuvalt öelge, kas Teie arvates on vabatahtlike võrgustikud uutele vabatahtlikele pigem avatud või suletud? Oskate tuua mõne näite oma kogemusest?
- Kuipalju mängib rolli kuuluvussuhe – olla koos nende inimestega, nõ avalikult end vabatahtlikuks nimetada?

Vabatahtlikud tegevused:

- lastega mängimine, sh haiglas viibivate lastega mängimine, aitamine õppetöös edasijõudmisel, lastekodus ja noortekeskuses abistamine, noortega suhtlemine
- puuetega inimeste abistamine, töö hooldekodus, vanainimese eest ostude sooritamine, apteegi külastamine, üksiku vanainimese aitamine puude ladumisel jms
- avalikele sotsiaalpöördumistele allkirjade kogumine, lendlehtede levitamine
- taaskasutuskeskuses vabatahtlikuna töötamine
- talguline tegevus - lehtede riisumine, tänavate ja randade koristamine, reostuse likvideerimine
- erialaste oskuste rakendamine, mittetulunduslike organisatsioonide konsulteerimine
- projektide kirjutamine ja ürituste koordineerimine
- doonorlus

- kaitseliidu tegevuses osalemine
- mittetulunduslike heategevusürituste korraldamine, konverentside korraldamine
- klubiline huvitegevus: väljapoole suunatud kultuurilise tegevusega mittetulundusühenduses kaasalöömine (tantsuringid, kirjandusseltsid, spordiklubid või huviringid)
- korporatsioonide jt sissepoole suunatud organisatsioonide tegevuses kaasalöömine
- katusorganisatsioonide tegevuses kaasalöömine, juhtimine, organiseerimine
- tehnilised kontoritegevused nagu jõulukaartide valmistamine, ümbrike kleepimine, piletite müümine, tõlketöö, teksti toimetamine

LISA 2 Intervjuude transkriptsioonid

Intervjuu 1

Vastaja: Mari, 25-aastane

Intervjueerija: Mida tähendab sinu jaoks vabatahtlik tegevus/töö?

Mari: Vabatahtlik tegevus või vabatahtlik töö on siis ütleme, kellegi või millegi aitamine, ise selle eest rahalist tasu saamata. Ja see keegi või miski on ka väljaspool pere või tutvusringkonda.

Intervjueerija: Millised tegevused seostuvad sul esmajoonel vabatahtlike tegevustega?

Mari: Eee no vabatahtlik tegevus on suur ja lai ning mitmekesine. Et alustada tuleks sellest, et need jagunevad erinevatesse valdkondadesse, eelkõige nt sotsiaal ja noorsootöö, aga ka keskkond, kultuur. Väga erinevates valdkondades on väga erinevad tegevused. Ja need on siis peamiselt sellised abistavad tegevused. Mitte see, et sa asendad kedagi ilma tasu saamata kuskil täiskohaga tööl olles, vaid ikkagi seal abiks olla, et mingid probleemid saaks lahendatud ja organisatsiooni missioon saaks täidetud, mis on oluline.

Intervjueerija: Oskad sa näiteks tuua ka mingeid konkreetseid tegevusi, mis kohe meenuvad?

Mari: Noh näiteks talgutel käimine, eee näiteks lastele õpiabi andmine lastekodudes, näiteks mingitel konverentsidel aidata registreeruda, mingitel üritustel plakateid välja vedada ja ja siin on hästi palju erinevaid tegevusi.

Intervjueerija: Aga, mis eristab vabatahtlikku tegevust teistest igapäevategevustest?

Mari: Vabatahtlik tegevus on selles osas teistmoodi, et töö eest ei saa tasu ja loomulikult on olemas see tahe, et sa tõesti tahad seda teha. Ja see, et sa ei tee seda tegevust eesmärgiga mingit kasu või tasu saada, vaid sa teed seda, sest see on oluline ja sa tahad ennast arendada, kogemusi saada ja kasulik olla. Eeee et see motivatsioon on kindlasti erinev igapäevategevustega võrreldes.

Intervjueerija: Kas ma olen õigesti aru saanud, et vabatahtliku tegevuse peamiseks eripäradeks võrreldes mõne teise põhitegevusega on esiteks motivatsiooni küsimus ja teiseks see, et vabatahtlikud tegevused on rohkem abitegevused?

Mari: Mmm jah ta võib olla nii üks kui teine. Selles mõttes, et oluline erinevus palgatööst on just vabatahtliku töö juures see, et turukonkurentsi vaadates ei saa vabatahtlik töö olla päris selline, mille eest peaks inimesele palka maksma, sest see hakkab nagu tööturu töökohti ära võtma. Aga loomulikult vabatahtlikus tegevuses piirangut ei ole, et inimesed võivad teha nii palju kui tahavad, aga üldiselt on see ikkagi abistav ressurss.

Intervjueerija: Jah, ja nüüd me jõuamegi selleni, et miks on see vabatahtlik tegevus üldse vajalik?

Mari: Noh nagu öeldakse vabatahtlik tegevus on väärtuslik abiressurss, ja vajalik siis vastavalt kellele või millele, kuhu tegevus on suunatud. Siis on see tegevus vajalik rohujuure tasandil (inimeselt inimesele), aga kui vaatame laiemalt vajalikkust kogukonnale või ühiskonnale, siis riik ei jõua igat asja ära teha ja ei jõua kõikide probleemidega tegeleda, ei jõua neid lahendada ja siis vabatahtlikud saavadki olla abiressurss, et aidata väikeste tegude kaupa paremat ühiskonda luua. Ja loomulikult on ta kasulik sellele vabatahtlikule endale, et noh see annab kogemusi, tutvusi ja suurendab sotsiaalset kapitali. Ja ühiskonna tasandil: andes saad sa ka vastu. See on hästi oluline aspekt. Arened ise ja selle kaudu areneb ka ühiskond. Et see on hästi oluline, et sa näed ka laiemalt mitte ainult oma elu piires.

Intervjueerija: Kuidas sulle tundub, kas vabatahtlikkus on Eesti ühiskonnas kuidagi eristuv nähtus või imbutunud vaikselt ja märkamatuult ühiskonda, mistõttu vabatahtlikkusest teavad ainult inimesed, kes sellega tegelevad? Või paistab see ka laiemalt kogu ühiskonnale silma?

Mari: No Eestis ei ole ta veel piisavalt nähtav. Et vabatahtlikkusega ongi see asi, et selle võlu ei ole nii otseselt nähtav. No ühelt poolt on, et sa teed mingi väikse asja ära, et aitad seal kedagi ja näed rõõmust nagu või tänulikku inimest. Et noh mingi asi on tehtud, a la külakiik on ehitatud. Et need on sellised käegakatsutavad asjad, aga teiselt poolt mõju, mis ta annab sellele inimesele ja see sidusus, usaldus jne, et need on hästi raskesti nähtavad asjad. Et ma arvan, et vabatahtlikkus ei ole kindlasti veel hästi nähtav, sest see tegevus on hästi hajus selles mõttes, et avalikkuses ei ole see tervikuna selgesti nähtav ja eristuv. Et noh mittetulundusühingutes ja kolmandas sektoris paistab see küll rohkem silma, aga siin lihtsalt teatakse, et mis me teeme ja selles mõttes ka vabatahtlikel endale ei ole see nii selge, et selles mõttes jah, see ei ole siin ikka veel niivõrd hästi eristunud.

Intervjueerija: Aga, kui me vaatame nüüd natuke kolmandast sektorist välja. Et, kas näiteks meedia abil on vabatahtlikkust kui nähtust kuidagi eristatud?

Mari: Ei kindlasti on. Et noh viimaste aastate jooksul on see teema rohkem läbi käinud. Eelmine aasta jooksis veelgi rohkem, aga pigem ikkagi heategevuse kontekstis. Et siis kasutatakse vabatahtlikku terminit. Aga noh see, kui mõni ajaleht kirjutab ei näita veel, kas see üldse inimesteni jõuab. Noh meediakajastus on mingil määral suurenenud, aga see on ikkagi üheülbaline. Noh kasvõi seegi, kui meie käime näiteks rääkimas aastaid juba raadios, siis põhiteemad on ikkagi see, mis vabatahtlikkus on ja mis vabatahtlikud teevad. Et tase selles mõttes nagu tõusnud ei ole.

Intervjueerija: Kuidas üldse on meedia suhtumine ja toon vabatahtlikkusest rääkides?

Mari: No meedia toon on positiivne loomulikult, sest see on ju tore ja hea asi. Selle n-ö väärtust kahtluse alla ei seata, aga asi on lihtsalt selles, et noh, kas ja kuivõrd seda ikkagi väärtustatakse. Et meie puhul on ikkagi oluline, et seda toetatakse ja tegevusele oleks kõik võimalused loodud, et noh seda taset nagu veel ei nähta. Et pigem on ikkagi see, et oi kui tore, et teete midagi head ja jätkake samas vaimus edasi, aga nendest tegevusega kaasnevatest probleemidest ja takistustest, et seda nagu väga ei taheta rääkida. No klassikaline näide, kui 2003. talvel kui oli vabatahtlike nädal, siis samamoodi käisime igal pool rääkimas, et kes ja mis me oleme. Ning samuti andsime arvamust, millest avaldati ainult viimane lõik, kus oli öeldud, mis oleks vaja teha. Aga meie põhipoint: probleemid ja väljakutsed võeti ära, et räägiti ikka sellest, kes nad on ja mis nad teevad. Et selles mõttes on ikka jah esmatasandi arusaamine.

Intervjueerija: Kui me räägime vabatahtlikkuse mõiste tähendusest, siis kuivõrd saab tõmmata paralleeli tänase vabatahtliku tegevuse ja nõukogudeaegse ühiskondlikult kasuliku tööga?

Mari: see ühiskondlik kasulik töö ei olnud vabatahtlik, sest tänase vabatahtlikkuse põhialuseks on ikkagi see, et sa teed seda vabast tahtest. Et töö võib iseenesest kokku langeda, aga nõukogu ja tänase ühiskonna vabatahtlikkuse alused olid teised. Vabatahtlikkuse puhul täna on ikkagi kõige olulisem see vaba soov ja tahe midagi teha.

Intervjueerija: Nõukogudeaegne seltsitegevus, mis oli ka mingis vormis organiseerumine, et kas see on tänases mõistes vabatahtlikkusega sarnane tegevus?

Mari: Einoh see on sama jah, et vabatahtlikkuse alusel organiseerumine. Aga seal läheb see küsimus, kas MTÜ liige, kes on iseenesest juriidiline isik, on vabatahtlik või ei ole. See vorm kui selline jah, aga mõistete piiri on raske tõmmata.

Intervjueerija: Räägime nüüd natuke isiklikust vabatahtlikkuse kogemusest? Et mis ajast pärineb sinu esimene teadlik kogemus vabatahtlikust tegevusest?

Mari: 2001. sügis, kui ma Vabatahtlike Keskusesse tulin, siis ma sain teada, mis see on. Ja siis ma kohe võtsin tööpakkumise, mis oli tol ajal Peipsi ääres intervjuud kohalike inimestega, ametnikega ja pärast aitasin need siis transkribeerida ja panna vene keelest eesti keelde.

Intervjueerija: Millest oli see Vabatahtlike Keskuse juurde tulemine ajendatud?

Mari: Eee sõbranna rääkis, et siuke asi on olemas. Ma mõtlesin, et oo jess, see kõlab väga hästi. Läksin kohale ja kuulasin ära. Vaatasin, et just see on see, mida vaja. Tahtsin maailma päästa ja head teha, et ideaalne variant olemas. Ajend oli selles mõttes minu maailmavaated ja väärtused ja mis iganes muu, mis langesid kokku selle tegevuse iseloomu ja põhimõtetega.

Intervjueerija: Ja kuidas see ahel hakkas kasvama? Et kui tegid ühe vabatahtliku töö ära ja kuidas siis järgmiseni?

Mari: Jah. Nii palju, kui jõudsin, siis tegin. Tahtsin erinevaid tegevusi teha. Käisin ennast pakkumas ja osalesin nii palju kui võimalik. Ja siis hakkasin rohkem tundma huvi selle valdkonna vastu ja siis sain projektivedajaks ja nii ta on tasapisi läinud. Et noh see on enese proovilepanek, et kas ma saan nüüd hakkama ka sellega, et vabatahtlikku tööd teistele edasi anda. Ja siia ma olen jäänud.

Intervjueerija: Nii et sa oled hakanud teadlikuks vabatahtlikuks?

Mari: Jah, kahtlemata.

Intervjueerija: Kas vabatahtlikkust võib vaadelda ka kui eraldi positsiooni? On see näiteks sinu jaoks mingi positsioon?

Mari: No kindlasti. Kui ma midagi teen, siis hingelt olen alati vabatahtlik, et see on selline üldine hoiak. Et sa oled alati valmis, ka näiteks inimest üle tee aitama või mis iganes. Et selles mõttes see kujunebki nagu vabatahtlikkuseks.

Intervjueerija: Kas sind mõjutasid vabatahtliku tegevusega liitumisel ka teised vabatahtlikud? Et oli sul näiteks keegi eeskujuks?

Mari: Ei olnud. Mu sõbranna teavitas mind sellest variandist, aga eeskujuga ma ei oskagi öelda.

Intervjueerija: Lühidalt, kas sa oskad nüüd rääkida mõne põneva sündmuse või juhtumi seoses isikliku kogemusega vabatahtlikuna?

Mari: Hmmmm. Üks vabatahtlik aitas pimedat noormeest. Et seda noormeest oli vaja aidata bussijaamast ära tuua. Ja sellel vabatahtlikul oli nagu auto olemas ja siis ta läks bussijaama ja aitas selle noormehe autosse ja viis minema. Ja siis tuli tal hiljem sellega seoses väga palju sekeldusi. Et kui ta seda pimedat autosse aitas, siis pime hoidis oma kätt selle vabatahtliku õla peal. Aga väljapoole paistis see nii, et mingi mees, kellel on tumedad päikseprillid ees, juhib noort tüdrukut kuhugi autosse. Ja siis mingi valvas kodanik oli näinud ja helistanud politseisse. Aga auto oli tüdruku isa nimel ja sellest tuli palju sekeldusi. Aga see oli lõpuks väga lõbus.

Intervjueerija: Me oleme vabatahtlikkusest juba väga palju rääkinud. Aga oskad sa nüüd kokkuvõtvalt öelda, mida see vabatahtlik tegevus sulle pakub ja annab. Et mida sa väärtustad saadud kogemuste juures kõige enam?

Mari: Eee esiteks tohutu isiklik areng ja rahulolu. Et see annab isiklikult väga palju, et sa saad midagi konkreetset ära teha. annab väga palju positiivset emotsiooni, et see on suur väärtus. Ja mulle isiklikult on andnud väga palju kogemusi, et alates sellest, et olen organisatsiooni tegevuses ja saan ennast proovile panna ning vaadata, mis mulle sobib ja mis ei sobi. Ja loomulikult annab väga palju sõpru, tuttavaid. Et positiivset on siin väga palju.

Intervjueerija: Kuidas sa tajud lähedaste reaktsiooni vabatahtlikule tegevusele?

Mari: No üldjoontes positiivne. Sest, kui meie pere vaadata, siis minu vanaisa oli ka kunagi nõuka ajal ühiskondlikult aktiivne. Ta oli küll natuke teises võtmes, aga ikkagi. See ühiskondlik aktiivsus on meie peres üsna veres. Aga noh, eks mu vanemad on ikka mures, et kuidas mu lapseke ikka seal hakkama saab, et ta ennast ära ei kurnaks. Nende mure on ikka see, et lapsuke saaks tasuvale tööle jne, aga üldiselt nad minu vabatahtlikku tegevust aktsepteerivad, aga jah eks neil mure ole ikka. Aga jah nad toetavad ikka. Ema näiteks on meid abistanud vabatahtliku tegevuse näol oma erialaste teadmistega.

Intervjueerija: Nii, kuigi meie vestlusest on vabatahtlikkuse töö võludest juba juttu olnud, siis räägime nüüd natuke konkreetsemalt motivatsioonist. Et mis sind ikkagi hetkel motiveerib vabatahtliku tegevuse juures?

Mari: Hetkel motiveerib see, et see valdkond on hästi oluline ja see tegevus on hästi oluline ja ma tahan ikkagi, et see areneks. Ütleme, et see tegevus ja valdkond ise motiveerivad.

Intervjueerija: Ehk siis vabatahtlikust tööst sa saad pigem energiat, kui rakendad oma inspiratsiooni ja kogemusi?

Mari: Jah kindlasti. Ja jätkuvalt see enesearendus. Et organisatsiooni tegevuses sa paned ennast proovile ja alati on uued väljakutsed. See motiveerib, et sa saad kuidagi inimesi jälle aidata.

Intervjueerija: Kas meeskonnatöö ja ühine eesmärk on tugevad motivaatorid?

Mari: Jah kindlasti. See on hästi oluline, et me ikka üheskoos seda asja teeme.

Intervjueerija: Kuna sa oled mitme aasta jooksul nii paljude erinevate vabatahtlike tegevustega kokku puutunud, siis kas sul on ka mingi konkreetne huvi konkreetse valdkonna vastu?

Mari: No minu huvi on laiemalt just see vabatahtliku tegevuse ja töö arendamine ning see valdkond laiemalt.

Intervjueerija: Kas motivatsioon on kuidagi seotud ka vabatahtliku töö mõjuga mingile põhitegevusele. Et üht või teistpidi, näiteks kui see võtab liiga palju aega õppimise või töö kõrvalt, et kas siis motivatsioon väheneb või vastupidi, kui see annab hea kogemuse, siis suureneb?

Mari: Praktikas on see nii, et siin on see küsimus, kui aktiivne sa oled. Et kes teeb, see jõuab. Kui ma aga mujal tööl olin, siis see mõjutas ikka küll jah. Aga minu motivatsioon on vabatahtliku töö juures nii tugev, et mis siin salata, siis eks ma ikka töö ajast näpistasin muid asju ka. Aga siin on juba töömotivatsiooni ja vabatahtliku töö motivatsiooni lahknevuse küsimus. Et kuna minu hing on vabatahtliku juures rohkem olnud, siis ma hoian selle poole, kuigi sellega ei saa ennast ära elatada.

Intervjueerija: Räägime nüüd natuke vabatahtlike võrgustikest. Et millised on sinu kokkupuuted teiste vabatahtlikega?

Mari: Eee teiste vabatahtlikega puutun ma kokku niimoodi, et esiteks enamus uusi vabatahtlikke, kes tuleb, nendega ma vestlen. Et see, kui tihedalt nad tulevad, see on väga erinev. Praegu on kuskil noh nädalas üks kuni kaks. Teiseks siis siis see suhtlemine, mis puudutab infovahetust vabatahtlikega, et siis ma olen päris tihti olemas. Ütleme, et ka erinevatel üritustel, mis me korraldame, siis puutun kokku. Et need, kes on juba pikaajalised vabatahtlikud, et nendega on ikka soojem side.

Intervjueerija: Kuidas on suhe teiste vabatahtlike organisatsioonidega. Et sina näiteks kuulud nüüd Tartu Vabatahtlike Keskusse, aga kui tihti ja kuidas on suhted teiste organisatsioonidega?

Mari: No liige olen siin jah, aga tegelikult poole kohaga olen ka noortekeskuses. Seal rohkem nõuandvas rollis. Mis puutub teisi organisatsioone, siis kuna minu roll on vabatahtlikele töö leidmine, siis puutun väga palju kokku Tartu organisatsioonidega ja ka üle Eesti.

Intervjueerija: Niiet liige oled ühes organisatsioonis, aga tihedat koostööd teed ka teistega?

Mari: Jah.

Intervjueerija: Kas vabatahtlikud võrgustikud on sinu arvates uutele vabatahtlikele avatud või suletud? Et kui kinnine või lahtine see vabatahtlike omavaheline ring on?

Mari: Võrgustike puhul on see, et vanemad ja aktiivsemad vabatahtlikud võtavad uue vabatahtliku enda kõrvale, et nad on ka ikka seal olemas. Et a la turvakodus on mingi vabatahtlik töö, et kui uued on huvitatud, siis nad saavad minna sinna ja meie vanad võtavad nad seal juba ise vastu. Et nad saavad sedapidi võrgustikku minna. Eks me ka ise üritame erinevates piirkondades tegutsevaid vabatahtlikke kokku tuua, et nad saaksid omavahel tuttavaks saada ja uurida üksteise käest kogemusi.

Intervjueerija: Suur aitäh! Järgnevalt annan sulle nimekirja vabatahtlikest tegevustest ja palun märkida, kuivõrd oluliseks sa neid konkreetseid tegevusi vabatahtlikkuse vallas pead ja kas sa oled ise nendega kokku puutunud.

1. laste ja noortega tegelemine – jah. Noortekeskuses olen ise jah olnud.
2. puuetega inimestega tegelemine – see on väga oluline, selle järgi on väga suur vajadus, jah et ise olen aktsiooni korras olen olnud hooldekodus ja puuetega inimesi mitteformaalselt abistanud.
3. avalikud sotsiaalpöördumised – nendest hmmm noh jah, ütleme, et Eestis ta toimub, aga vabatahtliku töö nime all vast ei ole kõige olulisem.
4. taaskasutuskeskuses vabatahtlikuna töötamine – ei ole töötanud. Kindlasti on oluline
5. talguline tegevus – jah see on väga suurte traditsioonidega asi Eestis ja olen ise osalenud.
6. erialaste oskuste rakendamine – jah, olen teinud.
7. projektide kirjutamine – selle järgi on vajadus suur, olen ise ka teinud. Projektide kirjutamisel on see, et seda võib teha täiesti vabatahtlikult, aga saab ka palgaraha sisse kirjutada.
8. doonorlus – jah, aga ise ei saa teha.
9. kaitseliidu tegevus – noh, kes seda oluliseks peavad. Siia alla lähevad ka skaudid. On jah oluline.
10. MTÜ heategevusürituste korraldamine – jah oluline, olen ise teinud ka.
11. klubiline huvitegevus – vabatahtliku töö seisukohalt pole see nii oluline. Et see on rohkem suunatud inimese enda jaoks, mitte väljapoole.
12. korporatsioonides kaasalöömine – jälle sissepoole suunatud
13. katuseorganisatsioonides kaasalöömine – jah oluline, olen teinud.
14. tehnilised kontoritööd – olen teinud. Ta on selles mõttes oluline, et seda on vaja. Need on sellised praktilised abitegevused, aga kindlasti ei ole põhitegevus.

Intervjuu 2

Vastaja: Tuuli, 29-aastane

Intervjueerija: Räägime siis kõigepealt vabatahtlikkuse kui mõiste ja tegevuse olemusest. Et mida tähendab sinu jaoks vabatahtlik tegevus või töö?

Tuuli: Ma nagu ei oska öelda, mis vabatahtlik töö on. Sest ega ma ju oma põhitööd ei tee ka vastu tahtmist. Et ei saa rääkida selles kontekstis vabatahtlikust ja mittevabatahtlikust tööst. Pigem on see ikkagi see, et kui nüüd võtta kolmandat sektorit ja riiki, siis vabatahtlik tegevus on nagu kolmanda sektori all mingi tegevus, kus inimesed tulevad ja teevad vabatahtlikku tööd ja ma ei oskagi seda defineerida, sest see lihtsalt on nii.

Intervjueerija: Aga, kui ma palun sul nimetada mingid konkreetsed tegevused, mis seostuvad vabatahtliku tegevusega, siis mis sul esmajoonel meenuvad?

Tuuli: Vot mul ei seostugi mingid konkreetsed tegevused vabatahtliku tööga. Sest näiteks, kui me Taaskasutuskeskust ehitasime, siis seal tehti kõike: põrandavärvimisest kuni finantsplaanini. Et selles mõttes ei saa öelda, et näiteks finantsplaan tegemine ei ole vabatahtlik tegevus. Kui sa teed seda ilma rahata, siis on. Ma ei tea, inglise keeles on selle kohta parem väljend, et see on võetud tegelikult üle inglise keelest. See on ikkagi ilma rahata tehtav töö ja sa võid seal ükskõik, mis tegevust teha. Et kui sa vaatad kasvõi Heateo näitel, siis seal neid abipalveid on ju seinast sein. Et mingit turundusalast nõuannet või mingit muud. Et jah, see on kõik töö, mis sa teed ootamata, et sulle midagi vastu antakse.

Intervjueerija: Kas ma saan sinust õigesti aru, et vabatahtlik töö iseenesest ei erine mõnest muust tööst oma olemuselt, vaid...

Tuuli: Tegevus ei erine, erineb motiiv. See, et sa ei oota sealt raha ega rikkust, vaid sa teed seda sellepärast, et sa tahad anda midagi.

Intervjueerija: Siin me jõuamegi tegelikult vabatahtliku töö eripära juurde. Kas siis sinu arvates on vabatahtliku töö eripäraks mõne muu tööga võrreldes just selle tegevuse motiivid. See, mille alusel sa seda tööd teed?

Tuuli: Jah, just.

Intervjueerija: Aga miks on sinu arvates vabatahtlikku tegevust üldse vaja?

Tuuli: Ma ei tea. Kui seda vaadata sellest aspektist, et kummale seda rohkem vaja on, kas tegijale või saajale, siis minu poolt vaadatuna kindlasti tegijale rohkem kui saajale. Aga samas see on jälle, kust poolt vaadata, et seda on kindlasti saajale ka vaja.

Intervjueerija: Aga miks seda sinu arvates tegijale rohkem vaja on?

Tuuli: No, kui ma enda põhjal räägin, siis see on sama asi, kui sa püüad rääkida, et mis tunne sul on pärast mediteerimist. Et seda ei saa seletada enne, kui teine inimene on selle ise läbi teinud. See andja on kõige suurem saaja. See, mis sa sealt vastu saad, seda ei mõõdetagi mingis praeguses dimensioonis oleva mõõtühikuga, et see ei ole raha ega isegi mitte see emotsioon, vaid sa täiesti siiralt, puhtalt teostad iseennast ja kusjuures sa pärast ei püüa seda panna tagasi rahasse, et see ongi see, et sa annad endast ära selle. Ja mida rohkem sa annad, seda rohkem sa saad.

Intervjueerija: Kuidas sulle tundub, kas vabatahtlik tegevus on ka kuidagi ühiskonnas eristuv nähtus? Et kas see paistab kuidagi ühiskonnas silma kui eraldiseisev nähtus, tegevus?

Tuuli: Kui sa vaatad, mis silma ja välja paistavad ja natuke turundust ning avalikke suhteid tead, siis välja paistavad need asjad, mida pannakse välja paistma suure raha eest. Heategevus ma arvan liigub inimeselt inimesele. Heategevust saabki propageerida kui mitte inimeselt inimesele, siis ainult mingisuguse artikli kaudu kellestki, kes seda teeb. Kes on mingi võtmefiguur, kelle arvamus loeb. See võib ka nii levida. Aga põhimõtteliselt see liigub inimeselt inimesele kõige paremini ja see pole nagu asi, mida vaja müüa. Kui me räägime vabatahtlikust tööst mitte raha annetamisest. See, mida müüakse pannakse siis suure kella otsa, aga vabatahtlikkust pole vaja müüa. See inimene, kes siiralt on huvitatud, siis ta saab seda teha nii või naa või leiab selle koha, kus ta saab seda teha. Et kuskil mina oma sõpradele kunagi ei ei... et ma kutsun kaasa ainult neid, kes on küsinud selle kohta. Ja pärast esimest või teist korda on näha, kas inimene jääb seda tegema või ei. Sest noh alati kiire ja kiirega võib igast asju välja vabandada, isegi iseenda tegemisi.

Intervjueerija: Sa rääkisid, et vabatahtlik tegevus on asi, mida ei ole vaja müüa ega propageerida. Et kas siis sinu arvates ei ole vabatahtlikule tegevusele ka vaja üldse mingit meediakajastust?

Tuuli: On ikka. Ainuke asi, et nagu seda delikaatselt edasi anda.. et see on väga delikaatne teema, kuidas vabatahtlikke üldse koordineerida ja neid tänada ja panna neid vajalikena tundma, et see kõik on hästi delikaatne. Meediaga on see, et kolmandas sektoris ja Heategevuse valdkonnas ei ole vaja marketingi inimesi. Sinna on vaja hästi tugevat PR-inimest, kes nagu kas siis ajakirjanikele ajalehtedes, televisioonis räägiks mis tehakse, müümata seda asja. Lihtsalt tutvustaks, mida tehakse, sest on väga palju inimesi, kes ei

ole nagu tulnud selle pealegi, et oma oskusi ja aega rakendada nii toredasse kohta, kus tõesti inimesi on väga vaja.

Intervjueerija: Kuidas meedia praegu kajastab sinu arvates vabatahtlikku tegevust?

Tuuli: Väga hea meelega. Aga ma tean seda jälle selle Taaskasutuskeskuse näitel ja seal on natuke segamini see vabatahtlikkus ja pigem on see rohkem roheline pool. Et ajakirjanikel on lihtsam ja arusaadavam see roheline pool. Ja seda nagu väga väga lihtsalt kajastatakse. Ja ajakirjanikud tulevad väga hea meelega kohale ja korduvalt kirjutavad sellest. Kuigi nagu ajakirjanikega on ka see, et neid peab harima, et mis see ikka on ja väga põhjalikult seletama, et mis see on ja kuidas see toimib. Et selle kajastamisega võib nagu viltu minna. Et ma leian, et meedia poolt küll blokki ei ole või et ta uudiskünnist ei ületa. Et ta rahulikult ületab uudiskünnist.

Intervjueerija: Kuigi sa ütlesid, et vabatahtlikkust on väga raske defineerida, siis ma tuleksin korra ikkagi tagasi selle mõiste tähenduse juurde. Et kuivõrd saab sinu arvates tõmmata paralleeli tänase vabatahtliku tegevuse ning nõukogudeaegse ühiskondlikult kasuliku tööga?

Tuuli: Kui neid laulu- ja mänguseltse vaadata, siis see on huvitegevus ja tänapäeval on ka sellel oma vorm, et ega laulukoorid pole ju ära kadunud. Kui nüüd aga vaadata näiteks vanadel eestlastel talgud, siis see oli käsi peseb kätt viisil: ma aitan sind, sa aitan mind. Heateol on nagu see, et sa idee järgi ei oota sealt midagi vastu. Kuigi mingil määral võib see ikkagi olla see, et see on mingi kuuluvus. Kuigi meil ei ole mingit kindlat gruppi ja ma olen teinud väga paljude inimestega koos ning ka ükski, aga see võib olla tähtis, et vabatahtlike ringis liigub ringi üks teatud seltskond. Et nendest võid sa saada mingit lisaenergiat ja innustust juurde.

Intervjueerija: Aga tuleme tagasi ikkagi selle mõiste juurde. Kuidas ikkagi see ühiskondlikult kasulik töö erines tänasest vabatahtlikust tööst?

Tuuli: Jah ma pole ikkagi selle nõukogudeaegse paralleeliga nõus, sest siis oli kõik riigi oma. Praegu on ikkagi kolmas sektor ja see erineb, siis ei olnudki kolmandat sektorit. Siis riik ikka sundis. Inimesed ei läinud vabatahtlikult, isegi paraad oli kohustuslik vabatahtlikult. Pigem on see võibolla ülesäratatud vana Eesti asi. Võib-olla see, et eestlane on alati püüdnud korras hoida vä? Ma ei oskagi nii öelda, aga pigem see on ikka siuke vana Eesti asi. Mina puutusin sellega kokku ikkagi välismaal, kus liikus neid väga palju ringi.

Intervjueerija: Enne sa mainisid, et selle vabatahtliku töö juures mängib olulist rolli ka kuuluvustunne. Räägimegi nüüd natuke vabatahtlike võrgustikest. Et millised on üldse sinu kokkupuuted teiste vabatahtlikega?

Tuuli: Kui me alustasime Taaskasutuskeskusega, siis mina sattusingi läbi teiste sinna vabatahtlike hulka, seal oli kindel punkt meil. Ja mida intensiivsem oli see ajasurve meil peal, seda rohkem me käsime koos ja seal oli meil küll kindel grupp. Ja siiani heldumusega meenutame, kui tore see oli. Aga Heateo vabatahtlike hulka ma sellega veel ei kuulunud, aga oli vist paar üritust, mingi tänuüritus loomaaias, kus me tegime tööd ja pärast oli vist mingi ekskursioon ja tänu sellele sain tundma teisi ka. Aga seal on ikkagi mingi põhituumik ja sellised üksikud aitajad. Ma saan aru, et Heategu püüab hoida koos mingit punkti, kes on aktiivsemad ja siis igal sellel võtmeisikul on eraldi veel mingid kontaktid, kes käivad ka aitas. Info tegelikult on hästi kohale antud, aga kõik ei käi perioodiliselt kohal niimoodi. Aga Caritas näiteks, siis nendega on mul väga palju kokkupuuteid, kuna Lagle Parek oli meil vabatahtlik seal Taaskasutuskeskuses. Ja nendega on ka nii, et ma tean, et nad on olemas, aga ma ei puutu nendega kokku. Ma tean ka ELFi (Eestimaa Looduse Fond) inimesi kaudselt, ma tegin oma sünnipäeva nende talgude reise kaudu, aga samamoodi ma ei puutu nendega otseselt kokku. Et ma ei ole nagu uurinud ka, et ei ole vaja maailma vallutada. Ma teen oma asja ja ma tean mingeid kokkupuutepunkte. Et see vabatahtlikkus on selline asi, näiteks kas AIESEC on vabatahtlik organisatsioon? Et nad teevad seal ju iseenesest vabatahtlikkuse alusel palju tööd ära, aga sealt saad sa väga palju vastu ka, konkreetset *know-how*d. Aga siin konkreetset ma kasutan mingeid oma teadmisi, mis ma oma töös olen saanud või teen füüsilist tööd ilma midagi otseselt vastu saamata.

Intervjueerija: Nüüd me jõuame teiste organisatsioonideni. Sa nimetasid juba jutu käigus AIESECi, Taaskasutuskeskust, Heategu. Kui palju sa üldse puutud vabatahtlikuna kokku teiste vabatahtlike organisatsioonidega?

Tuuli: Ma olen praegu nii Heateo kui Taaskasutuskeskuse liige. Et organisatsioonide puhul on väga oluline, kes on juht. Juht peab olema otsekontaktis oma vabatahtlikega. Aga näiteks Tartu omadest ei tea ma midagi. Võibolla oleks nagu tore teada teistest organisatsioonidest ka, kui tuleb näiteks abipalveid. Minu jaoks ei ole see eesmärk olnud. Et kunagi, kui noor olin, siis oli jah oluline, et kõiki tunneks, aga enam ei ole. Sest selles töös ei ole see nii tähtis. Siin ei pea kõiki teadma ja tundma.

Intervjueerija: Kui sa nüüd enda kogemusest vaatad tagasi, siis kuidas sulle tundub, kas vabatahtlike võrgustikud on pigem avatud või suletud näiteks uutele vabatahtlikele?

Tuuli: Kui mõni võrk on suletud, siis see on paratamatus, sest keegi pole suutnud organiseerida seda vabatahtlikku organisatsiooni. Et samamoodi oli Taaskasutuskeskuses, et tihti nii kui meedia kajastas, tuli alati uusi soovijaid aitama, kuid neile ei olnud kohe tööd anda, siis 50% inimestest võibolla langes ära, sest meil ei olnud neile kohe midagi pakkuda. Et Heateos on nagu hakanud see tekkima. Me olemegi seal Taaskasutuskeskuses suunanud uued sinna Heateo SA, kuna nemad suudavad praegu paremini neid uusi rakendada, kuna Heateol on rohkem abipalveid. Kui Taaskasutuskeskuses pole midagi momendil teha, siis nad saavad nii kaua end rakendada Heateos ja seejärel mingi töö tekkimisel Taaskasutuskeskusesse tulla. Kas on avatud või mitte. Siis Heategu on kindlasti avatud. Kui sa ei suuda ennast kuhugi paigutada, siis see on ikkagi inimeses endas kinni. Need, kes on vabatahtlikud, ei ole mingid karjeristid ega enesenäitajad, vaid ikka aktiivsed tegijad.

Intervjueerija: Kui oluline on vabatahtlike jaoks kuuluvustunne?

Tuuli: Eks ta ikka on. Ma võin öelda küll, et ole ole, aga tegelikult, kui ma mõtlen järgi, siis meil ikka on olnud väga vahvaid üritusi. Et kui ma tean, et need ja need inimesed lähevad, siis ma lähen ka parema meelega, sest nad on ikkagi head tuttavad. Eks ta ikka on. Kui sa peaks kogu aeg seda üksi tegema, siis sa ei saa seda tunnet, et see on ikkagi siuke emotsionaalne asi. See grupienergia on see, millest toitudki. Et see vabatahtlike puhul ma arvan on üksi asi, mis toobki tagasi.

Intervjueerija: Kas see kambatunne või meeskonnatöö võib olla ka üks tugev motivaator vabatahtliku töö juures?

Tuuli: Oleneb inimesest, mis keda motiveerib. Meil on ka vabatahtlikke, kes panustavad palju, aga ei pea oluliseks üldse teisi vabatahtlikke. Ta kohtub mõne teisega koosolekul ja tihti kohtub üldse ainult juhiga. Minu jaoks on tähtis, aga on inimesi nii valgustunud, kellel on ükstapuha, kas on teisi kõrval või ei ole, et ta on lihtsalt ise nii pühendunud.

Intervjueerija: Kui me räägime nüüd motivatsioonist, siis mis on need aspektid, mis sind hetkel kõige rohkem motiveerivad vabatahtlikku tööd tegema?

Tuuli: Maslowi järgi võttes on see minu sisemine eneseteostus, et see ei ole see, mida ma ei ole saanud töö juures teha, sest ma olen elus palju asju teinud. Et ma ei otsi siit mingit uut ala või uut eneseteostust selles mõttes. See on eneseteostamine selles suhtes, mis paneb seda tööd tegema, et sa ei saa ega ootagi midagi vastu, et sa teed selle ära aitäh eest. Ja teine aspekt on grupikuuluvus ka. Et see on nagu siuke segu. Et tegelikult sa saad emotsionaalselt väga palju tagasi.

Intervjueerija: Nii et see motivatsioon tuleb sinu puhul sügavalt iseendast?

Tuuli: Jah see on väga sisemine asi ja iseenda motiveerimine. Vabatahtlikega on ainult see oht, et nende motivatsiooni ei tohiks kuidagi ära võtta. Et näiteks kui pannakse vale inimene, palgatööline ette koordineerima või tööd juhutama. Et sinna on ikka kõik tulnud oma vabast soovist. Et seal ei tohi võtta nii, et keegi ajab tagant, et aeg jookseb ja forsseerib. Kui mu põhitöö on väga stressirikas, siis ma ei läheks sinna, kui mul tekitatakse seal veel stressi. Et seal peab laskma mul teha nii nagu ma tahan ja mitte suruma raamidesse. Ma arvan, et see on hästi hästi tähtis, kes sind seal koordineerib ja kes seda tööd organiseerib.

Intervjueerija: Nüüd me jõuamegi demotivaatorite juurde. Et kas vabatahtlikelt võib motivatsiooni ära võtta ka näiteks see, kui selle tööga kaasnevad mingid rahalised omakulud, näiteks bussipilet sihtkohta vms?

Tuuli: Noh, kui see on mingi mõistlik. Mõistlik on see, et kui on nagu oleneb inimeste võimalustest. See ei tohi olla mingi oluline kulutus, et mingi eksklusiivne hobi, kus saad raha kulutada. Kui sa tahad raha anda, siis see on hoopis teine heategevus.

Intervjueerija: Kas sa teed seda tööd, et saada energiat või rakendada oma inspiratsiooni ja kogemusi?

Tuuli: Tead see on ikka see ka, et eks me kõik oleme väiksel määral maailmaparandajad. Kui me nooremad oleme, siis arvame, et peame minema tööle ÜROsse, et Aafrika nälgivaid päästa. Aga kui oled elukogenum, siis sa mõistad, et kui aidad oma sõpra või töötad Taaskasutuskeskuses ja aidad vanaonu jne, siis sellest see maailma parandamine algabki. Minuni jõudis arusaam, et ei ole vaja olla mingi rahuvahendaja kuskil, vaid see maailma parandamine algab ikka oma lähedastest. Me oleme kõik siin võtnud sõna teemal, et issand kui lollid need poliitikud ja riik on ja nad ei saa millegagi hakkama ja kõik on halvasti, aga mine ja paranda siis ära ja tee ära. See ongi, et see lõikab ära ka selle kritiseerimise. Et sa teed ise ja tead kui raske see on. Et sa saad nagu ise midagi ära teha ja parandada mingi osa sellest pildist, mis sulle ei meeldi siin maailmas. Ja teistpidi on see teostus, et sa saad hakkama millegiga, et sa oled midagi ära teinud. Me ise oleme selle maailma selliseks teinud ja me ise saame seda muuta ka. Et see väide, et mis ma üksi ikka teha saan või mis sellest muutub on vale, sest muutub küll. Teed ise ja teine näeb, et saab küll ja tuleb ka ja siis tuleb järgmine ja järgmine. Tegelikult kui sa sinna vabatahtlike ringi satud, siis

sa saad aru, kui palju ikkagi on neid inimesi, kes tahavad muuta ise midagi. Et kui sa vaatad äri sektorit, siis mõtled, et kõik mõõdavad seal ainult rahas, siis sa ei oska arvata, et tegelikult on inimesi, kes tulevad ja teevad ilma mingit tasu ootamata.

Intervjueerija: Kuivõrd nüüd see vabatahtlik töö mõjutab su põhitööd? Kas mingil hetkel võib olla see ka takistuseks, sest see on aeganõudev?

Tuuli: Sellega on see, et kui me Taaskasutuskeskust tööle panime, siis töötasime mitmed ööd, et see ei ole normaalne. Või see, kui sa mingit seminari ette valmistad ja see võtab sinult nii palju energiat, et pärast magaks nädal aega järjest, et see ei ole nagu tasakaalus. Ta peab ikkagi olema täiendus. Et see peab olema mingi vaba aja sisustamise vorm, aga mitte ainus. Et sa pead vabal ajal ikkagi saama tegeleda iseendaga ka. Mina arvan, et kui nädalas korra või kahe nädala tagant teha, siis see on hästi. Et see ei tohi hakata segama põhitööd. Algul tekib tugev konflikt iseendas, et tuled rõõmsate inimeste seast ärimaailma tagasi, sa saad tugeva vastulöögi. Et tegelikult sa pead hakkama saama mõlemas maailmas. Et sa saad tuua ka päikse ja rõõmsa emotsiooni ka ärimaailma, et sa saad ikkagi ise maailma paremaks muuta. Et kui sa tegeled mingi inimgrupiga, näiteks laste või puuetega inimestega. Ja kui sa laupäeval tegeled nendega üks tund siis tegelikult see ei ole üks tund. See, mis sa neile annad emotsionaalselt ja vaimselt, see tunne, et nad on tähtsad ja hoolid nendest, see on tegelikult suurem kui tund, et seda ei saa otseselt nii mõõta.

Intervjueerija: Räägime nüüd natuke sinu isiklikust kogemusest vabatahtlikuna. Mis ajast pärineb sinu esimene teadlik kogemus vabatahtlikust tööst?

Tuuli: Ma arvan, et AIESECI ajast, kui rahvusvahelisel tasandil tuli uus suund: ühiskondlik sotsiaalne vastutus, mida siis õpetati noortele juhtidele. Just selle mõttega, et kui see noor juht hakkab tööle, siis ta oma isiklike väärtuste pinnalt ei tee oma tulevases firmas sellele risti vastu. Et ta võtab oma firma juhtimise ka sotsiaalsele vastutusele. Et sa kasvatad sellega kogu sotsiaalset struktuuri ja annad tagasi ka sellele ega tee liiga ennast ümbritsevale. Kui see teema tekkis, siis tekkisid seminaride juurde ka alati vabatahtlikud tööd, et kui räägiti sellest sotsiaalsest vastutusest ära, siis tehti kohe ka mingi praktiline tegevus. Et käidi näiteks vanadekodus, kuskil metsas puid istutamas. Erinevaid asju tehti, aga see haridus oli väga hea. Ma olen sellelt teelt kõrval, et peab olema noor ja edukas äris. Et kogu selle asja eesmärk oli kasvatada sisemist teadmist ja mõtlemist. Ja ma olen kogu aeg olnud teadmise, et ma ei taha käia ainult tööl. Et peab millegi muuga ka selle kõrval tegelema, et see tuli mul AIESECI kogemusest. Siis ma läksin Ecuadori välispraktikale. Ja, kui ma tagasi tulin, siis läksin Taaskasutuskeskusesse.

Intervjueerija: Aga millest oli ajendatud su esimene kogemus töötada vabatahtlikuna?

Tuuli: Ju see väärtus minu sees oli, mille ma ära tundsin. Et sa ei saa ju väärtust pähe määrada, et ju ma siis tundsin nii. Kui ma poleks AIESECI läinud, siis võibolla oleks midagi muud tulnud, nt koortevärvipäevaga töötanud. Ju siis inimeses midagi on. Et ega sa ei saa inimeses midagi tekitada. Kui sul on midagi, siis sa tunned selle ära ja lähed sinnapoole. AIESECI läksin ma puhtalt kuuluvustunde pärast, et mis mulle seal meeldis oli see, et seal on hästi tugev haridus ja hästi palju välismaaga suhteid.

Intervjueerija: Kas see jätk, et kui sa tagasi tulid ja läksid Taaskasutuskeskusesse, siis kas see tulenes sellest kogemusest, mis sa välismaal said või kuidas see järjepidevus sul on tekkinud?

Tuuli: Eks see üks osa oli, aga Taaskasutuskeskusega oli hoopis elu muutustega seotud. Kui ma tagasi tulin, siis mingil hetkel mulle ei meeldinud see, et ma teenin kellegi mehe taskusse raha. Ma mõtlesin, et mulle ei meeldi see ja tahan töötada kolmandas sektoris. Et ma tahan teha südamest. Ja siis mulle pakuti tööd seal Taaskasutuskeskuses juhina, aga ma võtsin mõtlemisaega ja olin seal vabatahtlik ning ütlesin lõpuks ei. Ma jäin sinna vabatahtlikuna tööle, kolmas sektor on tore küll, aga üks asi on olla seal vabatahtlik ja teha aegajalt häid tegusid, teine töötada seal täiskohaga juhina. Et kolmandas sektoris on veel nii palju puudusi, mida äri sektoris ei ole ja ma tundsin, et kui ma kolmandasse sektoris ainult jääksin, siis ma mingil moel raiskaks ennast.

Intervjueerija: Kas sinu jaoks on vabatahtlikkus kui eraldi positsioon? Kuidas sa teadvustad endale, et sa oled vabatahtlik?

Tuuli: See oleneb kelle poolt vaadata. Kui ma lähen tööintervjuule, siis ma panen kindlasti sisse, et ma olen vabatahtlik, sest see on hästi tähtis osa mu elust ja see näitab kindlasti midagi inimese kohta. Et sa ei ole see, kes käib 8-17 tööl ja kaks korda aastas sõpradega suusatamas, nagu iga *copy* eestlane. Kui aga rääkida konkreetsest positsioonist, siis peab küsima nende käest, kes ei ole vabatahtlikud. Et kuidas nad väljaspoolt näevad vabatahtlikke.

Intervjueerija: Aga sinu enda jaoks. Kas sa ise positsioneerid end vabatahtlikuna?

Tuuli: See on üks osa mu elust. Positsioon kõlab nagu võim. Ma leian, et kes vabatahtlikku tööd teevad, siis ma saan ennast näiteks positsioneerida kui aktiivne vabatahtlik mingis grupis, kes juhib vabatahtlikku tööd. Ma olen teinekord avastanud ennast ütlema „algaja vabatahtlik” nagu vabatahtlikkus oleks mingi karjäär.

Et tegelikult nii ei ole, aga ma lihtsalt olen nii kaua selle asja juures olnud, et ma siiski tean rohkem kui mõni algaja vabatahtlik. Vabatahtlikuna ma pigem vastandan seda või tasakaalustan oma igapäevatööga ja teen heaks selle, mis ma äri sektoris teen. Ja ma naudin seda, et mul ei ole positsiooni ja võimu, et ma lihtsalt olen. Et kui sa lähed firmasse ja sulle pistetakse käsi ja öeldakse juhatuse esimees, siis kohe pauhti on ta positsioneeritud. Aga vabatahtlikkusega on nii, et sa nautid seda, et sa ei pea ennast näitama ega võitlema ega positsioneerima. Et pigem see positsioon vabatahtlikkuse juures mind natuke irriteerib.

Intervjueerija: Mis on sinu esimene kogemus, kus sa teadlikult tajusid, et teed vabatahtlikku tööd?

Tuuli: Ma arvan, et seal Ecuadoris indiaanikülas, kui ma enam AIESECiga otseselt seotud ei olnud. Ma sain aru, et et seal teevad inimesed ka väga palju head, aga nad ei defineeri seda enda jaoks ühtselt ära. Et arvatakse, et peavad ootama välisabi USAst või teistelt riikidelt, aga tegelikult nad saavad väga palju ise ka ära teha üksteise aitamiseks. Et ei pea ootama välisabi. Nende kõige suurem mure on just *know-how*. Et näiteks on vaja õpetada sellele indiaanipealikule, kuidas leida iga nädal mingi doktor oma külla või aidata neil lihtsalt riideabi ja üldse abi üles leida.

Intervjueerija: Aga kas sinu puhul saab üldse rääkida erinevatest tegevustest, millega sa oled vabatahtliku töö juures kokku puutunud?

Tuuli: Noh jah, et kui ma nüüd mõtlen, kas mulle on antud valida, siis ikka on. Et kasvõi seal Taaskasutuskeskuseski, et igaüks võttis ikka seda, mis tahtis teha. Et kui sul kiire on, siis sa ikka valid selle, mida sa saad oma tööasjadega siduda. Aga eks ma olen teinud ka väga palju just sellist füüsilist tööd, erinevatel talgudel osalenud, nt seinte värvimine.

Intervjueerija: Kuivõrd varieerubki see vabatahtlik tegevus. Kas sa valid mingite konkreetsete kriteeriumide alusel või võtad erinevaid pakkumisi vastu.

Tuuli: Eks sa ikka vaatad, kuidas sul aega ja tahtmist on. Et loomulikult ei jõua ju kõike teha. Aga ma ütlen kohe mille põhjal ma valin. Lagle Parek pani mind mõtlema ühe asja peale vabatahtliku töö juures, et vabatahtliku töö juures on järjepidevus väga tähtis. Aga ma ei ole olnud väga järjepidev vabatahtlikus töös. Peale Ecuadorist tagasi tulekut ma tahtsin puhata kohustustest. Ja ma olen teadlikult hoidunud sellest ning püüdnud end mitte siduda liialt mingite asjadega. Et ma käin tööl ja teen vabatahtlikku tööd nagu tahan ja saan. Eks ma võtab väikseid kohustusi ikka, aga üldiselt ma olen hoidunud sellest. Et ma teen vabatahtlikku tööd, siis kui ma tahan seda teha. Ma arvan, et see vabatahtliku töö valik sõltub sellest kui pikaajaline ja siduv see projekt on.

Intervjueerija: Kuna sa oled nii palju näinud ja käinud, siis oskad sa rääkida mõne juhtumi vabatahtlikust tööst?

Tuuli: Pigem tulevad siuksed hingepuudutavad hetked meelde. Kui Taaskasutuskeskuses müüsin laupäeviti, siis tuli üks onu, kes tõi kotitäie asju. Võtsin kotist asju välja ja seal oli palju naisteriideid ja siis ta andis mulle käekoti ja ütles, et mu naine ostis selle kolm kuud enne kui ta ära suri. Et minu jaoks oli see nii raske ja olin endast väljas. Et selle tööga on tegelikult vaja ka hästi palju kannatust. Et tegelikult oli meil seal nii suur tempo peal, et järjest toodi asju ja me võtsime lahti ning panime kohe müüki. Aga siis tuli üks naine, kellel oli üks valge pluus kaasas, mille ta oli ise kunagi õmmelnud ja krae ääres oli siuke pits pandud. Ants võttis selle inimese jaoks pool tundi. Rääkis temaga ja vaatas seda pluusi. Et mõnes mõttes oli see taastuskasutuskeskus, kui selle avasime nagu mingi kultuurimaja. Hommikul tulid tädid ja onud kohale ja istusid nurka ning rääkisid juttu ja õhtul koos meiega läksid ära.

Intervjueerija: Me oleme rääkinud väga palju sellest, et mida see vabatahtlik tegevus üldse annab, aga mida sa väärtustad selle saadud kogemuse juures kõige enam?

Tuuli: Ma arvan, et selline tohutu rahulolu tunne. Et sa võid olla peale mingit tööd ülihäppeline ja väsinud, aga sul on ülihea tunne. Et see on sama, kui sa teed midagi väga südamest, siis see on nagu millegi loomine, et näiteks keskkoolis mulle väga meeldis joonestada. Ja ma ma võisin ennast unustada hiliste õhtutundideni, aga ma olin pärast väga rahul, et ma olen nii hästi valmis saanud. Ehk siis tõesti see tohutu rahulolu tunne. Aga see ei teki igal pool. Et kui sind on koheldud valesti või sul jääb midagi kripeldama ja see, mis sa annad ei ole 100% vastu võetud, siis sa ei saa seda tunnet ja siis ei mõju nii.

Intervjueerija: Kui palju tuleb üldse vabatahtliku töö juures sellist tänamatust ja sinu vaeva väärtustamatust ette?

Tuuli: Ikka tuleb.

Intervjueerija: Kuidas su enda lähedased reageerivad sellele, et sa teed vabatahtlikku tööd?

Tuuli: Hästi hästi positiivselt. Vanemad küll näiteks toovad kõik asjad, mis majast leitakse sinna Taaskasutuskeskusesse ja. Kui lehest loevad, siis ikka alati helistavad ja ütlevad ning suudavad need asjad omavahel kokku viia. Et ma arvan, et vabatahtlikkus on samm edasi lihtsalt töötamisele. Ja ma arvan, et nad nii seda võtavadki, et mõtlevad, et ma olen lihtsalt tubli ja...

Intervjueerija: Suur aitäh!

Intervjuu 3

Vastaja: Piret, 22-aastane

Intervjueerija: Mida tähendab sinu jaoks vabatahtlik töö/tegevus?

Piret: Minu puhul on see, et ma olen kokku puutunud ka selle taustaga. Hetkel, kui Tartu Vabatahtlike Keskus peab seda ümarlauda, et seda sõna justkui defineerida ja seadusandluses määratleda, siis mul on väga raske n-ö erapooletu olla, aga kui ma lihtsalt hästi naturaalselt üritan öelda, mida minu jaoks tähendab vabatahtlik töö, siis see on see, mida ma teen oma vabast ajast tasuta ja ma ei tee seda oma sõprade ega pere jaoks.

Intervjueerija: Aga mis on vabatahtliku tegevuse eripära mõne muu tegevusega võrreldes?

Piret: Mina paneks ta raamidesse nii, et ma ei tee seda raha eest ja ma ei tee seda oma sõprade ega pere jaoks. Muudmoodi ei saa raamistada.

Intervjueerija: Aga mis konkreetsed tegevused seostuvad sulle vabatahtliku tööga?

Piret: No temast võiks sündida justkui miski avalik kasu, aga alati seda ei saa panna kriteeriumina sisse. Sellest võiks justkui mingi hüve tekkida. Konkreetsetest tegevustest ei saa rääkida, sest need on seinast seina.

Intervjueerija: Aga miks on sinu arvates vabatahtlikku tegevust üldse vaja?

Piret: See on ma arvan sügavamalt, kuidas ma mõtestan elu ja oma igapäevaseid tegevusi, et ee hmm meil kõigil on mingid põhivajadused, me peame maksma üüri, ma pean ostma poest ma ei tea kapsast ja vorsti jne. Et siis ma olen osa turumajandusest, mis meie ümber on. Kas mulle meeldib see või mitte, see on reaalsus, milles ma olen ja ma pean sellega hakkama saama. Vabatahtlikkus on see, kus ma saan midagi hingele, oma südamele. Teistele tehes head, saan ma ise palju rohkem vastu

Intervjueerija: Nii et ta on vajalik pigem sulle mitte saajale?

Piret: Algseks motivatsiooniks peab olema see, et kasu saab keegi teine. Sa ei saa mõelda sellele, et mina saan sellest tagasi, aga see on alati selline midagi hästi imelist. See tuleb nagu ringiga sinu enda juurde tagasi. Seda kindlasti

Intervjueerija: Kuidas sulle tundub, kas vabatahtlikkust saab vaadata konkreetse nähtusena ühiskonnas?

Piret: No ma arvan, et hetkel kindlasti. Ja ja seda nähakse kuidagi millestki eraldi seisvana. Minu jaoks on ta justkui loomulik osa. Kindlasti ta on nähtus, millest viimasel ajal Eestis räägitakse rohkem ee tihtilugu sellest saadakse aru kui tasuta tööjõust, et mingisugused imelikud tahavad ilma rahata teha ja kasutame siis neid ära ja tihti organisatsioonid mõtlevadki, et kuidas me saaks neid siia enda juurde meelitada, et me ei peaks neile siis maksma. See ei ole õige lähenemine sellele teemale, aga jah kui sa küsid, kas ta on eraldi nähtus, siis jah. Viimasel ajal räägitakse sellest rohkem ja see on hea, aga kuidas seda peaks ideaalis käsitlema, seda ma ei tea.

Intervjueerija: Mainisid, et viimasel ajal on vabatahtlikkuse teema aktuaalseks muutnud, kas sulle on hakanud silma viimasel ajal ka teema kajastamine meedias, et kuidas meedia seda valdkonda edastab?

Piret: hmm seoses Heateo SA loomisega, ma arvan, et see, mis on viimasel aastal meedias toimunud, on päris huvitav. Ants Taevere just mulle üks päev ütles: „Et hmm minu isa rääkis eile, et tead Ants sina oled saanud ühe aastaga rohkem meedia tähelepanu, kui mina olen terve oma elutööga”. Ta isa töötab ETVs ja teeb tihti sotsiaalseid projekte. Et see on väga huvitav, kuidas Heateo SA tegevused on viimasel ajal hästi suurt meediakajastust saanud. Ja siin on ka need laiemad protsessid riigis, et kui Eesti riik tekkis, siis eraomandit ei olnud. Et kui riik tekkis, siis inimesed said oma auto, oma asjad kõik oli poest saada jne et nüüd hakkab see eufooria natuke vaibuma ja sa saad aru, et individualism ei ole see ideaal ja pigem, kui sinul ja sinu perel ja naabril ei ole hea olla, siis sinul endal ka ei ole oma kümne autoga, et see on siuke loomulik protsess ühiskonnas.

Intervjueerija: Ja kas meedia on hakanud siis seda kajastama ka vastavalt?

Piret: Mulle tundub küll, et viimasel ajal on läinud asjad paremaks.

Intervjueerija: Sa rääkisid siin ühiskonna muutumisest. Aga kas sinu arvates tänases mõistes vabatahtliku tegevuse ja nõukogudeaegse ühiskondlikult kasuliku töö vahel saab paralleeli tõmmata?

Piret: See ideoloogia on niivõrd erinev, et mina küll ei tahaks paralleeli tõmmata. Ja see, kuidas riik toimib jne, et mina ei tõmbaks paralleeli.

Intervjueerija: Räägime nüüd natuke sinu isiklikust kogemusest vabatahtlikuna. Mis ajast pärineb sinu esimene teadlik kogemus vabatahtlikust tegevusest?

Piret: Minu jaoks on see vanus 18, siis kui ma liitusin tudengiorganisatsiooniga AIESEC

Intervjueerija: Millest oli see sul ajendatud?

Piret: Tol hetkel oli see kindlasti soov õppida ja midagi teha koos teiste noortega. Ma olin tulnud ühest väiksest linnast Tallinnasse ja nägin lihtsalt ülikoolis ühte suurt plakati ja ma teadsin, et minu loomule sobib midagi teha, et õppimine ja raamatukogus käimine on oluline ja baas, millega sa kindlustad vundamendid, aga siuke tegutsemine ja läbi selle õppimine.

Intervjueerija: Kuidas sul kujunes vabatahtlikus tegevuses jätk?

Piret: AIESECi väärtused kandusid edasi. Et üks hetk sa näed, et sina oledki see organisatsioon. Mingi hetk sa näed, et sa viid sinna oma nägu. Mida aktiivsemalt sa tegutsed, seda rohkem on organisatsioon sinu nägi ja vastupidi. See on olnud väga loomulik ja mitte etteplaneeritud. Ja see, et ma sattusin kolmandasse sektorisse nn professionaalset tööle oli väga ootamatu, aga kõik on hästi sujuvalt läinud.

Intervjueerija: Kas sinu jaoks on vabatahtlikkus kui eraldi positsioon? Määratled sa ennast vabatahtlikuna?

Piret: No CVsse saab kirjutada. Aga kas ma positsioneerin ennast? Üldiselt vist mitte. Kui on mingi kontekst, siis ma ütlen võibolla antud situatsioonis, kui seda tööd teen. Väljaspool otseselt ma ei positsioneerin ennast. Aga rääkides sellest ja läbi oma tegevuse kindlasti ma räägin sellest

Intervjueerija: Kas esimene kogemus, kui sa teadlikult teadsid, et teed vabatahtlikku tööd pärinebki AIESECi ajast?

Piret: Jah

Intervjueerija: Aga milliste teiste vabatahtlike tegevustega oled lisaks sellele kokku puutunud?

Piret: Ma olin AIESECis neli aastat äärmiselt aktiivne, sattusin juhatusse ja enamus kogemusi pärinevadki AIESECist ja koostööst teiste tudengiorganisatsioonidega, mis seeläbi tuli. Nüüd vast viimasel ajal Heateo SA ja Taaskasutuskeskus

Intervjueerija: Aga mis tegevusi sa otseselt seal teinud oled?

Piret: Taaskasutuskeskuses käisin ma seinu värvimas ja müüjaks. Heateo SA-s ma olen vabatahtlike koordinaator.

Intervjueerija: Kas vabatahtlikkusega liitumist mõjutasid sind ka teised vabatahtlikud. Oli sul keegi näiteks eeskujuks?

Piret: See tuli ootamatult. Pigem ma sattusin sinna nii, et soov olla aktiivne tudeng ja lihtsalt juhuslikult. Ma arvan, et õiged inimesed viisid sotsiaalse soone peale, et oleks võinud olla ka nii, et noor ja aktiivne ja tahan lihtsalt edukamaks, et maja ja auto, aga olid õiged inimesed.

Intervjueerija: Tuleb sul näiteks meelde oma kogemusest mõni juhtum?

Piret: Neid juhtumeid on tegelikult päris palju. Üks kõige selline sügavamaid kogemusi minu jaoks oli see, kui me korraldasime AIESECi presidentide ülemaailmset kokkutulekut. 84 riigi presidendid kohtuvad iga aasta ühes riigis. See oli vist 2-3 aastat tagasi, kohtusid siis Eestis ja mina olin üks korraldusliikmetest. Ja see, kui me korraldasime Saku Suurhallis kultuuride messi, kus olid siis koos kõik need 84 riigi esindajad. Igaüks tuli esitlema oma kultuuri ja seal ümber see möll, mis käis. Hommikul ei olnud need boksid valmis ja kangas oli otsas, millest me neid bokse tegime. Ja kangast sai juurde ainult Narvast, aga kahe tunni pärast olid inimesed kohal. Sellised tõsised väljakutsed organiseerimistöös, aga samas kui kõik sujub ja pärast inimesed tulevad sind selle ürituse eest tõsiselt tänama, nii need, kes seal osalesid kui näiteks tavaline keskkooliõpilane, kes ütles, et ta ei ole kunagi musta meest enne näinud. Väga palju pisikesi ja südamlikke asju. Ootamatud tänud on vast kõige hingeliigutavamad olnud.

Intervjueerija: Mis kaalutlustel sa üldse hakkasid vabatahtlikuks?

Piret: AIESECiga ma liitusin ainult sellepärast, et teha midagi koos teiste noortega ja saada kogemusi.

Intervjueerija: Mida sa väärtustad selle saadud kogemuse juures kõige rohkem?

Piret: Seda on väga raske tükkideks lahti võtta, sest see on väga suur osa minust. Ma arvan, et täna olen ma tänu sellele see, kes ma olen. Minus on rohkem kindlasti AIESECi kui ülikooli. See on ilmselge minu enda jaoks. Väärtustan kogemusi, mis on minu sees ja inimesi, kes on minu ümber tänu nendele aastatele.

Intervjueerija: Kuidas su lähedased reageerivad sinu aktiivsele vabatahtlikule tegevusele?

Piret: Vaat, kuna mina tegelen organiseeritud vabatahtliku tööga. See, kui ma käin Taaskasutuskeskuses korra kuus müüjaks, siis see pole sama kui ma olen AIESECi juhatuses ja teen tasuta tööd. Mul on olnud arusaamatusi vanematega, et miks sa nii teed ja kas sa ei võiks koolile keskenduda. Et mis sa sellest saad. Et teed tasuta tööd. Et nemad peavad mind selle võrra rohkem üleval pidama. Vot enne sa küsisid, mida ma väärtustan. Ma olen aru saanud, et ma olen väga õnnelik inimene.

Intervjueerija: Kuigi me oleme su ajenditest osaliselt rääkinud, siis peatuksin täpsemalt motivatsiooniküsimusel, et mis sind motiveerib selle vabatahtliku töö juures kõige enam?

Piret: Ma ei tea, see on minu jaoks elamisviis. Inimesed, ma naudin seda protsessi, see pole kindlasti ainult see eesmärk teha head, vaid protsess iseenesest, kuidas ma seda teen. Eesmärgid ja tulemused ei ole alati olulised, see protsess iseenesest on niivõrd meeldiv ja mõnikord ise tulemus. See tundub õige minu jaoks lihtsalt.

Intervjueerija: Kas sa teed seda tööd, et pigem saada energiat või rakendada oma kogemusi ja inspiratsiooni.

Piret: Mõlemat

Intervjueerija: Kas vabatahtlikuna töötamise juures on üheks tugevaks motivaatoriks meeskonnatöö?

Piret: Jah kindlasti. See mõjutab sind alati palju ja pikalt. Kasvõi see, millises perekonnas sa üles kasvad. Meeskonnatöö, et kõigil on ühine eesmärk ja üksteist toetatakse, mitte et ma teen tööd töö pärast ja see, mis mu kaaslane teeb mind ei huvita, see on hästi tugevalt seal sisse tulnud.

Intervjueerija: Kas vabatahtlikuna töötamisel võib väheneda motivatsioon, kui sellega kaasneb mingi rahaline kulutus, nt bussipilet sihtkohta jõudmiseks?

Piret: Kindlasti teatavas olukorras, kui sul üldse raha ei ole

Intervjueerija: Kuivõrd varieerub su vabatahtlik tegevus, et kas sa jälgid ka valdkonda või eelistad just erinevaid pakkumisi?

Piret: Ma arvan, et see toimub minu puhul alateadlikult, aga jah ma väga selgelt valin selle suuna, millega ma tegelen. Et hetkel mind huvitab vabatahtlikkus laiemalt. Ma ei ole küll strateegiline planeerija, aga alateadlikult kindlasti.

Intervjueerija: Kas see vabatahtlikuna töötamine on seganud ka su põhitegevust-õppimist?

Piret: Jah mul on ülikool siiaaani lõpetamata. See kujunes suuremaks osaks minu päevast kui akadeemilise õppimisega tegelemine.

Intervjueerija: Ja lõpuks räägime mõne sõnaga vabatahtlike võrgustikest. Millised on üldse sinu kokkupuuted teiste vabatahtlikega?

Piret: Ma arvan, et mu enamus sõbrad on inimesed, kes tegelevad vabatahtlikkusega. Ja sealt on tekkinud selline ühine arusaam maailma asjadest ja ühised väärtused. Et nad on inimesed, kes seovad.

Intervjueerija: Kuidas sulle tundub, et kui palju sa üldse tead teisi vabatahtlikke organisatsioone. Et kui hästi sa ise vabatahtlikuna valdad seda valdkonda?

Piret: Mis puudutab noorte organisatsioone, siis ma arvan, et väga hästi. Ma hetkel olen ka ühe katuseorganisatsiooniga seotud, kus ma teen ühte projekti niiet aktiivne võrgustikus olemine on olemas.

Intervjueerija: Aga, kas laiemalt see võrgustik vabatahtlikkuse vallas toimib ja üldse eksisteerib?

Piret: See on väga arenemisjärgus ja väga väga alguses

Intervjueerija: Kuidas sulle tundub, kas need organisatsioonid on vabatahtlikele avatud või suletud pigem? Et kui lihtne on tulla sinna võrgustikku?

Piret: See ei ole üldse kerge. Organisatsioonid ei oska vabatahtlikke vastu võtta. Noorteorganisatsioonid on lihtsalt sunnitud seda tegema, aga teistes organisatsioonides on see suur valupunkt ja kitsaskoht. Pigem suletud. Pigem teed selle asja ise ruttu ära, kui et hakkad teisele rääkima ja see võtab sama palju aega rääkimist, pluss teine hakkab tegema. Et see oskus vabatahtlikke kaasata ei ole kuigi hea hetkel.

Intervjueerija: Kui oluline on see kuuluvustunne vabatahtlikkuse juures?

Piret: Inimene on sotsiaalne loom, et ma usun, et see on väga oluline. Minu jaoks on olulised inimesed ja seega oluline. Ja mulle tundub, et ka teiste jaoks. Kas nüüd just määratlenda ennast vabatahtlikuna, ma ei tea, aga see tunne, et inimesed mu ümber teevad õiget asja ja tunne, et ma tahan olla üks nende kambast, see kindlasti on oluline. Sa määratlend ja defineerid ennast nende inimeste kaudu, kes su ümber on.

Intervjueerija: Suur aitäh. Järgnevalt annan sulle nimekirja erinevatest vabatahtlikest tegevustest. Sinu ülesanne on märkida, kui oluliseks sa konkreetseid tegevusi vabatahtlikkuse vallas pead ning kas sa ise oled vastavate tegevustega vabatahtlikuna kokku puutunud.

1. laste ja noortega tegelemine – noortekeskustega olen kokku puutunud jah. On küll oluline, aga oleneb palju ka kontekstist.
2. puuetega inimestega tegelemine – ma arvan, et see on meie ühiskonnas natuke tabu teema. Hollandis näiteks nägin, et noorte gruppis oli ka sees ratastoolis inimene, aga Eestis sellist asja ei näe. Teemaga tegelemine on oluline.
3. avalikud sotsiaalpöördumised – oluline, sest võib olla üks osa näiteks puuetega inimeste probleemide lahendamisest.
4. taaskasutuskeskuses vabatahtlikuna töötamine – oluline, aga veelgi olulisem on see, et sa elad selle järgi.

5. talguline tegevus – noh sellised ühekordsed ettevõtmised võiks sisse tuua rohkem oma sõpruskonnaga. Oluline, aga selline lustlik tegevus minu jaoks.
6. erialaste oskuste rakendamine – potentsiaali ja sellega peaks rohkem tegelema.
7. projektide kirjutamine – jah oluline
8. doonorlus – ei ole vabatahtlik tegevus.
9. kaitseliidu tegevus – oleneb mil moel ja määral.
10. MTÜ heategevusürituste korraldamine – jah oluline.
11. klubiline huvitegevus – ei ole vabatahtlik tegevus.
12. korporatsioonide org kaasalöömine – ei ole vabatahtlik tegevus.
13. katuseorganisatsioonides kaasalöömine – jah oluline ja ise ka teinud.
14. tehnilised kontoritööd – ühekordsed vabatahtlikud tööd jah on ikka olulised.

Intervjuu 4

Vastaja: Eve, 28-aastane

Intervjueerija: Räägime kõigepealt sellest, mida see vabatahtlikkus üldse tähendab. Et mida tähendab sinu jaoks vabatahtlik tegevus või töö?

Eve: Ega ma väga põhjalikult ei ole mõelnud enda jaoks, mis see tähendab. Et rohkem nagu tuli võimalus teha seda ja ma võtsin võimalusest kinni. Aga põhimõtteliselt on see selline tegevus, mille eest ei saa tasu või mingit asja. Et sa teed seda mitte millegi nimel, et lihtsalt midagi anda kellelegi.

Intervjueerija: Kuid mis eristab vabatahtlikku tegevust muudest tegevustest?

Eve: Kui näiteks tööl käia, siis käid, et tasu saada. Poes käid, et endale mingeid asju osta koju söögiks. Aga vabatahtlikus tegevuses ei ole otsest omakasu. Võibolla kaudne tuleb sealt välja, sest ühtegi tegevust ei tehta päris ilma mingi eesmärgita, aga...

Intervjueerija: Kas põhiline erinevus tulenebki mingi töö eest tasu või kasu saamisest?

Eve: Jah, põhimõtteliselt küll. Vabatahtlik tegevus on minu jaoks natuke laiem kui mingi konkreetse asja tegemine. Et näiteks see Heateo SA strateegia nõustamine oli lihtsalt üks projekt, aga vabatahtlik on ka näiteks keskkonnasõbralikum käitumine ja tead, mida teed ja teed seda läbimõeldult. Et ka see on vabatahtlik tegevus.

Intervjueerija: Kui ma ütlen vabatahtlik tegevus, siis mis tegevused sul esmajoones seostuvad sellega?

Eve: Nii on väga raske öelda. Vabatahtlik tegevus võib olla seinast seina, ma arvan.

Intervjueerija: Et siis vabatahtliku tegevuse iseloomustamisel ei saa me rääkida konkreetsetest tegevustest, vaid nende tegevuste motiividest ja eesmärkidest?

Eve: Jah, põhimõtteliselt, kui sa aidad vana inimest üle tee, siis see käib ka selle sama asja alla.

Intervjueerija: Kui me nüüd sellest lähtume, siis kas sinu arvates saab vabatahtlikkusest rääkida kui ühiskonnas eristuvast nähtusest?

Eve: Ma arvan, et nii ja naa. Osad tegevused võivad olla eraldi nähtus, aga näiteks keskkonnateadlik käitumine ja vana inimese üle tee aitamine on sellised igapäevategevused, mis on ühiskonda kuidagi imbunud.

Intervjueerija: Kui sa aga oled aktiivne vabatahtlik ja näiteks võitled rohelise liikumise eest, kas siis on see eraldi nähtus?

Eve: Jah, ma arvan küll, et kui sa keskendud juba mingile kitsale valdkonnale ja oled mingite organisatsioonidega ja inimestega koos ja tegeled selle probleemiga pidevalt, siis on see jah rohkem selline organiseeritum asi.

Intervjueerija: Kuidas sulle tundub, kas vabatahtlikkuse teemat on kajastatud piisavalt ka meedias?

Eve: Ütleme nii, et enne kui ma Heateo SA-ga kokku puutusin, siis see väga nagu silma ei olnud torganud see teema ja et kuskil seda väga palju kajastatud oleks. Aga võibolla oskan ma nüüd ise rohkem tähele panna ja vaadata, siis nüüd on küll silma jäänud. Aga see on tihti ikkagi olnud Heateo SA ja tema projektidega seotud.

Intervjueerija: Et meedia laiemalt seda valdkonda ei kajasta?

Eve: Jah, vähemalt silma pole jäänud. Võibolla ma pole lugenud päris õigeid asju, aga kasvõi päevalehti lapates ei ole see väga sealt välja tulnud.

Intervjueerija: Aga, kas meedia peaks rohkem seda temaatikat kajastama, et ühiskonda laiemalt teadlikumaks muuta?

Eve: Jah, ma arvan küll, sest muidu see teadmine ei jõua kõigile. Sest ega Heateo inimesed ei jõua kõigiga rääkida näost näkku ja rääkida, kui vahva ja tore see on ja, kui palju võimalusi seal on. Kui ma just hiljuti lugesin Saksa ajakirja, siis seal oli kirjutatud erinevate inimeste näidete puhul, aga Eesti mingites ajalehtedes ei ole mulle see silma jäänud.

Intervjueerija: Kui me räägime natuke veel selle mõiste tähendusest, siis kas sinu arvates saab tänases mõistes vabatahtliku töö ja nõukogudeaegse ühiskondlikult kasuliku töö vahele paralleeli tõmmata?

Eve: Ma päris täpselt ei tea ühiskondlikult kasuliku töö tagamaid, aga ma tean, et mu ema aegajalt käis laupäevakul ja tegi midagi, aga minu meelest oli see ikkagi mingi tulem oli lõpuks, et sa said vaba päeva selle eest. Et sinna ei mindud niisama, et midagi teha. Mingi eesmärk oli ikka. Et tänapäeva mõistes erineb see vabatahtlik tegevus oma motiivide poolest.

Intervjueerija: Kui palju sa üldse tajud selle mõiste tähenduse probleemi, kuna seda on väga raske üheselt defineerida?

Eve: Ma arvan, et see ei ole otseselt takistus või probleem. Et kui inimesel on tahtmine midagi ära teha, siis ta saab teha hoolimata sellest, kas ta teab täpselt selle asja tähendust ja definitsiooni. Olulisem on, et ta enda jaoks selle lahti on mõelnud.

Intervjueerija: Ok, räägime nüüd natuke sinu isiklikust kogemusest vabatahtlikuna. Et mis ajast pärineb sinu esimene teadlik kogemus vabatahtlikust tööst?

Eve: Selline varasem kogemus on ligi kümme aastat tagasi, kui aasta USA-s olin ja seal sotsiaalmajade ehitamisel osalesin. Seal oli selline esimene kogemus, aga siis ma polnud midagi kuulnud, et Eestis saab ka sellist asja teha. Et keegi siin organiseeriks sellist tegevust. Aga Eesti kogemus põhineb eelmise aasta lõpust, sügisel, kui me Heateo inimestega kokku saime.

Intervjueerija: Aga millest oli sul ajendatud see esimene kord seal USA-s, et sa teed midagi tasu ootama?

Eve: Ma arvan, et seal oli põhjus hoopis teine kui Eestis. Sest seal oli oluline uusi tutvusi luua ja inimestega kokku saada. Ja see oli siuke hea võimalus omavanustega uusi tutvusi sõlmida. Aga Eestis ajendas kõigepealt see, et kolleeg ja sõbranna kutsus, kes ise juba teadis sellest. Kuna me mõlemad selle valdkonnaga tegelesime, siis ta kutsus mind ka kaasa. Kui keegi korraldab midagi sellist ja organiseerib, et ise ei pea seda tegema, siis see ajendabki ja läksin vaatama, et millega nad tegelevad ja mis võimalused on.

Intervjueerija: Kas sinu arvates saab rääkida vabatahtlikkusest kui positsioonist. Kas siin valdkonnas saab end üldse positsioneerida?

Eve: Võibolla on siin erinevad tasandid. Ma ei tea, et need, kes nagu seda väga pühendunult teevad ja kõik oma vaba aja sellele kulutavad. Aga mina enda puhul ei kasutaks seda. Heal juhul paar tundi nädalas teen seda.

Intervjueerija: Kas su esimene kogemus, kus sa tajusid teadlikult, et teed vabatahtlikku tööd pärineb USA või Eesti ajast?

Eve: Pigem Eesti ajast.

Intervjueerija: Mis see esimene asi oli?

Eve: Tegin Heateo SA strateegilise arengukava, kuna ma enne töötasin KPMG Estonias ja seal me tegelesime sellega.

Intervjueerija: Milliste teiste vabatahtlike tegevustega oled veel kokku puutunud?

Eve: Siis USA-s sotsiaalmajade juures töötamine ja strateegia koostamine praeguseks.

Intervjueerija: Kas sinu liitumist vabatahtlikega mõjutasid teised vabatahtlikud? Või oli sul keegi eeskujuks?

Eve: Jah see sõber, kes mu kutsus. Et temal oli kogemus juba. Aga teistpidi ma ei ei olnud kuulnud ka sellest organisatsioonist. Et see info tuli ka temalt, et selline organisatsioon ja valdkonnad on, millega saab tegeleda

Intervjueerija: Peale USA ja Eesti kogemust oskad sa ka mõne põneva juhtumi rääkida vabatahtlikust tööst?

Eve: Ei tulegi nagu midagi konkreetset. Väga lõbusad kokkusaamised olid alati, mis kippusid ajaraamidest välja minema. Selline positiivne õhkkond ja toredad inimesed

Intervjueerija: Aga, mis kaalutlustel sa üldse hakkasid vabatahtlikuks?

Eve: Et uut kogemust saada, kuna ma polnud tööalaselt kunagi kolmanda sektoriga kokku puutunud, siis oli hea võimalus ka sinna siseneda. Vaadata, kas see, mida me avalikkuses ja erasektoris oleme teinud, sobib ka kolmandasse sektorisse või kuidas seal peaks kohandama asju. See oli kindlasti üks pool ja see ka, et uute inimestega kohtuda.

Intervjueerija: Kui sa mõtled selle vabatahtliku tegevuse peale, siis mida sa väärtustad saadud kogemuse juures kõige rohkem?

Eve: Ma arvan, et neid samu asju, mille pärast seda tegema sai mindud. Ehk siis uus kogemus, loodan, et sellest, mis tegime on ka midagi kasu. Ja tutvused ka, sest nüüd ma olen natuke seal võrgustikes sees. Või nüüd on mul vähemalt kontakt, kuhu pöörduda, kui tekib soov midagi teha. Et nüüd on inimesed, kelle kaudu edasi otsida.

Intervjueerija: Kuidas su lähedased reageerivad sellele, et sa teed vabatahtlikku tööd?

Eve: Üldiselt positiivselt. Ma olen rääkinud küll sellest päris palju oma sõpradele, aga minu kogemus on see, et teatakse ikka suhteliselt vähe sellest. Kui Heategu arvab, et neist teatakse suhteliselt hästi, siis tegelikult on see väga kitsas ringkonnas. Ikkagi ei teata väga palju.

Intervjueerija: Millises vormis sa räägid oma sõpradele sellest vabatahtlikus tegevusest?

Eve: Selle suunaga, et teavitada, et selline koht ja võimalus on olemas. Erinevatele inimestele ma olen rääkinud ka, et kui ma näiteks tean, et mingi Heateo projekt on, et nad saaksid kaasa aidata või panustada.

Intervjueerija: Mis sind motiveerib hetkel vabatahtlikku tööd tegema?

Eve: Raske öelda, üks valdkond, kus ma tahaks midagi ära teha on keskkonna teema, sest see on südamelähedasem.

Intervjueerija: Mille alusel sa valid vabatahtliku töö pakkumisi. Et kas sa jälgid valdkonda või huvitud kõigest?

Eve: Ega neid pakkumisi otseselt ei tule. Peab ikka ise otsima ja siis ikka vaatad selle järgi, mis rohkem huvi pakub.

Intervjueerija: Kas sinu vabatahtlik tegevus on varieeruv või sa oled ühe valdkonna juures?

Eve: Praegu pigem ühe valdkonna juures. Selle professionaalse vabatahtliku tasandil olen teinud ja nüüd tahaks midagi teistmoodi ka teha.

Intervjueerija: Kui rääkida veel vabatahtliku töö motivaatoritest, siis kui palju motiveerib siin meeskonnatöö ja nn kambavaim?

Eve: See oleneb, kellega koos teha. Mõnda asja teed üksi, mõnda suurema seltskonnaga. See oleneb tööst.

Intervjueerija: Kas motivatsiooni võib vähendada näiteks see, kui mõne tegevusega kaasneb mingi rahaline kulutus?

Eve: Oleneb, kui suur see kulutus on. Kui see rahakotile hakkab, siis küll, aga seni pole sellist asja veel juhtunud.

Intervjueerija: Kui rääkida vabatahtlikust tööst, siis kas see on koht, kus sa pigem saad energiat või rakendad oma kogemust ja inspiratsiooni?

Eve: See on mõlemapoolne. See strateegia väljatöötamine oli täiesti meeskonnatöö, et seal sai ka uusi teadmisi ja ennast arendada.

Intervjueerija: Kuidas see vabatahtlik töö mõjutab su põhitegevust? Kas see oli ka segav faktor?

Eve: Alguses võibolla oli natuke raske, sest ei osanud ise panna seda aega, kippus ikka töö ajal tulema mingeid kohtumisi. Meil oli tegelikult ülemustega kokkulepe, et tegeleme sellega tööväliselt. Aga kuskilt poole pealt loksus paika ja siis ei olnud enam selliseid probleeme. Sai täitsa seda nii paigutada, et kohtumised olid õhtupoole või nädalavahetusel.

Intervjueerija: Kui me räägime nüüd natuke vabatahtlike võrgustikest, siis kui palju sa üldse tead teisi vabatahtlikke, millised on su kokkupuuted?

Eve: Ütleme jälle, et enne Heateo SA ei olnud ma kokku puutunud, aga nüüd Heategu on korraldanud mõned üritused vabatahtlikele, et seal on nagu olnud võimalus kokku saada ja suhelda teistega.

Intervjueerija: Nüüd jõuamegi organisatsiooni poole juurde. Sa oled praegu seotud olnud konkreetset ühe organisatsiooni – Heateo SA-ga, aga kas sa vabatahtlikuna tead üldse teisi organisatsioone, mis sama valdkonnaga tegelevad?

Eve: Ma tean, et neid väga palju ei tegutsegi, kes koordineeriks või organiseeriks. Ma tean seda aga projekti kaudu, mida Heateo SA-le tegime, kuna rääkisime võimalikest partneritest, kellega koostööd teha.

Intervjueerija: Kuidas sulle tundub, kas vabatahtlikud organisatsioonid on pigem suletud või avatud. Et kas näiteks uuel vabatahtlikul on lihtne ennast organisatsioonis leida ja tegutsema hakata?

Eve: See aktiivsus peab tulema inimeselt endalt, sest keegi otseselt ei kutsu ega tõmba sinna. Selle kohta ma ei oskagi täpselt öelda, kui raske seal edasi on saada, kui sa kellegi jutule oled pääsenud. Et ma arvan, et see ei tohiks väga keeruline olla ja lõpuks jõuad selle kontaktini, mis sind huvitab.

Intervjueerija: Kui palju mängib rolli vabatahtliku töö juures kuuluvustunne?

Eve: Ma arvan, et see ei ole nii oluline. Või ma vähemalt ise ei tunnetada seda veel. See vabatahtliku staatus ei ole nii oluline selle asja juures.

Intervjueerija: Suur aitäh. Järgnevalt annan sulle nimekirja erinevatest vabatahtlikest tegevustest. Sinu ülesanne on märkida, kui oluliseks sa konkreetseid tegevusi vabatahtlikkuse vallas pead ning kas sa ise oled vastavate tegevustega vabatahtlikuna kokku puutunud.

1. lapsed- ja oluline.
2. puuetega inimesed- kindlasti on oluline valdkond, aga ise ei ole kokku puutunud sellega.
3. propaganda- see ei ole väga, sest see on rohkem sotsiaalpoliitiline tegevus, et siin on ka nagu muu eesmärk taga. Oleneb küll valdkonnast, aga siin lihtsalt nii ei ole.
4. taaskasutuskeskuses vabatahtlikuna töötamine – on kindlasti oluline, ise plaanin sinna lähiajal asju viima minna.
5. talguline tegevus – kindlasti on ka oluline, eriti kui see on lastekodu juures. Organiseeritult ise ei ole teinud.
6. erialaste oskuste rakendamine – jah on oluline, ja ise olen teinud ka.
7. projektide kirjutamine – kui projektid on suunatud nt lastele või sotsiaalteemadele, siis see on vabatahtlik tegevus. Ise ei ole kokku puutunud.
8. doonorlus – on ka, aga ise ei ole teinud.
9. kaitseliidu tegevus – natuke kahtlane jälle. See on siuke riigikaitsevaldkond ja läheb natuke kolmandast sektorist välja.
10. heategevusürituste korraldamine – on, ise ei ole kokku puutunud.
11. klubiline huvitegevus – seda ei liigitaks siia alla. See on siuke hobiline asi ja teed seda konkreetselt enda jaoks.
12. korporatsioonide org kaasalöömine – jah see on vabatahtlik tegevus
13. katuseorganisatsioonis kaasalöömine – pigem selline palgaline töö ja seda ei tehta vabatahtlikuna.
14. tehnilised kontoritööd – nojah ma arvan, et sellisel kujul on vabatahtlik töö. Ei ole ise teinud.

Intervjuu 5

Vastaja: Tiiu, 23-aastane

Intervjueerija: Alustuseks räägime natuke vabatahtlikkuse olemusest. Mida tähendab sinu jaoks vabatahtlik tegevus/töö?

Tiiu: Aga enne seda, kui ma sellele küsimusele vastan, selgitaks natuke enda tausta. Et mul on nagu selles mõttes natuke teistsugune positsioon nagu vabatahtliku töö suhtes, et olles seda mitte eelnevalt ise liiga palju teinud, asusin ma seda tegema, nagu selle tegemist soodustama. Ma töötasin ise Heateos selle kohapeal, et see oli natuke nagu teistmoodi, aga, mida see minu jaoks tähendab ja mismoodi ma sellest seal töötades aru sain oli tegelikult nagu selline vaba tahte korras andmine, ilma midagi otseselt vastu ootamata. Et panustamine mingitesse asjadesse, mis sulle endale huvi pakub, kohtadesse, kus seda tegelikult on väga vaja.

Intervjueerija: Millised konkreetsed tegevused sul esmajoones meenuvad seoses vabatahtliku tegevusega?

Tiiu: Mina jagaks need kuskil kolme erinevasse gruppi. Ütleme esimene on selline suhteliselt, kuidas öelda aega ja pühendumine, kaks telge: aeg ja pühendumine. Minimaalne on aja ja pühendumise osas selline tegevus, nagu näiteks talgutööd, kus siis minnakse kuskile appi, hoolimata kohast on see pühendumus ja ajakulutus suhteliselt sama, kas pead siis seal koristama või lastekodulastega mingit parki riisuma. Siis ütleme järgmine aste on, sinna eelmisesse läheb ka üritustel osalemine, aitad jagada mingeid lehekeseid ja mida iganes. Siis järgmine aste oleks ma ütleks, et see, mis puudutab nüüd seda, kus aeg ja pühendumus on natuke suurem, et sa võtad endale konkreetse vastutuse. Et sa sa näiteks lähed Taaskasutuskeskusesse näiteks kord kuus müüma, et võtad nagu terve päeva selleks ja siis müüd seal. Et vastutus on suurem ja ühtlasi ka see ajakulu on suurem. Ja siis edasi lähevad kogu see asi, et seal erinevaid alaliike on veel, aga põhimõtteliselt lõppevad selliste rohkem pühendunumate valdkondadega, nagu näiteks professionaalne vabatahtlikkus, kus sa tõesti nagu ütleme iga nädal rohkem kui viis tundi pühendad sellele vabatahtlikule tööle ja annad enda ametilaseid oskuseid kuskile ja siis teine on, et sa võtad mingi konkreetse projekti vabatahtlikult koordineerida, noh Heateol on hea näide Sandra puhul, kes eksju „Igale söögikohale oma laps” projekti vabatahtlikuna hästi pikka aega nagu koordineeris, ilma tõesti midagi vastu ootamata. Seal on tõesti hästi oluline pühendamise pool ja inimese eetilise profiil. Et, mis on see, kuidas ta sellesse töösse suhtub, et selleks, et see kannaks ja välja veaks on hästi oluline, et see inimene nagu otseselt rahalises vormis vastutatu ei ootaks, et see vastutatu tuleb teistpidi.

Intervjueerija: Aga, kas sinu arvates saab vabatahtliku töö puhul tuua välja erijooned, mis eristab teda teistest tegevustest?

Tiiu: Noh hästi oluline on muidugi nagu see suhtumine, millega sellele tööle lähenetakse. Tavaliselt ikka inimesed lähevad tööle seetõttu et, noh kui meil oleks võimalus, siis me ei lähekski tööle [naerab] ikkagi palga tõttu ja mõnes mõttes ka eneseteostuse tõttu. Aga vot vabatahtlik töö on pigem nagu selliselt enesekeskuselt väljas, et ta on pigem nagu teistekeskne töö, et ta on ikkagi nagu andmine selles mõttes, et töö nagu tavalisele tööandjale sa annad eksju ja tema annab sulle nagu raha tagasi. Aga ütleme, et see on nagu ikkagi andmine, ilma vastu ootamata. Et selles mõttes on ta teistsugune, et see on kõige suurem erijoon.

Intervjueerija: Miks on sinu arvates vabatahtlikku tegevust üldse vaja?

Tiiu: Ma arvan, et see on nagu üks olulisemaid ühiskonda tasakaalustavamaid mehhanisme. Et seda võiks isegi nagu rohkem olla. Et see on üks lihtne koht, kust nagu selline ühiskonna koostöö toimima võiks hakata. Nagu mujal ja kindlasti Eestis neid koostöövärke arendatakse edasi, aga see on üks võimalik koht, kust inimesed saavad oma käega näha, et koostöö on tõesti kõige parem ja samamoodi nagu teistele midagi andmine, see tuleb lihtsalt teisel moel sulle endale tagasi, mitte just võibolla samamoodi.

Intervjueerija: Kuidas sulle tundub, kas vabatahtlikkust võib käsitleda kui ühiskonnas mingit eristuvat nähtust?

Tiiu: Ma arvan, et ta Eestis võiks olla ühiskonnas selgelt eristuv nähtus. Hetkel on seda natuke vähe, aga seda võiks natuke rohkem olla küll. Et eeee selles mõttes nagu kui, oleneb kuidas seda defineerida ka eksju, aga kui vaadata seda, kui vaba tahte korras antavat asja, siis võib siia samamoodi panna nagu perekonnamudeli sinna alla, et kas sa perekonnas suudad teha koostööd omavahel, et kas sa perekonnas annad vastu ootamata, või on see kõik suhteliselt tingimuslik. Ja samamoodi on kogukonna tasandil. Võtame küla näiteks, kas külas kõik aitavad teineteist ilma midagi vastu ootamata või on see: sina mulle, mina sulle. Et kas see on nagu vorm, milles sa tagasi saad seda tasu, kas see on sinu jaoks oluline. Vot see määratleb selle praegusel hetkel. Ja ma võiks öelda, et ta ee selgelt eristuv veel hetkel ei ole. Selgelt eristuv on heategevusliin, mis on Eestisse väga tugevalt sisse tulnud, aga järjest enam firmasid mõtleavad nagu suvepäevade kõrval, et nagu selle peale näiteks läheb Vösule suvepäevadele, et kuidas siis nagu saaks kohalikule inimekonnale kasulik olla. Ja samamoodi ütleme firmad vaatavad, kuidas sotsiaalne vastutus pildis kajastub.

Intervjueerija: Kas sulle on hakanud silma vabatahtlikkuse teema ka meedias? Kuidas meedia seda valdkonda kajastab ja laiemale ühiskonnale edasi annab?

Tiiu: Siin on nagu erinevaid lähenemisi. Et kindlasti on välja kujunenud mingisugused sellised stereotüüpsed lähenemised, et vabatahtlik töö – see tähendab seda, et sa võtad vikati kätte ja lähed kuskile põldu harima. Et see või siis tingimata tähendab vabatahtlik töö seda, et sa lähed vanadekodusse või lastekodusse. Et tegelikult seda nagu ei ole nii piiritletud. Et see on igati oma asi, kuidas ta seda nagu käsitleb. Aga mulle tundub, et järjest enam nagu ikkagi vaadatakse ilmselt seda ka Heateo SA tõttu järjest laiemalt, et see on ikkagi ka professionaalne vabatahtlik töö ja seal on teistsuguseidki valdkondi. Ja see hästi tore „Pinginaabrite” projekt, mis käivitus eksju, et noh et seal on teisi valdkondi ka.

Intervjueerija: Kas ma sain õigesti aru, et meedia ei ole praegu tervikpilti asjast ja kajastab üksikuid stereotüüpeid aspekte vabatahtlikust tööst?

Tiiu: Ei ma usun, et seal ei maksa nagu muret ka tunda, et tal ei ole seda, vaid pigem loota, et tal varsti oleks. Et ega ta väga hull nüüd ka ei ole. Et need ajakirjanikud, kes on ära kodustatud juba selles mõttes, et nad on ise näinud seda vabatahtlikku tööd, et nad nagu mõistavad väga selgelt, et seal neid võimalusi on erinevaid. Et noh, et nad väga kinni selles nõukogudeaegses ÜKT vormis ei ole.

Intervjueerija: Vot väga hea, et sa mainisid nõukogudeaegset ühiskondlikult kasulikke tööd, ma tahtsingi järgmisena küsida, et kuidas sulle tundub, kui me räägime vabatahtlikkuse mõiste tähendusest, kas tänapäevase vabatahtliku töö ja nõukogudeaegse ÜKT vahel saab paralleeli tõmmata?

Tiiu: Kuna ma ise olen nagu natuke hilisema aja laps, siis ma seda nõukogudeaegset vabatahtlikkust nagu nii ei tea. Seal olid need malevad eksju ja igasugu peenarde koristamised, väljasõidu üritused ja sellised lehmalauda ehitamised. Et seda ma tean. Mis olid mõnes mõttes noh riigi poolt peale sunnitud ja kohustuslik. Et see vaba tahte moment oli seal suhteliselt minimaalne, aga ütleme, et inimesed tegid kindlasti seda tööd heameelega. Aga kuivõrd seda saab defineerida nagu tõesti vabatahtlikkuse alusel tehtavaks tööks 100%, et selles ma väga kindel ei ole. Küll ta nagu vormiliselt võibolla haakus sellega, mis tänapäeva mõistes osaliselt vabatahtlik töö on, kui nagu talgude peale mõelda. Et seal nagu seda valikuvabadust ei olnud. Nüüd tänapäeval see valikuvabadus on ja me teeme, seda sisemise tunde ajel, et tol ajal oli see nagu väline. Et praegusel ajal see sisemine tung on paljudes inimestes sundinud üha rohkem

koostöövalmima ühiskonna poole. Ma arvan, et see on see, mis praegu rolli mängib. Seal oli siukene, kui nagu hästi idealistlikult kogu sellele teooriale läheneda, siis selle ühiskonnamudel oli ideaalis sama, aga vormiliselt ei kukunud nii välja, nagu me kõik nägime.

Intervjueerija: Kui palju sa tajud selle vabatahtliku mõiste tähenduse probleemi ühiskonnas. Et kas see on üldse probleem või vabatahtlikuna ei hooli sa selle mõiste tähendusest niivõrd?

Tiiu: Oeh, ma arvan, et seda nagu kindlasti nagu võiks selgitada. Aga ütleme, et see tähendus ikkagi selgub nende inimeste jaoks selle tegevuse raames. Sellepärast, et ma ise leian, et vabatahtlik töö on sügavalt individuaalne töö, ta on küll andmine, aga tegelikult on see töö iseendaga, läbi selle inimesed taasavastavad iseennast ja taasavastavad ühiskondlikke väärtusi, mis on nagu olulisemad kui mõned muud väärtused ja seetõttu nagu ma leian, et see tähenduse määratlemine pigem võiks jääda lahtiseks. Küll aga võiks sellega tegeleda organisatsioonid ja näidata ära erinevaid võimalusi, kuidas sellele läheneda. Kui aasta aega tagasi oli vabatahtlik ainult see töö, mis puudutas ütleme ainult talgusid või sotsiaalvaldkonda, et nüüd on see muutunud märgatavalt laiemaks, et noh see kindlasti laieneb veel ja võibolla jõuame kõik ühiskonnas selle arusaamiseni, et ee kas ma nüüd olen vabatahtlik või mitte, ma võiksin sõbralikum olla igal juhul, et see on nagu kõige olulisem.

Intervjueerija: Räägiks nüüd natuke sinu isiklikust kogemusest vabatahtlikuna. Et mis ajast pärineb sinu esimene teadlik kogemus vabatahtlikust tööst?

Tiiu: [naerab] Millal sa astusid oma esimesed sammud? Ma ei mäleta. Ma olen hästi palju igasuguste projektide raames teinud igast vabatahtlikke asju, et kui ma defineerin vabatahtliku tööga professionaalse vabatahtlikkuse, siis ma võin öelda jah, et enamikud projektid, mis ma ülikooli jooksul tegin olid vabatahtlikud. Ütleme, et selline teadlik vabatahtlik kogemus oli aasta aega tagasi, kui me Antsiga koos nagu Heateos hakkasime rohkem tegutsema ja siis see nagu kujunes välja. Aga siis Taaskasutuskeskuse või lastekodude kaudu, aga igal juhul tõenäoliselt siis oli nagu minu esimene kogemus.

Intervjueerija: Aga millest oli see ajendatud, et sa hakkasid vabatahtlikku tööd tegema?

Tiiu: Minu motivatsioon on kogu aeg see olnud, et me kõik oleksime teineteise suhtes sõbralikumad. Põhimõtteliselt väga illusionistlik lähenemine, aga ma olen soovinud, et meil oleks parem ühiskond meie ümber. Aga tundub, et kui seda tahta, siis on see võimalik. Aga jah ma arvan, et see oligi selline välispidine soov midagi ära teha ja lõpuks see nagu kasvas selleks, et ma sain aru, et tegelikult selle raames ma olen ise hästi palju inimesena kasvanud ja ma olen tegelikult iseenda sees hästi palju ära teinud.

Intervjueerija: Kuidas sul see jätk tuli?

Tiiu: Minu motivatsioon oli ka see, et mul oli otsene töösuhe Ants Taeverega [naerab], et ma olin otsapidi nagu kohustatud seda tegema, teiselt poolt oli see ka mu siiras soov ja mistõttu ma tegin seda tööd ka väga hea meelega. Alguses oli see Taaskasutuskeskuses abi vaja, et seal ma sain siis panustada, aga kuna minu töö oli vabatahtlike koordinaator, siis ma pidin organisatsioonidele organiseerima inimesi.

Intervjueerija: Kuna sa oled tegelenud ka professionaalse vabatahtlikkusega, siis kas sinu arvates saab vabatahtlikuna end positsioneerida?

Tiiu: Ma arvan küll, et eksisteerib roll nimega vabatahtlik. Kui me rääkisime Heateo vabatahtlikest Heateos, siis me rääkisime küll neist, kui mingit rolli kandvatest inimestest organisatsioonis olgugi, et nad mingites muudes valdkondades kandsid mingit muud rolli. Ma arvan küll, et seda saab järjest enam öelda, et ma olen vabatahtlik. Et noh näiteks ma usun, et ka paljusid töötuid päästaks ühiskonna poolt peale pandud süümeakoormus, kui nad ei ütleks enda kohta töötut, vaid et nad tegutsevad vabatahtlikena, kui nad seda ka tõesti ka teevad eksju, et aga see on nagu asi, mida kindlasti ei tohiks häbeneda, vaid vastupidi ma loodan, et see kujuneb selliseks kohaks, mis on au sees.

Intervjueerija: Kirjelda täpsemalt, mis su esimene vabatahtlik töö oli?

Tiiu: Mingid talgud, kas Häädemeeste talgud vist, kus me koristasime niiöelda mitte lennuvälja, aga linnuvälja. See oli üks selliseid kohti, kus linnud maanduvad. Et seal oli nagu abi vaja. See oli loodusega seotud minu arust. Tõenäoliselt oli midagi ka Väana lastekoduga seotud, aga praegu mul ei tule see meelde, see oli kuskil aasta aega tagasi.

Intervjueerija: Oskad sa nimetada konkreetseid tegevusi, millega sa oled vabatahtliku töö raames kokku puutunud?

Tiiu: Kuna mina põhilise aja olin palgal, siis ma saan nimetada ainult neid tegevusi, mis minu sellest palgaraamest veel välja läksid eksju, ütleme, kui kell viis lõppeb umbes tööpäev, siis mis nagu pärast kella viite juhtus. Siis ee üks oli kindlasti Taaskasutuskeskuses müümine, siis Taaskasutuskeskuses müüjate nagu organiseerimine, siis mis sinna veel läks juurde. Ütleme, et sellised, mis me ESNA raames tegime, olin neile nõu ja jõuga abiks nii palju kui võimalik. Kõikvõimalik informatsiooni otsimine, et kui ma tean, et ma saan mingi teadmisega panustada, siis ma ikka panustan, mõtlemata, kas ma nüüd raha saan selle eest või

mitte. Et see tuleb loomulikult, kui ma tean, kuidas lahendus on ja mu ees seisavad parasjagu inimesed, kes seda otsivad, siis ma jagan seda. See on suhteliselt elementaarne. Ja siis kõikvõimalikud talgud, mis olid nädalavahetuste peal. Ja see on selline lühiajaline tegevus, kuna mu töö oli täielik pühendumine, kus ma tõesti nagu kohati veetsin päevi, et organiseerida suuri hulki vabatahtlikke laulupeole. Seal oli vaja 33 inimest läbi helistada ja läbi proovida, läbi testida, et kes nad on ja mis nad on ja mis keeli nad oskavad. Siis võibolla mingid pikemad asjad ka, et mingitele üritustele pakkuda professionaalseid teadmisi.

Intervjueerija: Kas ma olen õigesti aru saanud, et su põhitöö oli aidata seda vabatahtlikkust nii-öelda jalule, ja siis samas ise tegid ka natuke vabatahtlikuna tööd?

Tiiu: Jah just!

Intervjueerija: Kas sinu liitumist vabatahtlikega mõjutasid ka teised inimesed? Oli sul näiteks keegi eeskujuks?

Tiiu: Ma tulin ise otse nagu just välismaalt, et selles mõttes nagu otseselt kedagi ees ei olnud. Kuivõrd lihtsalt see teadmine, et Ants sellise asjaga tegeleb ja et see on ääretult armas ja kena asi. Võibolla Antsi enda eeskujuga, et igasugused asjad nagu lähevadki paremaks, kui ise kuskilt otsast peale hakata.

Intervjueerija: Tuleb sul äkki meelde mõni juhtum seoses vabatahtliku töö kogemusega?

Tiiu: Ma arvan, et see on see, kui me avasime Taaskasutuskeskust ja natuke enne seda olime Triinuga, kes ka veel sel ajal Heateo SA-s töötas vist organiseerima mingisuguseid pesu -ja koristusvahendeid selle Taaskasutuskeskuse jaoks. Et mu peas on kaks stseeni. Üks on see, kui ma töötasin Eesti kultuurikapitalis ja sõitsin trammis, seljas kolme tuhandene mantel, musta värvi, kõrged kontsad ja käes läppari kott. Ja ma ei olnud oma elu üle kõige... ma tundsin rõõmu eneseteostusest, aga ma tundsin, et mul on liiga vähe aega, et maailma nautida ja lihtsalt naerda kõva häälega. Aasta aega hiljem sõitsime seal samas trammis ühes käes oli ämber, teises käes oli harjavars, olin samasugune tüdruk ja naersime laginal vähemalt pool tundi järjest. Et see oli nagu üks värvikamaid seiku. Et lihtsalt ütleme, mis siis nagu selle asja võlu oli, oli tegelikult nagu see, et tõesti ühest trollist teise astuda ja tunda ennast hästi vabalt ja hästi rõõmsalt, et noh et ütleme, et see oli minu isiklikus arengus see samm, kus ma sain aru, et pole oluline see, et sina ei ole sinu ametikoht nii-öelda. Et on teisi asju maailmas ja kõige olulisem on see, et sa kõigest rõõmu tunneksid. Ja tagatipuks annad sa paljudele inimestele võimaluse sellest aimu saada, et see on hästi tore.

Intervjueerija: Mis kaalutlustel sa hakkasid vabatahtlikuks?

Tiiu: Ma ei kaalunud seda üldse, lasin asjadel juhtuda ma arvan. [naerab]

Intervjueerija: Aga, mida sa väärtustad selle saadud vabatahtliku töö kogemuse juures kõige enam?

Tiiu: Ma arvan, et suurem selgus iseenese elu eesmärkides, et see ongi kuna see on niivõrd kirev valdkond, et seal on võimalik kõik järgi proovida, et sa ainult helistad sinna ja ütled, et sa tahad teha seda ja seda ja siis nad organiseerivad selle. Ma arvangi, et ma olen kõige rohkem võitnud seda, et ma tean ise, mis mulle meeldib kõige rohkem. Ja et ühiskonna muutmiseks tuleb alustada iseendast, vot sellest ma sain ka aru.

Intervjueerija: Et sa väärtustad seda õppetundi ja arusaama, milleni sa jõudsid iseendas?

Tiiu: Just, jah.

Intervjueerija: Aga, kuidas su lähedased reageerisid sellele, et sa vabatahtlikku tööd teed nii aktiivselt?

Tiiu: [naerab] See on hea küsimus. Üldiselt on ikkagi Eestis väga laialt levinud see suhtumine, et selleks, et midagi anda, peab sul olema midagi, mida anda. Ma olen nagu nüüdseks jõudnud ka selleni, et tegelikult on see mõnevõrra oluline. Ütleme, et palju lihtsam on sul anda erasektori spetsialistina, kui sul on hea palk, kui siis kui sa näiteks töötad kolmandas sektoris ja sul on null raha ja null aga, et üldse midagi teha. Aga ma arvan, et mu vanemad on kogu aeg näinud, kes ma olen ja milline ma olen, et selles mõttes nad mind vihkama ei hakanud sellepärast. Pigem vaatasid selle poolega, et justnagu heakskiitvalt ja nägid seda, et see pakub siirast eneseteostust ja et see, mis ma vabatahtlikuna kogen näitas neile ka, et ma ainult ei mõtle ja ei räägi, vaid ka teen.

Intervjueerija: Räägime nüüd natuke täpsemalt motivatsioonist, kuigi sa põgusalt juba eelnevalt mainisid oma motivaatoreid. Kui sa nüüd püüad kokku võtta, siis mis on need põhilised motivaatorid, mis sind panevad vabatahtlikku tööd tegema?

Tiiu: Ma ütlesin ja vist, et lihtsalt need asjad kujunesid nii ja samas mainisin oma siirast soovi ühiskonda parandada ja lõpuks ka iseennast eksju. Aga ma arvan, et kõige olulisemana, kui asja sisusse laskuda, ongi nagu see, mis puudutab kõikvõimalikke väärtusi. Minu suurim motivatsioon oli võibolla lihtsalt ise kaasa aidata mingite väärtuste kujunemisele ühiskonnas, et koostöö. Teiseks, ei ole, ei halvemaid ega paremaid inimesi, vaid on lihtsalt inimesed. Ja me saame teha endast parima, et teineteist aidata, kui selleks võimalusi on, see on hästi oluline. Me ei saa ju anda, kui midagi anda ei ole ja mitte millegi arvelt seda kulutada ei saa. Ja ma arvan, et see on kõige laiem kokkuvõte. Selle koostöö väärtuste alla lähevad

kõikvõimalikud muud asjad, see ühiskonna sidusus ja usaldus, usaldusväärsus. Tänapäeval nimetatakse sellised naiselikumad väärtused, mitte konkurents ja pidev koostöö, kõik need liinid.

Intervjueerija: Kui sa teed seda vabatahtlikku tööd, siis kas sa teed seda selleks, et pigem saada midagi või anda oma kogemusi ja inspiratsiooni?

Tiiu: Ma arvan, et seda on raske eristada. Ma olen ise tähele pannud, et kui sa midagi annad, siis sa ka saad, et ükskõik mis pidi ja vormis. Kui sul tööandjaga on see suhe, et sina panustad oma aega ja tema panustab oma raha sulle, siis vabatahtlikega on nii, et sina panustad oma aega ja sa saad vastu inimeste armastust või tänulikkust või seda tunnet ja see ei pruugi sulle üldse nende inimeste kaudu tulla, see võib tulla palju hiljem nagu mingi selline tasakaalu baasprintsip, mis igal pool toimib.

Intervjueerija: Kas vabatahtliku töö juures on üheks tugevaks motivaatoriks meeskonnatöö või kambavaimus ühise hea eesmärgi nimel töötamine?

Tiiu: Ma arvan, et isegi kuna mina olen suhteliselt sotsiaalne loom, siis minu jaoks võis olla osaliselt ka see, et mingit pidi seal kindlasti ikka on ju tore koos asju teha. Eriti kui sa koostöö väärtusi propageerid. Ja ma arvan, et erinevate valdkondade inimestega kokkupuutumine võib ka sinna motivatsiooni alla minna. Selles mõttes küll.

Intervjueerija: Kas motivatsiooni võib alandada, kui tööga kaasneb mingi rahaline omakulu, nt bussipilet kuhugi sihtkohta?

Tiiu: Ma arvan küll, et tõenäoliselt võib. Ma mäletan ise, et ma olin seal vist ka kohati endal tekkis see küsimus. Ma ostaks heameelega bussipileti ja oma taskust maksaks selle bensiini, kui mul see raha ka oleks üle, aga kui seda ei ole, kui sa näiteks oled tudeng, siis nagu ma arvan, et see küsimus on hästi oluline. Ja tõenäoliselt nagu võiks ikka selle peale mõelda, et võibolla mingitel talgutöödel oleks elementaarne, et inimeste transport ja söök makstakse kinni, et siis on nagu kõik osapooled rahul ja keegi ei jääks kellegile ei moraalses mõttes ega mingis mõttes võlgu.

Intervjueerija: Kas vabatahtliku töö juures oled huvitatud mingitest kindlastest valdkondadest või huvitud ikkagi erinevatest pakkumistest ja varieerud oma vabatahtlikus tegevuses?

Tiiu: See ikka hästi palju varieerus. Noh, et ma ise ikka tundsin ka, et keskkond, sotsiaal -ja kultuur, et hästi tugevalt nagu valdkonnad kõik omavahel sulasid kokku. Võibolla ma sellest sotsiaalvaldkonna strateegilisest poolest lõppkokkuvõttes olin kõige rohkem huvitatud. See oli nagu see, et tegime Heateole strateegiat, siis ka KPMGst vabatahtlikud aitasid. Et jah, kuidas seda strateegiliselt selle valdkonna probleeme lahendada, et see oli mulle laiemalt kolmanda sektori huvi. Ütleme siis, et huvi tervikuna oli esmalt sotsiaalvaldkonna vastu ja siis teiseks võibolla tervikuna ka keskkonna valdkonna vastu.

Intervjueerija: Kas vabatahtlik töö mõjutas ka sinu põhitegevust. Kuigi sa sidusid oma põhitöö selle valdkonnaga, siis kas see näiteks jäi sulle takistuseks õpingutes?

Tiiu: ee muidugi ma astusin meie osakonna magistrantuuri ja loobusin sellest, mistõttu see võis küll olla ühel hetkel küll jah. Ma sain sinna väga hea koha peale sisse ka, et selles mõttes minu väga sügav patukahetsus meie osakonna ees. Aga ma arvan, et see võib kujuneda koormavaks, et ma mitte mingil juhul ei soovitaks kellelgi võtta nagu liiga palju korruga ette, et see võib osutuda koormavaks.

Intervjueerija: Lõpuks räägime natukene vabatahtlike võrgustikest. Et kuidas sulle tundub, kui palju sa üldse tead teisi vabatahtlikke ja kui sageli sa nendega kokku puutud?

Tiiu: Ma arvan, et eelmine suvi tundsid kõik juba üksteist päris hästi. Et mitu rauda oli korruga tules. Et Taaskasutuskeskus tõmbas väga suure keerise käima ja üldse neid üritusi, kus me saime kokku oli päris palju. Et ütleme nagu kaks korda kuus võibolla isegi. Et selles mõttes ma tundsin küll ennast väga hästi, et Heateo klubilised hakkavad ka nüüd tööle ja siis saab hakata seal ka käima. Et ma enne elasin koos ühe tüdrukuga, kellega ma sain Heateo kaudu tuttavaks ja nüüd ma elan teise tüdrukuga koos, kellega ma sain Taaskasutuskeskuse kaudu tuttavaks. Et selles mõttes ma arvan, et väga hästi tunnen.

Intervjueerija: Aga, kuidas on lood organisatsioonidega. Kui palju üldse teatakse teisi vabatahtlikke organisatsioone, mis Eestis tegutsevad?

Tiiu: Ma arvan, et teatakse ikka teisi organisatsioone, aga mitte väga põhjalikult. Ma ei tea, et sellist omavahelist võrgustumist vist ei ole ja tõtt öelda mulle tundub, et ei ole isegi vaja, et see on hästi nagu Tartusse ma isiklikult vabatahtlikku tööd tegema ei lähe, sest see on väga kaugel, kuigi mulle Tartu väga meeldib. Noh, et seda võibolla ei peakski nii ajama.

Intervjueerija: Niiet ei olegi niivõrd oluline teisi vabatahtlikke organisatsioone ja nende vabatahtlikke teada, et piisab sellest, kui oled oma koha leidnud?

Tiiu: Ma arvan, et see mis puudutab võrgustamise osa, siis seda nagu forsseerida ei saa. Et oletame, et kui Heateo on klubide raames andnud võimaluse vabatahtlikel kokku tulla, siis sellest juba piisab, et see võrgustumine toimub iseenesest nagu. Et selleks on vaja lihtsalt luua tehnilisi võimalusi. Mis puudutab

Tartu ja Tallinna vabatahtlikke, siis seal eee kui siis võibolla mingi listi raames, kui selleks on kõigi huvi olemas. Et mingit informatsiooni jagada, aga ma ei ole kindel, kas see praegusel hetkel on oluline. Kõige olulisem on võibolla see, et Tallinna vabatahtlikud oleksid omavahel kõige rohkem võrgus nii-öelda.

Intervjueerija: Kui avatud või suletud need vabatahtlike organisatsioonid sinu arvates on?

Tiiu: See oleneb hästi palju nendest, kes vastu võtavad ja inimesest endast. Mina võtsin küll Heateos kõik vastu, kes tahtsid tulla ja siis ikkagi kohe kutsusime kõikidele üritustele ka onju, aga see sõltub ka nendest endist, kuna sotsiaalvaldkonnas kõige suurem ressursipuudus on aeg, siis ei jõua kõiki poputada ja kõigiga alati hoida, kuigi väga tahaks. Ma arvan, et kui selle inimese vaba tahe on olla vabatahtlik, siis ta teeb seda igal juhul, kas siis vabatahtlike organisatsioonide raames või siis kuskil mujal. Tegelikult kõige olulisem ei ole ju see, et Heateost kasvaks mingi vabatahtlikkuse monopol, vaid see, et ikkagi igal pool inimesed tuleksid selle peale, et see kõik on nende endi kättes ja see on hästi lihtne. Et nad saavad kasvõi midagi enda külatänavaks heaks ära teha.

Intervjueerija: Nii et siis organisatsioonid on pigem avatud?

Tiiu: Ma arvan jah.

Intervjueerija: Kui palju mängib sinu arvates vabatahtliku töö juures rolli kuuluvussuhe? Et sa nagu tunned, et sa oled üks nende seast?

Tiiu: No kuna nagu üks grupimehhanismide puhul on ikka see, et kui on grupp, siis mingi oluline märksõna on see, kes on grupiliige ja, kes ei ole. Ma arvan, et see on oluline, et sa jagad neid väärtusi, mis seal grupis on. Kui inimesel neid väärtusi ei ole, siis ta sinna gruppi tõenäoliselt ei kuulu. Et see ikkagi algab mingist tuumast peale. Et need inimesed, kellel on neid väärtusi vähem, on siis seal äärepool ja ütleme, et sinna on võimalik siseneda nende väärtuste alusel ja neid siis kasvatada. Aga ta ei ole kindlasti suletud ring, et selles mõttes on ta ikkagi nagu shvamm, et sinna saab alati juurde tulla.

Intervjueerija: Suur aitäh. Järgnevalt annan sulle nimekirja erinevatest vabatahtlikest tegevustest. Sinu ülesanne on märkida, kui oluliseks sa konkreetseid tegevusi vabatahtlikkuse vallas pead ning kas sa ise oled vastavate tegevustega vabatahtlikuna kokku puutunud.

1. laste ja noortega tegelemine – jah esimesega olen, kuigi õppetöös ei ole ma kunagi aidanud, sest see nõuab väga palju aega ja pühendumist, et lapsega mingi usalduslik side tekiks. Lastekodudes olen abistanud ja noortega suhelnud ka. See on oluline valdkond, aga siin on oluline ka vabatahtliku enda arusaam sellest valdkonnast, sest väga paljud inimesed lähevad nt lastekodusse selle tunde pärast, mis sealt saada võib. Aga tegelikult peab seal hästi ettevaatlik olema, et nende lastega eee sellist usaldusmehhanismi maailma suhtes ära ei löhu. Et kui lastekodusse minna, siis tuleb seal teha mitu korda järjest ja pikemaajaliselt, muidu need lapsed ei tea, keda usaldada. Et saad nendega tutvavaks ja järgmisel päeval sind enam ei ole, et nende jaoks on see hästi õrn teema. Nad tahavad, et keegi oleks just pidevalt olemas.
2. puuetega inimestega tegelemine – seda puuetega inimeste vabatahtlikku tööd mina ei tea, kui laialt see Eestis on levinud. Mina isiklikult ei ole seda tööd teinud. Et ma arvan, et seda vanainimeste ja puuetega asja ma nüüd ei tea. See on kindlasti oluline, aga ma arvan, et inimesed võiksid alustada enda suguvõsast, selle asjaga pihta, mitte otsida mujalt.
3. avalikud sotsiaalpöördumised – seda Eestis minu teada ei ole, sest Eestis on üldse vähe avalikku poliitilist aktiivsust. Ütleme, et protestiaktisioone on viimasel ajal hakanud rohkem tulema, aga ütleme sellist liiga palju veel ei ole, kuigi võiks olla rohkem. Aga see seostub poliitilise aktiivsusega kodanikkonnas.
4. taaskasutuskeskuses vabatahtlikuna töötamine – hästi oluline, et enda keskkonnaväärtusi mõõta, olen teinud.
5. talguline tegevus – jah olen teinud. See on vähemoluline, aga siin on klubilise tegevuse moment.
6. erilaste oskuste rakendamine – olen teinud.
7. projektide kirjutamine – olen teinud. Ma arvan, et see on ääretult oluline, aga kõige olulisem on õpetada neid organisatsioone iseennast aitama, et nad ei muutuks sõltuvaks väljapoolt tulevast abist.
8. doonorlus – ei ole teinud. Ma arvan, et see ei ole vabatahtlik tegevus, vaid vaba tahte korras millegi andmine.
9. kaitseliidu tegevus – ei ole teinud ega tea, mis nad teevad.

10. MTÜ heategevusürituste korraldamine – ma arvan, et vabatahtliku tegevusena on seda raskem teha. Ma soovitaks seda inimestele, kellel on püsisissetulek.
11. klubiline huvitegevus – vast ikka on mingit otsa pidi oluline, aga vähem. Pigem ei ole.
12. Korporatsioonides kaasalöömine – ma arvan küll jah, sest ühte sellisesse klubisse ma ise kuulun. See on oluline enesearengu seisukohast.
13. katuseorganisatsioonides kaasalöömine – ma arvan, et see on noorematele inimestele oluline, mitte neile kellel on põhitöökoht olemas.
14. tehnilised kontoritööd – seda vabatahtliku tööna, kui seda just vaja on. Mina isiklikult pole teinud, aga võibolla mingi kampaania raames on vaja.

Intervjuu 6

Vastaja: Merit, 22-aastane

Intervjueerija: Alustuseks räägime vabatahtlikkuse olemusest. Mida tähendab sinu jaoks vabatahtlik tegevus/töö?

Merit: No mina defineerin niimoodi umbes, et vabatahtlik tegevus on põhimõtteliselt ilma tasustamata eksole tegevus ja töö, et ühesõnaga igasugune tegevus ja töö, mille eest ei saa rahalist tasu, aga mis annab hästi hästi palju. Selles mõttes, võiks vaadata igasugust teist tööd.

Intervjueerija: Niiet seda tööd ei erista muust tegevusest muu, kui et sa ei saa tasu ja see annab emotsionaalse laengu?

Merit: Just nimelt, ma usun küll, samas on teada, et mingisuguse professionaalsusega ei saa tegemist olla. Et kui näitena sotsiaalvaldkonnas töötada, ühesõnaga kuna ma ise töötan turvakodus, siis see on see põhi, millele ma toetun, et ühesõnaga see töö näeb kuidagi teistmoodi välja kui need professionaalsed töötajad seal taga, aga põhimõtteliselt jah..

Intervjueerija: Mis konkreetsed tegevused seostuvad sulle esmajoones vabatahtliku tööga?

Merit: Lihtsalt konkreetsed väiksed äratagemised, näiteks väiksed abistamised, aga ka õpetamised, kellegi õpetamine, juhendamine eee mingi keskkonnakorraldus, talgud, et ühesõnaga põhiliselt just sellised väikesed tegevused, mis tahavad äratagemist pigem.

Intervjueerija: Kas ma saan sinust õigesti aru, et vabatahtliku töö üks iseloomujoon võib olla ka see, et ta on abistav ressurss mingi muu põhitegevuse juures?

Merit: Jah, just nimelt. Et kuna tendents vist liigub ka selles suunas, et ta on justnagu vabatahtlikke rakendatakse pigem väikeste asjade äratagemiseks, lühiajaliste asjade äratagemiseks, et siis pigem see, et jah hästi palju vahetatakse ja proovitakse vabatahtlikuna erinevaid võimalusi. Et siis on juba harvem nähtus tänapäeval see, et kusagile väga kauaks on jäetud ühte kohta vabatahtlikuks.

Intervjueerija: Aga miks on sinu arvates vabatahtlikkust üldse vaja?

Merit: Paistab, et on vaja. Noh, ühesõnaga mina nagu näengi, et vabatahtlikud täidavad selliseid vahelülisid, et konkreetse näitena on jällegi mu enda töö, selles mõttes, et on nagu lastega tegelemine, et kõik toimib ka ilma meieta seal turvakodus, et on kasvatajad on töötajad olemas, kliendid on olemas, kõik toimib, kõik täidavad oma ülesandeid, aga meie oleme pisikesed lülid, kes aitavad nagu ee veel midagi paremaks muuta. Et päeva paremaks muuta lastel, ee lihtsalt tegeleda, nendega olla ja see on hästi väike oluline osa, aga kõik toimib ilma selleta ka. Aga, et asi veel parem oleks, on vaja vabatahtlikke.

Intervjueerija: Kuidas sulle tundub, kas vabatahtlikkust võib käsitleda kui eraldiseisva nähtusena ühiskonnas?

Merit: Hmm eks ta ikka on jah. Ühesõnaga ma arvan, et ta peaks olema ühiskonna loomulik nähtus, aga, et ta paremini toimiks ja et seadustega reguleeritav oleks ja kõik see, et selleks on need keskused loodud ja kõik muu et. Selles mõttes nii mõnelegi jääb mõnikord ette kasvõi ka meie vabatahtlike keskus, et igal pool on vabatahtlikke, et miks nad peavad veel koonduma. Aga muidu peaks olema loomulik osa ühiskonnast.

Intervjueerija: Kas sul on jäänud silma vabatahtlikkuse kajastamine meedias?

Merit: Meedia kajastab järjest enam, aga ma arvan, et suures osas ikkagi positiivselt. Ühesõnaga populaarseks on muutunud vabatahtlik tegevus, ma just ei ole kindel, kes on need kommenteerijad, aga selline tagasiside on küll tulnud, et Hansapanga või teiste juhtivate asutuste töötajate vabatahtlik tegemine justkui peaks keegi nüüd nagu mingi väikse asjakese õhtul ära tegema, ja siis on süda rahul kuigi terve

päeva oled kätte keeranud. Aga sinna tagasi minnes, siis kajastamine on vajalik ja loodetavasti on ikka positiivne vastuvõtt.

Intervjueerija: Kas meedia võiks sinu arvates seda valdkonda rohkem kajastada?

Merit: Võiks vast ikka jah.

Intervjueerija: Kui me räägime natuke veel selle mõiste tähendusest, siis kuidas sulle tundub, kas nõukogudeaegse ühiskondlikult kasuliku töö ja tänapäevase vabatahtliku töö vahel saab paralleeli tõmmata või see on saanud täiesti uue tähenduse?

Merit: Ta on saanud pigem uue tähenduse. Selles mõttes, et vabatahtlikku tööd võidakse veel segi ajada ühiskondlikult kasuliku tööga, aga ta on ikkagi väga erinev mõiste sellest.

Intervjueerija: Milles see erinevus siis väljendub?

Merit: See ühiskondlikult kasulik töö, ega ma väga täpselt ei tea ka, aga mulle tundub sellel vabatahtlikul tegemisel on suurem vaba tahe taga.

Intervjueerija: Kui palju sa üldse tajud seda vabatahtlikkuse mõiste tähenduse probleemi?

Merit: On probleem, ja just seal kohas, kus ta tuleks paberile panna õigena. Kasvõi ee korraldada seda, et kuidas seda seadustes kajastada. Et siis on probleeme küll ja küll. See on nüüd hästi selgeks tehtud, et ta on perekonnast ja sõprade ringist väljas olev töö ja tegemine, aga muidu on ikkagi, kasvõi üks päev rääkisime, et kas doonorlus ja MTÜd, et kas kõik see tegevus on vabatahtlik, mida tehakse ilma rahalist tasu saamata.

Intervjueerija: Aga rääkides nüüd sinu isiklikust kogemusest vabatahtlikuna, siis mis ajast pärineb su esimene teadlik kogemus vabatahtlikus tegevusest?

Merit: See on tegelikult hästi vähe aega tagasi. Kuskil aasta tagasi, kui ma läksin turvakodusse, siis ma sain ka natuke sõprade käest pähe selle eest, miks sa ikka tööle ei läinud ja miks sa sellist asja teed. Siis ma ka nagu ääri veeri rääkisin, et ma käin abis...et selline tegevus. Ja siis ma ühel hetkel täiesti juhuslikult, ma ei tea kuidas, ma ei olnud enne kuulnud Vabatahtlike Keskusest, leidsin nende lehekülje ja siis see tegelikult pihta hakkas. Siis ma nägin, et ee lausa keskus on tehtud selleks ja siis ma hakkasin uurima ja teiste vabatahtlikega kokku saama ja ühesõnaga sealt arenes see, et mis ta on ja kuidas ta reguleeritud on ja jne.

Intervjueerija: Aga millest su esimene vabatahtlik tegevus ajendatud oli?

Merit: Ee see oli täielikult enda huvi selle asutuse vastu ja ja töö vastu lastega, et konkreetset siis turvakodu. Ja ma absoluutselt ei mõelnud kasu saamise peale, vaid ma tahtsin näha, kuna ma ei olnud kunagi lastekodus või turvakodus käinud, ja mulle lastega töötada meeldib ja siis ma hästi suurest huvist läksin sinna ja mõtlesin, et ma ei ole kindlasti üldse pädev seda tegema ja põdesin hästi kaua, kuni sinna kohale läksin ja vaatasin, et tegelikult on hästi tore ja vajalik ja et saame hakkama küll.

Intervjueerija: Kuidas sul see vabatahtliku töö jätk tuli?

Merit: Ühesõnaga üritused, ma astusin sisse Tartu Vabatahtlike Keskusesse ja need üritused, mis hakkasid koos olema ja koosolekud ja ja siis tutvused teiste vabatahtlikega ja siis hmm toimus esimene vabatahtlike foorum Eestis, ja kui ma need ettekanded läbi lugesin ja kõik see, siis oli see pilt palju suurem ja sealt läkski edasi.

Intervjueerija: Et su huvi selle valdkonna vastu hakkas järjest kasvama?

Merit: Jah, ja seal tulidki üritused, igasugused talgud ja väga vahvad üritused ja pakkumised.

Intervjueerija: Kas sinu arvates vabatahtlikkust saab positsioneerida? Et kas sa määratlend või positsioneerid ennast vabatahtlikuna?

Merit: See on selline kahtlane natuke. Kindlasti ei ole seda nii kerge teha, kui öelda, et ma olen näiteks üliõpilane. Aga ma arvan, et seda saab siiski teha, kuna vähemalt olles natuke aega tegutsenud ja kuuldes mida nagu teised samas ringis räägivad, siis oma ringis nimetame me loomulikult ennast vabatahtlikeks, aga et nüüd on nagu täiesti normaalseks muutunud ka see, kui Tartu Vabatahtlike Keskuse (TVK) vabatahtlik olengi. Ma arvan, et see on täiesti normaalne niimoodi öelda ka.

Intervjueerija: Niiet sa mõnes mõttes positsioneerid ennast TVK vabatahtlikuna?

Merit: Jah.

Intervjueerija: Ok, aga kas su esimene kogemus, kus sa teadlikult tajusid, et teed vabatahtlikku tööd pärineb turvakodust?

Merit: Jah.

Intervjueerija: Aga milliste teiste vabatahtlike tegevustega oled kokku puutunud?

Merit: Hmm ühesõnaga ma nüüd olen „Vanema õe ja vanema venna” projektis ka, aga see on hästi algusjärgus, kuna kooolitus sai läbi just, aga oma nooremast sõpra näen ma kolmapäeval alles, et selles suhtes on algusjärgus. Ee siis me oleme talgutel käinud, päris mitu korda. Siis TVK enda üritused nagu vastlapäevad lastekodulastega ja mingisugused ettevõtmised, reisid koos noortekeskusega KOHT. Mina

olen nagu see, kes on jäänud püsivalt turvakodusse, aga turvakodus või noortekeskuses töötades ei saa päris hüpelda, et peab ikkagi pikemaks sinna jääma, et midagi korraldada.

Intervjueerija: Kas sinu liitumist vabatahtlikega mõjutasid ka teised inimesed? Oli sul keegi nt eeskujuks?

Merit: Ma arvan, et vist täiesti puhtalt iseendast tuli see. Turvakodusse minek oli puhas enda huvi ja siis ma vaikselt ajasin seda vabatahtlike keskuse asja natuke tagasihoidlikult, et ma ei julenud alguses oma sõpradele rääkida, ma ei teadnud, mida nemad asjast arvavad. Nad ei teadnudki tegelikult, või noh nad teadsid asjast sama vähe kui mina ja nad ei olnudki enne kuulnud vabatahtlike keskusest kui mina. Ühesõnaga ei olnud inimesi ees.

Intervjueerija: Aga, kas sulle tuleb meelde mõni juhtum seoses oma isikliku kogemusega vabatahtlikuna?

Merit: No sellega, et ma olen vabatahtlik, neid lugusid juhtub iga päev. Et vabatahtlik, kes sa selline oled? Kasvõi turvakodu kliendid: „Et ei saagi raha selle eest?, et mis sa siis teed siin?”. Et sellised küsimused on laste poolt alati. Aga muidu vist konkreetselt juhtumeid ei tulegi meelde. Pigem just meenuvadki sellised lood, kus sai niimoodi tagasihoidlikult sõpradele mainitud, et ma olen vabatahtlik. Siis üks hea sõber ütles küll konkreetselt, et kas sa tunned, et sa nagu ei saa meie käest piisavalt tähelepanu, et sa läksid seda sinna otsima. Siis ma nagu kohmetusin jubedalt. Ma ei olnud kunagi mõelnud selle peale, et ma läksin lastega töötama vabatahtlikult kuskile turvakodusse, missugune altruism või siis mõned teised kommentaarid, et miks sa teed ilma rahata ja seda on ka nagu püütud seletada, et kui iga teine üliõpilane ee üritabki mingitki juhuotsa leida, et tööd teha. Meie ka loomulikult, siis nii mõnegi jaoks on hästi naljakas see, et lihtsalt mingi väga rikaste vanemate laps, et saad sellist asja teha.

Intervjueerija: Mis kaalutlustel sa hakkasid vabatahtlikuks?

Merit: See tuli täiesti lihtsalt ja jäigi. Ma arvan, et tänu sellele, et ma leidsin kõige esimesena selle vabatahtliku töö, mis mulle tõsiselt siiaani huvi pakub, et see sama saigi tõsiseks motivaatoriks.

Intervjueerija: Aga mida sa väärtustad sealt saadud kogemuse juures kõige rohkem?

Merit: Hmm töökogemust kindlasti, hmm hästi positiivseid elamusi, hmm huvitavat tegevust hästi mitmekesisest, aga et ikka ja jälle tuleb selliseid lühiajalisi projekte ja äratagemisi, et nii palju on sellist vaheldust ja mitmekesisust.

Intervjueerija: Sa oled siin maininud, et ääri-veeri oled rääkinud oma sõpradele, ka siis sinu lähedaste reaktsioon ei ole olnud positiivne?

Merit: Minu pere reaktsioon oli täiesti normaalne, täiesti selline väga positiivne. Just nimelt emale meeldis, et ma läksin lastega töötama ja nii. Aga just nimelt sõbrad jah... natuke oli jah sellist naljakat ütlemist.

Intervjueerija: Räägime nüüd natuke sinu motivatsioonist. Mis sind motiveerib hetkel kõige enam vabatahtliku töö juures?

Merit: Kuna ma kõige rohkem olen ikkagi seal sotsiaaltöö valdkonnas, siis hmm vist saigi alguse sealt turvakodust see pisike pisik, mis on sisse jäänud. Et mind on sotsiaaltöö hästi huvitama hakanud, ma võtan teda nüüd kõrvalainena ja ma tunnen ennast nagu, et ma olen täiesti õiges kohas. Aga vabatahtlike ringis on ikka veel hästi palju üritusi ja väga palju uut. Ja hästi mõnus see sõprusringkond on tekkinud, et nüüd ei näe küll, et vähemalt Tartus oleku ajal tahaks sealt välja tulla.

Intervjueerija: Aga, kas sa teed seda vabatahtlikku tööd, et saada energiat või rakendada oma kogemust ja inspiratsiooni?

Merit: Ee ma arvan, et vist mõlemat, aga pigem ma vist ikkagi saan sellest hästi palju.

Intervjueerija: Kas vabatahtlikuna töötamise juures on üheks tugevaks motivaatoriks meeskonnatöö?

Merit: Kindlasti on, nagu igas teises asjas on kaks pead ikka kaks pead. Et kuigi ka ee minu enda tööpäev seal asutuses näeb välja selline, et ma olen põhimõtteliselt üks seal, siis kõik see plaanid, mida me teeme ja ühisüritused ka, et neid me teeme kõiki koos ja ta toimib koos palju paremini. Talgutest ja teistest ühisüritustest rääkimata.

Intervjueerija: Kas vabatahtliku töö puhul väheneks motivatsioon, kui sellega kaasneks rahaline kultus, nt bussipilet sihtkohta jõudmiseks?

Merit: Muidugi ei tea, see võib saada määravaks, kui seda peaks iga nädal tegema ja kulutused oleks suured, siis võib saada häirivaks, aga ma usun, et see niipidi ei ole ja tavaliselt on püütud leida see raha ka kusagilt.

Intervjueerija: Sa oled väga palju vabatahtlikuna just sotsiaalvaldkonnaga kokku puutunud. Kas sa siis eelistad ühte konkreetset valdkonda või vaatad ka teisi pakkumisi?

Merit: Vaatan erinevaid pakkumisi, aga olen jäänud lihtsalt sinna sotsiaalvaldkonda ja ma tunnen, et mul on seal kogemusi ja seepärast olen ma võtnud kasvõi selle järgmise projekti „Vanem vend vanem õde”. Aga et enamus pakkumisi läbi TVK tulebki sotsiaaltöö valdkonnas ja lastega noortega töötades. Aga plaan on ikka

vaadata natuke kaugemale ka. Et oleneb täiesti pakkumisest, et praegu on teine valdkond talgud, mida kevadel tuleb jälle.

Intervjueerija: Niiet sa ei ole kinni ühes kindlas valdkonnas?

Merit: Üritan mitte olla.

Intervjueerija: Kas vabatahtlik töö on mõjutanud ka su põhitegevust? On see teinekord segavaks faktoriks näiteks õpingute juures?

Merit: Vaevalt, ma ei ole nii tihedalt võtnud plaani ka seda. Et turvakodus saab ennast panna täpselt sellele päevale, mis sul on aega ja siis ta ei ole takistuseks. Ta pigem andis juurde, et hakkasin sotsiaaltööd ka kõrvalainena võtma ja see huvitab mind juba natuke rohkem kui enda põhieriala.

Intervjueerija: Viimaks räägime mõne sõnaga ka võrgustikest. Kui tihedalt sa üldse teiste vabatahtlikega kokku puutud?

Merit: Ma usun, et puutun päris tihti kokku. TVK juures tehti nüüd vabatahtlike klubi, nendega me saame klubis kokku kord kuus. Seal on umbes kümme aktiivsemat vabatahtlikku. Turvakodu vabatahtlikke, kellest olen mina küll ainukesena TVK kohtume ka kord kuus, siis mu enda väga hea sõber on ELFi (Eestimaa Looduse Fond) vabatahtlik ja nii ja naa jooksevad üritused. Ma arvan, et päris tihedalt puutun kokku.

Intervjueerija: Niiet sa tunned, et sa tead selle valdkonna inimesi?

Merit: Jah.

Intervjueerija: Kui palju sa tead üldse teisi vabatahtlikke organisatsioone?

Merit: Ma tean neid umbes nii, et loen kodulehekülgi.

Intervjueerija: Niiet põhimõtteliselt sa orienteerud selles valdkonnas päris hästi?

Merit: No mitte veel väga hästi, aga huvi on küll laiemalt ka ikka haarata.

Intervjueerija: Kuidas sulle tundub, kas vabatahtlike organisatsioonid on pigem avatud või suletud näiteks uutele vabatahtlikele?

Merit: Ma oskan küll nüüd ainult TVK poolt rääkida, sinna on küll lihtne tulla. Probleeme on viimasel ajal tekkinud sellega, et kindlasti küsitakse ära valdkonnad, kus vabatahtlik tahab tööle hakata ja mingi aeg paar kuud tagasi oli ka, kui ei tahetud vabatahtlikke võtta, sest tekkis olukord, kus ei olnud pakkumisi. Leidub inimesi, kes tahavad kohe hakata midagi tegema, ja kui neil parajasti pakkumisi ei ole, siis võibolla nagu motivatsioon kaob. Aga kui asja laiemalt vaadata ja on ikka suur huvi, et vabatahtlikuks hakata, siis arvan, et vabatahtlike organisatsioonid võtavad väga hästi vastu.

Intervjueerija: Kui oluline on vabatahtlike jaoks kuuluvustunne?

Merit: minu arvamus on, et see on väga oluline. Ühesõnaga kõik need kogemuste vahetamised ja plaanide tegemised, et kõik see annab ka nagu enda vabatahtliku maailmapildile hästi palju juurde.

Intervjueerija: Suur aitäh. Järgnevalt annan sulle nimekirja erinevatest vabatahtlikest tegevustest. Sinu ülesanne on märkida, kui oluliseks sa konkreetseid tegevusi vabatahtlikkuse vallas pead ning kas sa ise oled vastavate tegevustega vabatahtlikuna kokku puutunud.

1. laste ja noortega tegelemine – väga oluline ja just see osa väikseks ja oluliseks lüliks olemine. Mina olengi põhiliselt sellega kokku puutunud.
2. puuetega inimestega tegelemine – ei ole kokku puutunud, aga kindlasti hästi oluline.
3. avalikud sotsiaalpöördumised – oleneb, ma ei oska päris hästi seda kommenteerida. Kui see on üllal eesmärgil, siis vist ikkagi on, aga mitte nii oluline.
4. taaskasutuskeskuses vabatahtlikuna töötamine – kindlasti hästi hästi oluline, ise ei ole kokku puutunud, sest Tartus pole seda.
5. talguline tegevus – väga oluline, sest hästi paljukesi saab asja ära teha hästi kiiresti.
6. erialaste oskuste rakendamine – kindlasti hästi oluline, aga praegu ei oska kommenteerida, kui palju seda tehakse.
7. projektide kirjutamine – kui ta nüüd puudutab vabatahtlikkuse valdkonda, siis ikka on oluline, sest üritused liidavad vabatahtlikke.
8. doonorlus – hästi oluline ja normaalne osa.
9. kaitseliidu tegevus – ei oska kommenteerida väga.
10. MTÜde heategevusürituste korraldamine – ikka oluline.
11. klubiline huvitegevus – ei tea, see vist oleneb, see on kuidagi siuke kahtlane.
12. korporatsioonides kaasalöömine – samuti kahtlane. See vist meie vabatahtlikkuse mõiste alla ei mahu päris.
13. katuseorganisatsioonides kaasalöömine – sama, mis eelmine.
14. tehnilised kontoritööd – viimaseid ka ma ei tea täpselt öelda. Nad ikkagi vist on ma arvan.

Intervjuu 7

Vastaja: Tarmo, 22-aastane

Intervjueerija: Alustuseks räägime vabatahtlikkuse olemusest. Mida tähendab sinu jaoks vabatahtlik tegevus/töö. Kuidas sa seda lahti mõtestaksid?

Tarmo: Vabatahtlik töö peaks olema siis mitte tasu saamise eesmärgil tehtav, enamasti mingi sotsiaalne töö. Selline altruistlik.

Intervjueerija: Nüüd, kui sa püüad seda eristada mõnest muust tööst või tegevusest, siis mis oleksid need põhilised erijooned vabatahtliku töö ja mõne muu tööga vahel?

Tarmo: Eeee, kui näiteks võrrelda seda mingi oma argipäeva tööga, siis kindlasti päris suur boonus või tugev punkt on see kasu saamine. Teine asi võib olla see, et vabatahtlik tegevus annab sellist sisemist rahulolu. Et puhtalt sellest väljavaatest, et kui sa teed seda siis teed midagi erinevat oma tavapärastest tegevusest.

Intervjueerija: Kas ma olen õigesti aru saanud, et vabatahtlikku tegevust iseloomustab see, et sa saad sellest mingit sisemist rahulolu ega saa rahalist tasu?

Tarmo: Ja just, et mingit füüsilist jääki sellest ei jää. Et sellist materiaalist asja ei saa seal katsuda.

Intervjueerija: Aga kui ma palun sul nimetada mõned vabatahtlikud tegevused, siis millised sulle esmajoones meenuvad?

Tarmo: [mõtleb] Eee noh erinevad abistamised. Mingite vanuritel abis käimine, majapidamiste korras hoidmine, mingi mööbli tõstmine. Mind rahuldabki rohkem selline töö, kus ma näen tulemusi. Näiteks see välikoristamine, et mingite asjade müümine ei ole väga põnev.

Intervjueerija: Sa ütlesid vabatahtlik tegevus kui abistav tegevus. Kui me tuleme nüüd tagasi selle vabatahtlikkuse mõiste juurde, siis kas seda võib siis pidada abitööks. Et kas see on vabatahtliku töö üks tunnusjoon?

Tarmo: Jah, et sa oled nagu parem käsi. Näiteks sellel vanatädil aitad tema igapäevatoimetustes. Ta on ise võibolla füüsiliselt demoraliseerunud, ei saa ise hakkama.

Intervjueerija: Miks on sinu arvates vabatahtlikku tegevust üldse vaja?

Tarmo: [mõtleb] No huvitav küsimus. Ega keegi ei ütlegi, et seda vaja on. See tuleneb pigem inimloomusest, kas ta on ainult kasu peal väljas või ei ole. Et noh näiteks seda tooli on vaja, et inimesed saaks istuda. Kui seda tooli ei oleks, siis inimesed peaksid seisma. Et vabatahtlik tegevus ilma selleta ka ilmselt maailm teisiti käima ei hakka. Et vabatahtlik tegevus on lihtsalt üks boonus, et inimesed, kes tahavad head teha.

Intervjueerija: Nii et vabatahtlik tegevus aitab lihtsalt maailma paremaks muuta, aga kui seda ei ole, siis midagi halba ka ei juhtu?

Tarmo: Jah, peaks nii olema.

Intervjueerija: Kuidas sulle tundub, kas vabatahtlik tegevus on kuidagi ühiskonnas eristuv nähtus, eraldiseisev ühiskonnaosa?

Tarmo: Selles mõttes, et... ma lahterdaks tema sinna teiste vabatahtlike organisatsioonide tegevusse, näiteks erinevad liikumised, nt rohelised. Et selliselt mõtestades ta nagu oleks eraldi nähtus.

Intervjueerija: Aga roheliste liikumine ongi ju vabatahtlik tegevus?

Tarmo: Noh oleneb kui organiseeritud ta on. Minu arust on mingid organisatsioonid ametlikult registreeritud. Nt Saksamaal on roheliste partei.

Intervjueerija: Et siis, kui on mingi konkreetne organiseeritus ja näiteks põhikiri, et siis ei ole enam see niivõrd vabatahtlik tegevus?

Tarmo: Jah, jah, kui on mingi administratsioon. Et kui on mingi tulu ka sellest. Et keegi maksab neile sellest.

Intervjueerija: Aga, kui nad tasuta teevad tööd?

Tarmo: Siis oleks see jälle vabatahtlik tegevus. Aga tegelikult see tasu saamine ja mitte saamine, kas see on vabatahtlik tegevus või ei, et see piir on seal hägune vahel. Päris mustvalgelt nii ei ole.

Intervjueerija: Aga, kas sul on hakanud vabatahtlikkuse teema kajastamine silma ka mõnes meediakanalis. Et kuidas meedia seda teemat laiemale ühiskonnale edasi annab?

Tarmo: Ega väga palju pole silma jäänud. Suvel oli see rataste pakkumine, et suvel laenati rattaid tasuta, et toda nagu kajastati päris aktiivselt ja positiivselt.

Intervjueerija: Aga vabatahtlikkust kui tegevust on kajastatud?

Tarmo: Ei meenu küll.

Intervjueerija: Kas võiks olla rohkem või see peaks tulema iga inimese sisetundest?

Tarmo: Jah, noh tutvustamist oleks vaja küll. Aga kui meedias tutvustatakse vabatahtlikkust lihtsalt kui tegevust, et mis ta sulle võib anda ja mis sa ise seal teha saad, mainimata kindlat organisatsiooni, siis see jutt võib jääda natuke lühikeseks. Et ei ole nii kaasakiskuv. Kui võtta nüüd kindel näide Heategu, siis saab kindlastest objektidest rääkida, mida sa saad teha, kus sa saad teha ja millal jne.

Intervjueerija: Niiet selline meediakajastus võiks olla?

Tarmo: Jah.

Intervjueerija: Räägime nüüd natuke ka mõiste olemusest selles võtmes, et kuivõrd saab tänase vabatahtlikkuse mõiste ja nõukogudeaegse ühiskondlikult kasuliku tööga paralleele tõmmata?

Tarmo: Ega ei saa küll. Nõuka ajal oli see vabatahtlik ehk sunniviisiline. Et kõik tuli nagu ülevalt poolt. Et „lähme nüüd parki koristame, me kõik lähme parki koristama!”

Intervjueerija: Et viimase 15 aasta jooksul on see mõiste saanud uue tähenduse?

Tarmo: Jah, ta on läinud rohkem kolmanda sektori alla. Kusjuures väga huvitav konks on see, et kõik Eesti Aidsi organisatsioonid on MTÜd, ei ole riigi poolt organiseeritud, et see on põhimõtteliselt ka vabatahtlik tegevus.

Intervjueerija: Ok, aga kuivõrd sa üldse tajud vabatahtliku mõiste tähenduse probleemi? Kas see on defineerimata asi sinu jaoks?

Tarmo: Mina olen ta enda jaoks lahti mõtestanud nagu ma enne ütlesin ja tolle järgi ma käin. Et kui miski mind selles vallas köidab, siis ma lähen kaasa.

Intervjueerija: Räägime nüüd natuke sinu isiklikust kogemusest. Et mis ajast pärineb sinu isiklik teadlik kogemus vabatahtlikust tegevusest?

Tarmo: Hmm aastast 2002. Pärnus oli üks MTÜ-na registreeritud noorteklubi üritus. Inimesed käisid koos, mingitel kindlatel õhtutel tuli mingi lektor rääkima või oli näiteks mingi kontsert. Vastavalt siis ma aitasin seda organiseerida.

Intervjueerija: Aga millest oli see ajendatud üldse, et sa läksid sinna vabatahtlikult organiseerima?

Tarmo: See oligi ajendatud just sellest organiseerimisest.

Intervjueerija: Et sulle meeldib organiseerida?

Tarmo: Jah.

Intervjueerija: Ok, sa said oma esimese kogemuse kätte, aga kuidas see jätk ja järjepidevus hakkas tulema vabatahtlikuna?

Tarmo: Iseenesest ega ta just väga selline süttimine ei olnud, et a la tegin korra ära ja siis tekkis suur soov uuesti teha. Et see päris nii ei olnud. Aga tõenäoliselt tuleb juba inimloomusest, kas ta on nõus ja valmis tegema midagi teiste jaoks või ei ole. Vastavalt siis Heateo puhul tekkis selline võimalus ja läksin kaasa.

Intervjueerija: Miks sa üldse hakkasid vabatahtlikuks?

Tarmo: Ühest küljest mängib loomus rolli, teisest küljest on see tegevus, mis hästi sobib su vaba aega, kui sul on mingi tühi hetk, mille saad kenasti ära täita. Et põhimõtteliselt mingi roll on ka hetkeajendil, et kas ma viitsin või ei viitsin. Ja asjade kokkulangevus...

Intervjueerija: Kas sa üldse määratled ennast teadliku vabatahtlikuna?

Tarmo: Ei ei. Et ei läheks kuskil ketid ümber ja ütleks, et ma olen nüüd vabatahtlik.

Intervjueerija: Kas sa enda jaoks mõtled, et sa oled vabatahtlik?

Tarmo: Ma lihtsalt teen seda, mitte et ma ametlikult olen vabatahtlik kuskil listis. Pigem see, et kui mul on võimalus, siis, ma teen seda.

Intervjueerija: Aga kas sellisel juhul saab rääkida sinu puhul üldse vabatahtlikkusest kui positsioonist? Kas vabatahtlikkus saab olla positsioon?

Tarmo: Ma ei ole seda teinud ega esile toonud. Ma ei ole seda kasutanud, et olen vabatahtlik ja peaks selle eest mingit boonust saama.

Intervjueerija: Kas üldse siin valdkonnas saab rääkida positsioneerimisest?

Tarmo: Hmmm, tegelikult suht koht vist oleneb mõtteviisist, aga minu meelest ei saa. Oleneb inimese motiveeritusest, aga minu meelest on võimatu positsioneerida siin vallas.

Intervjueerija: Milliste vabatahtlike tegevustega oled üldse kokku puutunud?

Tarmo: Pargi koristamine, kommunaaltööd, Pärnu üleujutuse ajal oli idee minna küla vahele ja uurida, kas keegi vajab abi, et raha ei aita alati, on vaja füüsiliselt abi anda, nt puuriit üles laduda või puid raiuda.

Intervjueerija: Kas sinu liitumist vabatahtlikkusega mõjutasid ka teised inimesed? Oli sul keegi näiteks eeskujuks?

Tarmo: Kui me loeme selle Pärnu ürituse esimeseks, siis see oli ikkagi meeskonnavaim. Seal jagasime ülesandeid.

Intervjueerija: Niiet sind tõi vabatahtliku töö juurde sõpruskond ja ühine soov midagi teha?

Tarmo: Jah.

Intervjueerija: Oskad sa äkki rääkida mõne põneva juhtumi isiklikust kogemusest vabatahtlikuna?

Tarmo: Eee ei oska. Need juhtumid on rohkem selline sisemine õnn ja rõõm ja teistele polegi nii põnev. A la kui mingi mööbli tõstmine oli, siis öeldi mulle, et hoia seda diivanit, ma käin üleval ära. Et siuke *fun* käib asja juurde, seda ei saa nii tõsiselt võtta. Et peab nagu vaikselt võtma. Need kes on kohale tulnud teevad ju seda ikka heast meelest.

Intervjueerija: Mis kaalutlustel sa üldse hakkasid vabatahtlikuks?

Tarmo: Ega ma väga ei mõelnudki läbi, mis ma sellest saada võin. Pigem, kui tekib võimalus minna ja teha, siis ma lihtsalt lähen.

Intervjueerija: Mida sa väärtustad selle kogemuse juures kõige rohkem?

Tarmo: See annab sellise sisemise rahuolu päeva lõpuks, kui sa oled midagi teinud. Üks asi on see, kui sa teed tööd ja saad 500 krooni. Teine asi on see, et sa näed päeva lõpuks mingit tulemust. See on selline sisemine motivatsioon päeva jooksul ja õhtul rahulolu, et nüüd on valmis.

Intervjueerija: Aga räägimegi nüüd motivatsioonist. Kas see konkreetne tulemus või oma töö tagajärg ongi see, mis motiveerib sind kõige enam?

Tarmo: Ee ei, noh jah kellegi rahulolu, nende kellele ma teen seda.

Intervjueerija: Aga mis sind motiveerib kõige enam vabatahtliku töö juures?

Tarmo: Tõenäoliselt üksinda seda tööd väga ei teekski. Motivaator on kindlasti meeskonnavaim ja meeskonna tugevus. Aga kui ma üksi teen, siis motiveerib see, kui näiteks oled enne mitu kuud sellist rutiinset argielu elanud: iga hommik lähed tööle või kooli, tuled koju, vaatad AK ja lähed magama ning järgmine päev täpselt samamoodi, siis motiveeribki see, et tuua mingi särts sisse või midagi teistmoodi, et saaks sellest rutiinist korra välja.

Intervjueerija: Aga sa enne mainisid meeskonnatööd, kuivõrd suur motivaator see üldse on vabatahtliku töö juures?

Tarmo: See on tugev motivaator. Kui sa meeskonnaga lähed välja ja kui ülejäänud istuvad maas ning vaatavad lõket, grillivad vorsti ega tee tööd, siis see võtab endal ka motivatsiooni maha. Et satud nagu sisemisse dialoogi, et kui nemad ei tee, siis miks mina teen. Siis ma istun ka maha. Kui meeskond võtab aga asja kätte, siis teeme ära. Et kui kõigil on jällegi tugev motivatsioon, siis see annab endale ka juurde. Et töö läheb hoogsalt ja hõlpsalt

Intervjueerija: Et see annab indu juurde, kui näed, et teised tahavad ka teha ja vastupidi kui teised eriti ei viitsi, siis võtab motivatsiooni alla?

Tarmo: Jah.

Intervjueerija: Rääkides veel aspektidest, mis võivad motivatsiooni vähendada, siis kuidas on lood rahaga? Kas näiteks mingi omakulu bussipileti näol sihtkohta jõudmiseks võib motivatsiooni ära võtta?

Tarmo: Eee see oleneb selle vabatahtliku töö suurusest ja perioodist. Kui minna maale, kus on vaja puuriit üles laduda, aga bussipilet on keskmisest kallim, siis ei läheks. Aga kui on pikem, et jääd koha peale ja teed, siis miks mitte. Ühesõnaga see rahaline kulutus peab olema siis võrdne töö olemusega.

Intervjueerija: Kas sa teed vabatahtlikku tööd selleks, et pigem saada energiat või rakendada oma inspiratsiooni või kogemusi?

Tarmo: Noh see on nii üht kui teist. Ma ikka olen ühest küljest altruistlik inimene, et ma ikka saan sealt midagi – energiat ja sisemist rahulolu. Et inimesed on tänulikud selle üle, mis teinud oled.

Intervjueerija: Kui tugev motivaator on sinu jaoks inimeste tänutunne?

Tarmo: Minu puhul väga suur.

Intervjueerija: Oleme nüüd rääkinud erinevatest motivaatoritest: kambavaimust, vaheldusest argielus, tänutundest. Mis paneb siis kõige rohkem vabatahtlikku tööd tegema, kui nii saab üldse küsida?

Tarmo: Vabatahtlikku tööd ei läheks ma üksnes kambavaimu pärast tegema. Samuti ei lähe ma seda ainult tulemuse nimel tegema, aga kui vaja on teha, siis selles mõttes on ikkagi tulemus ja siis läheks. Aga eelkõige on see sisemine rahuolu, mis motiveerib.

Intervjueerija: Kuidas sinu lähedased reageerivad sinu vabatahtlikule tegevusele?

Tarmo: Need, kes teavad, teevad ise sama palju kui mina. Neil polegi väga palju öelda.

Intervjueerija: Kuivõrd varieerub su vabatahtlik tegevus. Kas sa teed vabatahtlikku tööd konkreetses valdkonnas või huvitud igasugustest pakkumistest?

Tarmo: Tõtt öelda pakkumisi ei otsi. Kui pakkumine tuleb, siis vaatan. Siis oleneb tema sisust.

Intervjueerija: Aga mille alusel sa valid selle vabatahtliku töö, mida tegema lähed?

Tarmo: Natuke mängib rolli ka mugavus ja kokkulangevus. Kui oled värske ja väljapuhanud, siis mugavus ja ei viitsi minna. E teeks siin linnas midagi. Kui oled aga rutiinis, siis esimese võimalusena lähed. Et see sõltub olukorrast. Et pole kindlat reeglit: ehhe see punkt on olemas, vot lähen.

Intervjueerija: Et sa ei vaata niivõrd tegevust, vaid situatsiooni, olukorda, tunnet, päeva?

Tarmo: Jah, et mingeid märke pole maha pannud, et sellesse skaalasse peab see tegevus mahtuma.

Intervjueerija: Kuivõrd see vabatahtlik tegevus mõjutab su põhitegevust – õppimist, tööd?

Tarmo: ei mõjuta tühjagi. Kui ma selle juba vastu võtan, siis planeerin ikka oma aja sisse. Et ei lähe kohale ega hakka vinguma, et teeme nüüd kiiresti selle asja ära, et saaks varem õhtule.

Intervjueerija: Räägime nüüd natuke ka vabatahtlike võrgustikest. Millised on su kokkupuuted teiste vabatahtlikega?

Tarmo: Ma otseselt vabatahtlikke kui selliseid inimesi ei tea. Et kuskil kellelgi on mingi V täht särgi peal, aga pigem on niipidi, et kui midagi on tarvis teha, siis oma sõprusringkonnas uurin, kes tahaks tulla ja kes võiks tulla ja läheks teeks. Ainuke kontakt oleks Heateo SA kaudu.

Intervjueerija: Aga kas siis su sõprusringkonnas on teisi vabatahtlikke?

Tarmo: Jah.

Intervjueerija: Kumb tuli enne, kas vabatahtlik tegevus või said sõbrad ka selle tegevuse kaudu?

Tarmo: Sõbrad olid ikka enne, aga paari inimesega sain ka selle kaudu tuttavaks.

Intervjueerija: Et kui te käite ühiselt abis, siis ikka saad teistega ka tuttavaks?

Tarmo: Jah, siis see tutvusringkond ikka laieneb.

Intervjueerija: Aga palju sa tead teistest vabatahtlike organisatsioonidest? Sa oled maininud Heategu, aga palju sa veel tead?

Tarmo: Need Aidsi omad [naerab] Ma pole ühegi liige, tean Heategu. Aga üldiselt ei tea.

Intervjueerija: Kas vabatahtlike organisatsioonid on sinu arvates avatud või suletud. Ehk siis kuivõrd avatud või suletud see vabatahtlike ring on näiteks uute vabatahtlike jaoks?

Tarmo: Nende näidete puhul, kus mina olen osa võtnud, siis on suhteliselt avatud, kui sa oled teovalmis, aktiivne ja valmis panustama. Sind võetakse alati vastu. Need organisatsioonid pole sellised valivad mingite omaduste järgi – et oled kuidagi halvem inimene või mitte. Kui sa oled valmis midagi tegema, siis sind alati võetakse vastu. Siin kindlaid reegleid ei ole. Kui sa oled ülivaikne ja introvert, siis mitte üksi organisatsioon sind ei võta. Kui sa tahad abiks olla, siis sind tõenäoliselt ka võetakse. See vabatahtlikkus ongi, et sa oled vabatahtlikult valmis tulema.

Intervjueerija: Kui palju mängib vabatahtlikkuse puhul rolli kuuluvussuhe?

Tarmo: Minu jaoks ei ole see nii oluline.

Intervjueerija: Suur aitäh. Järgnevalt annan sulle nimekirja erinevatest vabatahtlikest tegevustest. Sinu ülesanne on märkida, kui oluliseks sa konkreetseid tegevusi vabatahtlikkuse vallas pead ning kas sa ise oled vastavate tegevustega vabatahtlikuna kokku puutunud.

1. laste ja noortega tegelemine – jah oluline. Ise ei ole teinud.
2. puuetega inimestega tegelemine – see on väga oluline. Ise olen ka näinud, kui neid tegevusi sooritatakse. See on vanuritele väga tänulik ja vajalik tegevus.
3. sotsiaalne propaganda – ise ei ole teinud. Kui sellest arutelu tekib, siis on, aga enamikul juhul ei teki. Võrreldes esimestega on see pigem selline, millel pole kindlat tulemust. Sellest lähtuvalt võib see olla hea tegevus, aga ei pruugi oma eesmärgi täita.
4. taaskasutuskeskuses vabatahtlikuna töötamine – olen teinud. Suht oluline.
5. talguline tegevus – olen teinud. Peaks olema küll oluline, sest muudab pargid ilusamaks.
6. erialaste oskuste rakendamine – ei ole teinud. See võiks oluline olla, kui rakendada teadmisi tasuta korras.
7. projektide kirjutamine – olen teinud. Kui siit edasi liikuda ja teha vabatahtlikkuse korras veel üritusi, siis on oluline.
8. doonorlus – on oluline, jah teinud
9. kaitseliidu tegevuses osalemine – ise ei ole teinud. Peaks olema oluline, sest see on ikkagi suht arvukas inimressurss, kui mingitel üritustel kasutada.
10. MTÜ heategevusürituste korraldamine – olen teinud ja endast lähtuvalt oluline.
11. klubiline huvitegevus – see on oluline, kuna avardab silmaringi olenevalt huviringist leiad ka selles valdkonnas endale mõttekaaslasi. See on siis oluline.
12. korporatsioonides kaasalöömine – on oluline, ei ole ise teinud.

13. katuseorganisatsioonide tegevus – see on rohkem kasu saamise eesmärgil.
14. tehniline kontoritöö – tänuväärne tegevus. Tundub vähetähtis, aga väga oluline, see on siuke nüri töö, aga väga tänuväärne töö, kes teevad. Jah oluline.

Intervjuu 8

Vastaja: Ülle, 28-aastane.

Intervjueerija: Räägime kõigepealt vabatahtlikkuse olemusest. Mida tähendab sinu jaoks vabatahtlik töö/tegevus?

Ülle: Minu jaoks on see eelkõige, kui nüüd väga lihtsalt öelda: millegi tegemine materiaalseid eesmärgi mitte silmas pidades. Tegevus, mille eest sa ei saa tasustatud, aga sa saad mingit rahulolu või selle tunde, et sa oled kellegile midagi head teinud. Et siuke emotsionaalne n-ö palk tuleb selle eest, mida sa teed.

Intervjueerija: Kui ma palun sul seda eristada mingitest muudest tegevustest, siis mille poolest vabatahtlik tegevus erineb?

Ülle: No vabatahtlik tegevus võib olla ka eesmärgipärane või mitte-eesmärgipärane tegevus nagu teised tegevused. Et, kas sa satud seda tegema või sa teed seda selle mõttega, et midagi saavutada sellega. Et no näiteks, kui Taaskasutuskeskuse avamine oli, siis meil oli ikkagi eesmärk mingit käivet hoida keskusel ja mingit n-ö korda seal keskusel hoida. Aga

Intervjueerija: Aga, kas vabatahtlikku tegevust iseloomustab mingi erijoon. Et kas on üldse võimalik öelda, et vot see konkreetne tegevus on vabatahtlik tegevus, kuna seda iseloomustavad järgmised tunnused?

Ülle: Kui sa võibolla vaatad valdkondi, siis valdkondade kaupa saad võibolla erinevusi tuua teiste tegevustega võrreldes. Sotsiaalvaldkond näiteks. Et äris siukest asja nagu vabatahtlikkus põhimõtteliselt ei eksisteeri. Noh, kuid samas võib nii ka võtta, et konsultatsioonide andmine on ka äri, et sa võid anda eee firmadele konsultatsiooni, sest sa tunned, et sa lihtsalt tahad oma teadmisi jagada kellegiga. Aga ma ei eristaks niimoodi pigem vabatahtlikku tegevust ja teisi tegevusi. Minu jaoks on see üks ja sama. Selles mõttes, et kas ta on tasustatud või mitte, see pigem ongi see, et ma tunnetan ära, kas kellelgi või sellel organisatsioonil on vaja, et ma n-ö raha ei küsi selle tegevuse eest. Mina olen pigem selline inimene, kes noh ei mõtle isegi selle peale, et raha küsida.

Intervjueerija: Aga, kui ma palun sul nimetada mõned vabatahtlikud tegevused, siis mis sul esmajoonel meelde tulevad?

Ülle: [mõtleb] kõigepealt tuleb meelde Taaskasutuskeskus, aga samas ka n-ö konsulteerimine ja *know-how* abil aitamine. Siis kindlasti tulevad mulle meelde igasugused organisatsioonid nagu UNICEF ja ÜRO igasugused liikumised.

Intervjueerija: Miks on sinu arvates vabatahtlikku tegevust üldse vaja?

Ülle: Ma arvan nii, et paljud organisatsioonid muud moodi ei saagi eksisteerida. Noh jällegi ma tulen selle raha juurde tagasi eksju. Tundub nagu kõik on rahaga seotud. Aga paljud asjad jäetakse tegemata, kuna ei jätku ressursi organisatsioonis mingeid tegevusi teha ja õnneks on inimestel siuke kaaskodanike ja rahva aitamise tunnetus sees. Et nad lihtsalt lähevadki ja aitavad heast tahtest. Muidu ei jätku lihtsalt ressursse, et neid asju ära teha.

Intervjueerija: Kas ma saan õigesti aru, et see vajalikkus tuleneb vabatahtlikkuse kui abiressursi olemusest?

Ülle: Jah, aga noh tänapäeval on ka see, et kõik muidu keerleb raha ümber eksju ja jube kiire tempo on, et vabatahtlikkus aitab ka auru välja lasta. Ütleme nii, et mingid asjad on, mida sa ei pea tegema, aga sa võid teha. Muidu on inimesel, et sa pead, pead, pead, et vabatahtlik tegevus on see, et see on rohkem sinu valik, seal ei ole seda „pead” sees, see on rohkem, et ma võin seda teha, aga ma ei pruugi, et taganemistee on alati olemas.

Intervjueerija: Kui sa vaatad seda valdkonda laiemalt, siis kuidas sulle tundub, kas vabatahtlikkus on ühiskonnas kuidagi eristuv nähtus?

Ülle: Vot minu arust ongi see, et ei ole siukest ühtset katuseorganisatsiooni. No Heateo SA on nüüd. Selle loomisega mina avastasin, et on olemas organisatsioone, mis tegelevad vabatahtlike värbamisega ja. Aga lihtsalt vähe kajastatud on minu arust. Selline asi nagu PR on praktiliselt olematu selliste organisatsioonide puhul, kes vabatahtlikke värbavad ja koondavad enda alla.

Intervjueerija: Nüüd jõuamegi meedia juurde. Kuidas sulle tundub, kas meedia abil on jõudnud vabatahtlikkus laiemalt ühiskonna erinevatele gruppideni. Kuidas meediakanalites vabatahtlikkuse teemat käsitletakse?

Ülle: Praegu on pigem see probleem, et.. no ühest küljest vaadates on minu tähelepanu kontsentreeritud. Kuna ma ise olen Taaskasutuskeskuse ja Heateoga kokku puutunud, siis ma lihtsalt panen seda rohkem tähele, aga kui ma ausalt ütlen, ega siis ma uute organisatsioonide üleskutseid või teemadekäsitlust pole täheldanud küll. Et ma märkan ainult Taaskasutuskeskust ja Heateo teemadega seonduvat seepärast, et ma olen ise nendega nii tihedalt seotud. Märkan meedias Taaskasutuskeskuse organisatsiooniga seotud tegevusi ja nendega koostööd tegevate organisatsioonide sõnavõtte, aga üldiselt on ikka vähe.

Intervjueerija: Niiet sinu arvates võiks olla rohkem meediakajastust?

Ülle: Kindlasti, aga probleem on selles, et infomüra on nii suur praegu, et igaüks pasundab nii kõvasti, et jälle tekib see efekt, et kas sul on ressursi, et panustada reklaami või mingitesse artiklite kirjutamisesse. On õnneks olemas sellised lehed, kuhu võetakse igasuguseid jutukesi või teemakäsitlusi sisse, et kirjamahutäis saada, aga suhteliselt vähe on jah. Pigem mattub see üldise infomüra alla.

Intervjueerija: Aga, kui meedia seda valdkonda rohkem kajastaks, kas siis vabatahtlikkus kui tegevus muutuks omaette nähtuseks ühiskonnas ja saaks selgema vormi?

Ülle: Ma arvan, et alustada tuleks sellest – kõigepealt peaks vabatahtlikke koondav struktuuriüksus olema. Ma olen veendunud, et kui rohkem n-ö publitseerida neid tegevusi ja võimalusi, siis rahvas tuleks massidena. Aga siis peab olema ka struktuur või üksus, kes nad tööle rakendab. Kui me Heateoga loomaaeda läksime koristama, siis meil ei olnud seal kõigil midagi teha lihtsalt. Siis oleks pidanud olema variant, et kui liiga palju inimesi tuleb, siis nad kuhugi mujale suunata. Aga meil ei olnud neid kuhugi mujale suunata ka. Et oleks pidanud selle juhuse ära kasutama ja mujale suunama.

Intervjueerija: Niiet pigem on see probleem, et vabatahtlikkus kui organiseeritud tegevus on Eestis veel lapsekingades?

Ülle: Täpselt.

Intervjueerija: Kui me räägime nüüd tänapäeva vabatahtlikkuse mõistest ja võrdleme seda nõukogudeaegse ühiskondlikult kasuliku tööga, siis kuivõrd üldse neid saab võrrelda ja paralleele tõmmata?

Ülle: Ütleme nii, et on ära kadunud „ma pean” tegema tähendus mõistest. Vanasti oli ühiskondlikult kasulik töö, et sa pidid seda tegema. Aga samas on praegu ka nii, et sul on võimalus teenida rohkema tööga rohkem raha ehk siis aega jääb üle. Vanasti oli palk ette määratud ja selle sa said. Kui palju sa tegelikult tööd tegid, seda keegi ei jälginud. Praegu sa oled n-ö jälgitav, et kui sa teed tööd, siis saad palka ja kui rohkem teed, saad rohkem palka. Mitte küll liinitöölised, aga üldiselt on nii. Jah, aga samas ühest küljest see, et see on ikka selles kinni, kas pead või võid.... Mina käsitleks seda ikkagi ainult sellest lähtuvalt. Ja üks asi veel, et kui vanasti kuulus enamus vara riigile (nt ühiskondlikult kasulik töö oli lehtede riisumine, mis mul meelde tuleb praegu), siis praegu ei ole linnale kuuluvat maalappi. Kõik on eraomand ja sinna ei lähe keegi vabatahtlikku tööd tegema. Kui, siis ainult sõbrad, et teeme talgud vms. Et nüüd kuulub kõik konkreetsele isikule, firmale, et sellega on ka juba paika pandud, et siukest asja nagu ühiskondlikult kasulikkude tööd ei eksisteeri. Et sa pead kuidagi teistmoodi lähenema asjale.

Intervjueerija: Hästi. Räägime nüüd natuke sinu isiklikust kogemusest vabatahtlikuna. Mis ajast pärineb sinu esimene teadlik kogemus vabatahtlikust tegevusest?

Ülle: Ma ei ole kunagi mõtestanud enda jaoks lahti, kas ma teen vabatahtlikku tööd või muud tööd. Ma lihtsalt lähtun sellest, kas ma tahan seda teha või ma ei taha seda teha.

Intervjueerija: Kas sul mingit esimest mälestust vabatahtlikust tööst ei ole?

Ülle: Esimest korda, kui ma registreerisin ära, et mind on ametlikult võetud mingit vabatahtlikku tööd tegema oli siis, kui Taaskasutuskeskuses müüsin ja seda tööd seal organiseerisin. Siis mulle lihtsalt konkreetset öeldi, et ma olen vabatahtlik. Lihtsalt öeldi.

Intervjueerija: Aga, kas enne seda olid sa ka vabatahtlikku tööd teinud?

Ülle: Kui nüüd võtta tudengiorganisatsioonis liikmetele konsultatsiooni andmist. No mina tegelikult pean seda ka vabatahtlikuks tööks. Et ma ilma rahata annan treeninguid või koolitusi ja võtan osa seminaridest ja juhendan töögrupe. Ja siis konsulteerin, mida teha ja mitte. Et see on ka vabatahtlikkus. Ja see ka, et ma tegelikult toetan vabatahtlikult tudengiorganisatsiooni ka rahaliselt. See on ka vabatahtlik tegevus. Et aga ma ei ole kunagi seda nii võtnud. Ma teen asju, mis mulle lihtsalt meeldivad.

Intervjueerija: Kas siis sinu puhul ei saagi rääkida sellest, et ma tegin ühe vabatahtliku töö ära ja nüüd ma tahan järgmist teha jne, et sellisest järjepidevusest?

Ülle: Ma olengi selline inimene, et ma väga hea meelega aitan ja väga hea meelega teen head kellelegi, kui ma oskan ja saan. Et minu põhimõte on pigem see.

Intervjueerija: Niiet sa enda arvates ei olegi mingi teadlik vabatahtlik, vaid sa lihtsalt teed häid tegusid, kui sulle meeldib. Ja sa ei teadvusta endale, et sa oled vabatahtlik ning teed vabatahtlikku tööd?

Ülle: Jah. Loomulikult teeb head meelt see, kui sind peetakse meeles selle eest, et sa oled teinud midagi. Sellel suvel näiteks Taaskasutuskeskuse ja Heateo SA üritused, kus meid kutsuti kokku, et tänada vabatahtlikke. See, et mind meeles peeti on lahe. Aga see taas eeldab, et on olemas struktuur ja organisatsioon, kes seda teeb ja omab mingit andmebaasi.

Intervjueerija: Aga oskad sa näiteks nimetada vabatahtlikke tegevusi, millega oled kokku puutunud. Sa küll mainisid tudengiorganisatsioonide konsulteerimist ja Taaskasutuskeskust, aga veel?

Ülle: Hmm, kõige esimene oli kooli ajal, kui aitasin Pärnu invaliidide jõulupidu organiseerida. Füüsiliselt aitasime inimestel liikuda ühest kohast teise ja laudu katta ja jälgisime, et asjad otsa ei saaks jne. Siis olen käinud põllutööd tegemas, talgudel, koristustööd, keskuses müük ja selle organiseerimine. Rohkem ei tule praegu meelde.

Intervjueerija: Kas vabatahtlikega liitumist on mõjutanud ka teised vabatahtlikud? Või sa otsustasid seda täiesti iseseisvalt?

Ülle: Minu ellu tavaliselt asjad tekivad. Mingi hetk näed rohkem ja siis sa märkad midagi. Kes ja kuidas ja millal suudab sellest suurest infomürast esile kerkida. Et mis minu tähelepanuorbiidis on hetkel. Et loomulikult, kui ma olen tervisehädadega või õpinguprobleemidega või tööprobleemidega väga hõivatud, siis mulle ei pääsegi see info läbi, et keegi abi vajab. Mu mõttemaailm on hõivatud siis nende asjadega, et ma ei suuda tähele panna.

Intervjueerija: Oskad sa rääkida mõne põneva juhtumi seoses isikliku kogemusega vabatahtlikuna?

Ülle: Kõige lähedam minu jaoks oli mõisa talgud, kui käisime hobuse jooksumise niitide poste paika panemas. See on kõige eredam mälestus selle koha pealt, et oli ilus päev, hästi lahe seltskond, loodus, loomad, linnulaul. Täiesti keskkonnast väljas. Kõik see kompott kokku oli minu jaoks hästi suur elamus. Siis ma olen veel langevarju klubi liige ja seal üle-eelmiste jõulude ajal võtsime ühe lastekodulaste jõulusoovide nimekirja. Ja siis jagasime selle nimekirja omavahel ära ja ostime vajalikke asju ja viisime jõuludeks kingid neile. Viimastel aastatel oleme kogunud raha ühe vigastanud langevarjuri taastusravi jaoks. Et oleme talle jõulukingi asemel seda teinud. Ma tunnen ka sellest väga head rõõmu.

Intervjueerija: Et siin kerkib nüüd esile motivatsiooni küsimus. Et sa rääkisid siin natuke rahast. Kas teinekord raha ei või olla hoopis demotivaator, kui sa pead kinni maksma nt bussipileti või bensiini, et teha mingit vabatahtlikku tööd?

Ülle: Kui ma näen, et selle ürituse organisaator tegelikult saaks võimaldada seda tasuta kohale viimist või saaks lubada väikse tee, kui külma ilmaga mingi tegevus on. Kui ta saaks lubada, aga ei tee seda, n-ö kitse maski taga on varjul hunt, siis see demotiveerib mind kindlasti. Õnneks ma ei ole selliste juhtumitega veel kokku puutunud.

Intervjueerija: Aga, mis sind hetkel motiveerib vabatahtlikku tööd tegema?

Ülle: Võibolla ongi see, et kellelgi on sellest kasu või tulu. Et ma olen saanud kuidagi kedagi aidata, et sa näed, et see inimene või organisatsioon selle võrra läheb edasi või tal hakkab parem või ta on rõõmsam jne. Et ma näen oma abist konkreetset tagajärge. Tegelikult see otsene tulem teeb mu rõõmsaks. Kui mu tegu annab tulemi, siis see mind motiveerib.

Intervjueerija: Niiet see saadav tunne on tugev motivaator?

Ülle: No see tunne, et sa näed, et keegi on jalad alla saanud. Et sa rõõmustad teise üle.

Intervjueerija: Motivatsioonist edasi rääkides, kas vabatahtlik töö annab energiat või sa saad rakendada seal kuidagi oma inspiratsiooni ja kogemusi?

Ülle: Kindlasti annab energiat. Selles mõttes, et see annab emotsionaalse laengu. Iga tegevus, mida ma „ei pea tegema” ja millel ma näen konkreetset tulemit annab sellise emotsionaalse laengu.

Intervjueerija: Kas meeskonnatöö ja kambavaim ja ühine eesmärk on ka vabatahtliku töö juures motivaatorid sinu jaoks?

Ülle: Minu jaoks on üldse, et kui midagi teeme, siis pigem koos. Seepärast, et ma väga palju viibin lihtsalt üksi. Ma pean üksi mõtlema, mul pole elukaaslast ja seega ma pigem teen koos. Mulle meeldib seltskonnas ühise eesmärgi nimel tegutseda.

Intervjueerija: Niiet see on päris tugev motivaator sinu jaoks?

Ülle: Jah kindlasti.

Intervjueerija: Aga mida sa väärtustad selle vabatahtlikkuse kogemuse juures kõige enam?

Ülle: Ongi võibolla jälle see positiivne laeng, mis ma sellest saan.

Intervjueerija: Ehk siis sa väärtustad samu asju, mis sind motiveerivad?

Ülle: Jah!

Intervjueerija: Kuidas sa tajud lähedaste reaktsioone vabatahtlikkuse tegevusele?

Ülle: Kuna ma enamasti ei mõtesta seda tegevust lahti kui vabatahtlikku tegevust, siis ma isegi ei ole rääkinud nendega sellel teemal, et ma midagi taolist teen. See ei ole jutuks tulnudki.

Intervjueerija: Sa teed seda ikkagi üksnes iseenda jaoks?

Ülle: Jah, ja ma ei tee seda selleks, et teistele avalikustada, et näe, mis ma nüüd teen.

Intervjueerija: Kuivõrd varieerub su vabatahtlik tegevus. Kas on konkreetset valdkonda, millest huvitud, või jälgid kõiki pakkumisi?

Ülle: Planeerimatult, täiesti planeerimatult. Ma ei võta konkreetset valdkonda, et siis ainult selle valdkonna piires aitan organisatsiooni inimesi. Selles mõttes täiesti planeerimatult.

Intervjueerija: On sul aga mingi konkreetne aspekt, mida sa jälgid vabatahtlikku tööd valides?

Ülle: See on jälle nii tunnetuslik asi, aga viimased paar kuud ma olen avastanud, et ma ei ole elluviija, vaid pigem ma olen see, kes konsulteerib. Et kui ma saan oma teadmisi ära kasutada, rääkides kellegile kasulik olla, et ma aitan inimesel mõtte tööle panne. Vot see mind kõige rohkem motiveerib. Ehk siis kellegile n-ö nõuga abiks olla. Aga samas ma ei saa ka öelda, et mulle meeldib vähem mingi konkreetse asja tegemine.

Intervjueerija: Aga, kas vabatahtlik töö on mõjutanud ka su põhitegevust. On see olnud ka segavaks faktoriks näiteks?

Ülle: Ei sega muud tegevust. Kui ma midagi teen vabatahtlikult, siis tööalased asjad võin ma vabalt mingiks hetkeks katki jätta. Ma ei ole töönarkomaan, et ma ei suudaks.. kui ma näen, et on vaja kiiresti abi. Et ma ei lase töö segada muud tegevust ja samas ka vastupidi.

Intervjueerija: Räägime nüüd lõpuks natuke ka võrgustikest. Kui palju sa üldse puutud kokku teiste vabatahtlikega?

Ülle: Üldiselt väga vähe tean teisi. Praktiliselt suvised kogemused taastuskeskuse ja Heateoga, kellega suvel ringi tramburaitasime.

Intervjueerija: Kas sa tahaksid rohkem teada teisi? Et identifitseerida end vabatahtlikuna ja kuuluda ühte gruppi kellegiga?

Ülle: See pole mulle oluline kuuluda mingisse gruppi vabatahtlikud, või et ma sellega ennast määratleks. Et praegu on muud asjad, mis ei tähenda seda, et paari- kolme aasta pärast ma ei tahaks kuuluda vabatahtlike gruppi. Et mind määratletakse ühena vabatahtlikest. Aga praegu see ei ole oluline.

Intervjueerija: Et lihtsalt praegu oled jälginud põhimõtet, et kui saad tuttavaks, siis saad?

Ülle: Mulle meeldibki nii, et saan võraste inimestega tuttavaks. Sellised äkksituatsioonid, ekspromtasjad. Mulle ei meeldi sellised etteplaneeritud asjad eriti. Mulle väga meeldib võraste inimestega tutvuda. Tore asi asja juures, et jälle näen kedagi uut.

Intervjueerija: Kui palju sa tead teistest vabatahtlike organisatsioonidest? Kas oled ühe konkreetse liige ja töötad selle jaoks või vaatad seda tegevust laiemalt?

Ülle: Ma isegi ei surfa kodulehtedel ringi. Ei tea küll teisi organisatsioone, sest ma pole sihipäraselt vabatahtlikku tööd otsinud. Saan infot inimeste kaudu. Mingi periood ma tunnistasin, et Taaskasutuskeskuse loomine oli väga vajalik. Koguda vanu riideid kokku ja sihipäraselt kedagi aidata. Ja samamoodi keskkonnalane harimine ühiskonnas.

Intervjueerija: Kui sa nüüd mõtled, kas vabatahtlikud organisatsioonid on sinu arvates näiteks uutele vabatahtlikele pigem avatud või suletud?

Ülle: Ma arvan, et sellised n-ö malbekesed, kes väga hästi ei tea, mida nad tahavad ega pole enesekindlad.... Vabatahtlikku tööd teevad minu meelest need, kes teavad, mida nad tahavad - sellised tugevad isiksused. Et seal siukest asja nagu ei ole. Inimene ise peab sööma sinna sisse, aga mitte halvas mõttes. Organisatsioonid kui sellised, mis koondavad küll vabatahtlikke, siis nad kindlasti ei tohiks elimineerida noori, kes on sinna kuidagi sattunud või sõber kutsunud. Et noh organisatsioonid peaksid võimalusi ära kasutama.

Intervjueerija: Suur aitäh! Järgnevalt annan sulle nimekirja erinevatest vabatahtlikest tegevustest ja palun sul märkida, milliseid pead oluliseks vabatahtlikkuse vallas ning millistega oled ise vabatahtlikuna kokku puutunud.

1. laste ja noortega tegelemine – jah, väga oluline ja olen kokku puutunud.
2. puuetega inimesed – samamoodi väga oluline.
3. sotsiaalsed pöördumised – ei ole oluline, jätab kahtlase mulje.
4. taaskasutuskeskuses vabatahtlikult töötamine – jah kindlasti oluline ja kokku puutunud.
5. talguline tegevus – jah kindlasti oluline ja kokku puutunud.
6. erialaste oskuste rakendamine – jah kindlasti.
7. projektide kirjutamine – ka samamoodi

8. doonorlus- jah, on vabatahtlik, sest heast südamest tegemine
9. kaitseliidu tegevus – ei ole kokku puutunud, riigistruktuur rohkem
10. MTÜde heategevusürituste korraldamine – jah võib küll nimetada vabatahtlikuks tegevuseks.
11. klubiline huvitegevus – klubisse kuulumine ei ole, aga seal organisatsiooni jaoks töötamine on vabatahtlik tegevus
12. korporatsioonides kaasalöömine – ma arvan küll, just see, kes korraldab üritusi teiste jaoks.
13. katuseorganisatsioonides kaasalöömine – kui see katuseorganisatsioon ei ole maffia tegevus. Kui see koondab vabatahtlikke, siis küll.
14. tehnilised kontoritööd – ei ole. Kui sa teed seda vabatahtliku tegevuse motiividest lähtuvalt, siis on.

Intervjuu 9

Vastaja: Ants, 24-aastane

Intervjueerija: Alustuseks räägime sellest, mis see vabatahtlik töö endast üldse kujutab. Mida tähendab sinu jaoks vabatahtlik tegevus/töö?

Ants: No mina olen seda mõistnud niimoodi, et see on ee see on millegi tegemine kellegi teise hüvanguks, niimoodi, et see teine ei ole nagu sinu lähikondsete hulgas ja sa teed seda tegevust ilma et sa selle eest mingit rahalist tasu saaksid.

Intervjueerija: Millised konkreetsed tegevused seostuvad selle vabatahtliku tööga?

Ants: Et noh need on väga erinevad. Et mina näen küll vabatahtliku tööna nii seda, mis on mingite inimeste abistamine kui see, mis on mingite organisatsioonide abistamine või organisatsiooni kaudu. Nt Tartu Vabatahtlike Keskus (TVK) keskendub just organiseeritud vabatahtlikkuse peale, kus vabatahtlikud lähevad mingit organisatsiooni abistama või see on ka vabatahtlik töö, kui sa lähed kuskil oma naabruskonnas elava vana inimese.... eest käid ma ei tea poes või aitad tal puid laduda või puid lõhkuda, eee see on nagu selline. On selliseid erinevaid kategooriad, on selline võibolla füüsiline vabatahtlik töö nt kuskil looduses, nagu me Häädemeestel käisime, on vabatahtlikud mujal maailmas päris palju kasutatakse neid ka kontoritööl selliste kontori assistentidena, eee nagu Taaskasutuskeskuses on riiete sorteerimine. Ameerikas on hakatud arvutama ka vabatahtlike tunnitöö väärtust ja kogu seda panust, mis vabatahtlikud ühiskonna jaoks annavad, siis need järjest nagu näidatakse, et selle vabatahtliku tunnihind või väärtus võib järjest suurenda ja sinna hulka lähevad ka need tunnid, kus nt vabatahtlikud konsulteerivad mingit organisatsiooni ja kui on finantsnõustajad näiteks ja strateegianõustajad. Et see on selle vabatahtliku töö nagu teine ots.

Intervjueerija: Kas ma saan õigesti aru, et vabatahtlik töö võib olla seinast seina ja puudutada erinevaid valdkondi?

Ants: Jah, teise inimese või mingi organisatsiooni hüvanguks ja tegelikult peab ka võtma laiemalt seda, et see on tõesti, kui sa nt mingil looduskaitsealal käid mingit maastikukaitseala taastamas, siis see ei ole mingile inimesele või organisatsioonile tehtav töö, vaid keskkonnale. Ehk siis, kas nagu inimese või organisatsiooni või keskkonna abistamine või millegi tegemine ilma et sa selle eest mingit rahalist tasu saaksid ja ilma et see oleks sinu lähikondsete hulka kuuluks, see abisaamine ja, kui sa käid.... ma ei tea oma ema või vanaema aitad, siis see ei lähe vabatahtliku töö alla minu arvates.

Intervjueerija: Miks on sinu arvates vabatahtlikku tegevust/tööd üldse vaja?

Ants: Siin on kahele poolele minu meelest vaja. Et, kui vabatahtlik käib abistamas, siis nagu ma arvan, et ta saab reaalselt aidata neid abisaajaid. Kui me vaatame kasvõi Eesti ühiskonnas praegu, siis mulle tundub, et neid inimesi, kes seda abi vajavad ja kes iseendaga hakkama ei saa, neid tuleb pidevalt juurde. Aastatega on see ühiskonna areng oluline, kuidas see tasakaalustub. Et see oleneb, mis see vabatahtlik tegevus täpselt on, aga kui me räägime mingitest tugiisikutest näiteks see „Vanem vend, vanem õde” projekt ka nt sellised asjad on tohutult vajalikud ja annavad tagasi nii sellele konkreetsele inimesele, kes abi saab kui ka laiemalt kogu ühiskonnale. See on ühelt poolt. Aga teiselt poolt ma arvan, et see on hästi vajalik ka sellele vabatahtlikule endale. Hiljem jõuame ka sinna, minu esimene kogemus oli 15aastaselt, kui ma Inglismaal koolis käisin ja siis käisin abistamas neid lapsi, kes olid ühes teises koolis meie kooli lähedal pikapäevariühmas. Ja nad jõudsid aeglasemalt edasi erinevates õppeainetes. Lugemist, kirjutamist, matemaatikat aitasime, et see nagu oli mulle endale sellises vanuses tohutult, ma arvan, et ma ise õppisin

sellest rohkem, kui need lapsed, et noh mina sellises 15aastaselt ei mõelnud, et ma võiks kellegi õpetaja või kellegile kasulik olla, nagu paljudele asjadele paneb mõtlema ja vabatahtliku töö kaudu sa mõistad teisi inimesi paremini, seda kuidas ühiskonnas ma ei tea inimestevahelisi suhteid ja valuküsimusi. Ma arvan, et sa saad vabatahtlikuna õppima neid paremini tundma. Et Heateo Sihtasutuse missioonis on ka see, et me tahame inimesele andmisrõõmu pakkuda, et nad saavad paremini häid tegusid teha. Tihti peale on nii, et vabatahtlikud on saanud sellest rohkem, et see tuleb tagasi endale. Ja selline abstraktsem vastus on sotsiaalne kapital, millest räägitakse, et kui palju on inimeste vahel usaldust ja kui palju inimesed koostööd teineteisega teevad ja ma arvan, et vabatahtliku töö tegemine aitab sellist usaldust luua. Ja, et selles mõttes on vabatahtlik tegevus ühiskonnale laiemalt kasulik ja soodustab üldse inimeste osalemist erinevates ühiskondlikes tegevustes, et nad on aktiivsemad inimesed, aktiivsemad kodanikud. Ma arvan, et see on ühiskonnale hästi kasulik.

Intervjueerija: Kas sinu arvates saab vabatahtlikkust vaadata kui ühiskonnas eraldiseisvat nähtust?

Ants: No ma arvan, et vabatahtlik tegevus on olnud ammu olemas, lihtsalt väga tihti, kui inimesed on seda teinud, ei ole sellisena mõistnud seda, öeldakse, et Eesti ühiskonnas ei ole vabatahtliku tegevuse traditsiooni, aga kui tegelikult me vaatame, kui paljud inimesed nt Väitlusseltsi kaudu on käinud kohtunikuks ja õpetanud lapsi. Et see tegelikult on meeletu arv tunde tööd. Tegevus mingis õpilasmavalitsuses läheb vabatahtliku töö alla. Kui kaugemale tagasi vaadata, siis Eestis on olnud talgude tööde traditsioon, kuigi see on piiripeal, et talgusid tehti tihti kuskil külas ja see, kui sina läksid kuskile talgutele, sisuliselt sa võisid ikka oodata, et nemad tulevad ka sulle appi. Selles mõttes on see ikkagi selline lähikondsete hulgas või küla kui laiendatud pere. Selles mõttes ta ei ole see kõige puhtam vabatahtlik töö, kus sa lähed inimese juurde, keda sa ei tunne, lähed teda abistama.

Intervjueerija: Kuidas sulle tundub, kuidas meedia vabatahtlikkuse teemat kajastab ja laiemale avalikkusele tutvustab?

Ants: No ma arvan, et see on viimase pooleteist aasta jooksul juba muutunud, et meedia on hakanud seda rohkem kajastama. Talle meeldib rohkem kajastada seda läbi selliste üksikute lugude. Kui see on mingi lugu huvitavast inimesest, vabatahtlikust või mingist huvitavast sündmusest, projektist. Et ee siis kui ta saab lugejale või vaatajale selle loo edasi jutustada, ma arvan, et siis ollakse sellest väga huvitatud, siis kui see on nagu põnev. Lihtsalt abstraktselt rääkida sellest, et Eestis on vabatahtlikud ja tulge vabatahtlikuks, mida abstraktsemalt, seda vähem huvi, aga just läbi konkreetsete inimeste ja projektide, seda kajastatakse küll. Samas on see, et oleneb ajakirjanikest. Väga paljude teadlikkus on suhteliselt madal ikkagi selle kohta pealt. Kui intervjuu algab, siis küsivad alustuseks selliseid hästi baasküsimusi. Et ei tea ka, mis asi see vabatahtlik töö on, kui paljud seda teevad ja üldjuhul on selline eelarvanus, et see on ainult mingite noorte tegevus, kellel ei ole oma ajaga midagi peale hakata. Siis on vaja kogu aeg selliseid müüte mõnes mõttes muuta.

Intervjueerija: Sa mainisid nõukogudeaegset ühiskondlikult kasulikku tööd. Kuidas sulle tundub, kas tänases mõistes vabatahtlik töö ja nõukogudeaegse ühiskondlikult kasuliku töö vahel saab paralleeli tõmmata?

Ants: No üks asi, mis mul tegelikult jäi alguses vabatahtlikkuse definitsioonist välja on see, et see peab toimuma inimese vabal tahtel. Kui sa oma vabal tahtel, kas inimese, organisatsiooni või looduse jaoks ilma ise rahalist tasu saamata ee teed tööd, siis see on vabatahtlikkus. ÜKT tööga ta selles mõttes ei kattu, et sa oled sunnitud seda tegema, et keegi nagu suunab sind seda tegema. Praegu on ju ka kohus võib määrata karistuseks selle, et sa teed ühiskondlikult kasulikku tööd. Aga kui see ÜKT oli nende noorte vaba valik ja vaba tahte algatus, siis minu meelest võib küll selle paralleeli tõmmata. Noh tegelikult kasvõi nendes malevates käimine, et kui sa vabatahtlikult seal käisid, siis see läheb ka selle alla. Et tegelikult on see ka üks hea viis, kuidas vanemale põlvkonnale vabatahtliku töö mõiste sisu anda, läbi selle paralleeli. Et nagu näidata, milline osa selles kattub ja mis on vabatahtliku töö omapära. Et see ei pea olema, et lähed ehitad kuskil mingi koolimaja või lauda valmis, et see võib olla ka midagi teistsugust. Ja see ei pea olema just noorema inimese töö, vaid meil on ka väga palju eakamaid inimesi ja lapsi ja inimesi, kes on kahe töökoha vahel, mis on hästi erinev.

Intervjueerija: Nii et kui see ÜKT on samadel motiividel, mis tänane vabatahtlik tegevus, siis saab paralleeli tõmmata?

Ants: Jah, ja kui sa ei saanud raha selle eest või mingit stipendiumi.

Intervjueerija: Räägime nüüd natuke sinu isiklikust kogemusest vabatahtlikuna. Sa mainisid Inglismaal koolis käimist ja laste abistamist õppimisel, kas sellest ajast pärinebki su esimene teadlik kogemus vabatahtlikust tööst?

Ants: Ma arvan jah, et sellest ajast. Aastal 1996.

Intervjueerija: Millest oli see ajendatud?

Ants: Vaata tegelikult, kui korrektne olla, siis meil oli koolis ka neljapäevane pärastlõuna vaba, et midagi sellist teha. Et tegelikult läheb see rohkem ÜKT alla kui vabatahtliku töö alla. Aga selles mõttes oli vabatahtlik, et mul oli terve rida valikuid, mille seast ma sain valida. Me käisime algkoolis aitas, aga teised läksid nt vanainimestega kaarte mängima. Et seal oli palju erinevaid valikuid, selles mõttes oli vabatahtlik. Aga see esimene impulss tuli jah sellest, et kool pakkus võimaluse või nagu neljapäeva pärastlõunal seda teha, see ei olnud nagu tühjalt kohalt oleks see mõte tulnud, aga kui sealt edasi võtta, siis keskkooli jooksul olin alguses väitleja, siis oma koolis väitlusõpetaja ja siis ma olin mingi hetk ka eestikeelse keskkooli väitluskoondise juhendaja ja treener, aasta või kaks. See oli siis keskkooli ajal vabatahtlik tegevus. Ee siis oli aasta aega vahet ja ma läksin Inglismaale ülikooli. Ülikooli ajal tegelikult väga palju ei olnud sellist tegevust. Ma natuke vabatahtlike organisatsioonidega puutusin kokku, aga mitte otseselt vabatahtlikuna. Ja siis ma tulin Inglismaalt tagasi 2003 lõpetasin ja siis me hakkasime vaikselt ette valmistama Heateo SA asutamist, mis on 2003 kevadel asutatud. Et sellest ajast ma olen hästi hästi paljudel erinevatel üritustel ja igasugustes erinevates algatustes osalenud ja osaliselt olen ise korraldanud ja teiste organisatsioonide tegevustega seotud olnud, siin on hästi mitmeid selliseid talgureise, ja siis...

Intervjueerija: Kas sinu arvates saab vabatahtlikuna end positsioneerida või määratleda?

Ants: Ta võib kindlasti olla nagu mingi oluline osa identiteedist. Kui ma mõtlen, mõni, kes on Taaskasutuskeskuses käinud vabatahtlikuna, üks konkreetne näide, tegi väga palju tunde nädalas. See ei olnud ta põhitöö, aga iga nädal oli mitmeid mitmeid tunde seal, et see on siamaani hästi oluline osa tema elust ja ma arvan, et vähestel inimestel on nii, et ta identiteet koosneb vaid ühest asjast, et enamasti on ikka nii, et sa töötad seal ja lisaks veel su identiteet koosneb mitmest erinevast asjast. Aga ma arvan, et vabatahtlikuna töötamine võib olla üks, eriti, kui sa oled vabatahtlik mingi organisatsiooni jaoks olnud hästi kaua, et see võib olla oluline osa selle inimese enesemääratlusest ja ka positsioonist.

Intervjueerija: Püüa loetleda, milliste erinevate tegevustega oled vabatahtlikuna kokku puutunud?

Ants: Talgud, organisatsioonide nõustamine ma arvan. Nii Heateo partnerite puhul kui ka, ma pean silmas just selline nõustamine, mis ei ole Heateo tegevusega seotud, ei ole nagu meie koostööpartneritega lihtsalt asjade arutamine, siis on mingite inimeste mingi selline aitamine, kasvõi seeläbi, et puude viimine mingile Caritase hoolealusele, kes elab puuküttega korteris. Siis õpetamine nii eee väitlusõpetamine juhendamine kui ka ma olen mingeid loenguid pidanud suht erinevatel teemadel nii koolides kui ülikoolides, paaris kohas, mille eest ei ole rahalist tasu saanud, ma arvan, et see on põhiline.

Intervjueerija: Kas sinu liitumist vabatahtlikkusega mõjutas keegi? Oli sul keegi nt eeskujuks?

Ants: No mõnes mõttes võibolla kaks inimest, kes üldse nagu seda mõjutasid, et ma Heateo SA juures olen nii vabatahtlikku tööd kui ka muid tegevusi, mis me teeme. On tegelikult Hannes Tamjärv, ma tundsin teda tegelikult varem, enne seda, kui ma nagu Heateo SA-st temaga rääkisin, see oli siis kolmveerand aastat enne Heateo SA asutamist. Ma olin kunagi temaga kohtunud ja kunagi hiljem intervjuude kaudu olin ma hästi üllatunud, et temasukune inimene olemas on. Ja mõnes mõttes ma arvan, et ka mu isa, kes on just nende sotsiaalsete valdkonna ja selliste teemadega hästi palju kokku puutunud. Teinud saateid ja et ma arvan, et tema on. Ta ei ole mind kuhugi otseselt kättpidi vedanud midagi tegema, aga ma arvan, et see oli üks mu mõjutajaid, mille läbi ma olen selle teeni jõudnud.

Intervjueerija: Oskad sa rääkida mõne juhtumi seoses vabatahtliku tööga?

Ants: Kõige rohkem on need asjad hinge läinud, mis ma olen teiste inimestega koos teinud, et kas nagu taaskasutuse vabatahtlikega kasvõi „Igale söögikohale oma laps” vabatahtlikud. Mul tuleb palju selliseid hetki meelde, kus mul kõige rohkem läheb hinge just see, et on inimesed, kes on nii meeletult palju ennast pühendanud sellele, et nad on lihtsalt niivõrd hästi südamlikud inimesed, hästi positiivsed, hästi positiivse energiaga inimesed. Et eee ja ilma et nad ise oleks tõesti midagi rahalist või sellist tagasi saanud, et sellised asjad on mul mees. Kõik need korrad, kui ma olen Heateo üritustel pidanud neid või tahtnud neid tänada, siis see on alati... ma pean umbes nagu minit kõnet pidama. Siis need on need korrad, kus hoolimata sellest, et ma olen nagu kõnepidamist väitlusega tegelemise kaudu hästi palju saanud harjutada ja siis mul on ikkagi nendel kordadel kõigil hästi raske olnud midagi rääkida, sellepärast, et ma olen nagu tohutult tohutult liigutatud olnud sellest, et need on nagu mitmeid mitmeid kordi olnud selle kahe aasta jooksul, kui Heateo SA tegutsenud on. Ma mõtlen kasvõi nagu üks meie vabatahtlik on Teet, kes teeb meile kujundust ja trükiseid ja selliseid asju. Jällegi temaga koostöö on selline, et kirjutan talle meilis, mida me tahaksime, siis ta hästi kiiresti saadab minu meelest täiesti nagu täiusliku asja kohe, mul ei ole kunagi ühegi kujundajaga varem sellist koostööd olnud, aga ta teeb seda täiesti vabast tahtest ja nii suurepäraselt. Jälle iga kord on see emotsioon, et ta on nii fantastiline, et teisi inimesi on siin veel. Mul on kõige rohkem just rõõmu olnud teistest vabatahtlikest. Ja noh need, mis puudutavad sellist talguüritusi, siis need on tihti

looduses kuskil teiste toredate inimestega koos, siis see kokku annab hästi helge ja positiivse emotsiooni. Nagu nüüd me neli päeva Hädameestel olime.

Intervjueerija: Mis kaalutlustel sa hakkasid vabatahtlikuks?

Ants: Hmm see on soov teha midagi taolist, mille läbi teistel inimestel on parem elada või tunduvalt palju on kannatust ka, kui meie vabatahtlikud saavad midagi sellist teha, et neid kannatusi leevendada, siis see on ma arvan peamine kaalutus. See tundub mulle lihtsalt kõige olulisem asi, mis üldse teha saab. Ja minu jaoks, kuidas ma sellele mõttele jõudsin oli hästi pikk protsess ülikoolis, kus ma peamiselt filosoofiat õppisin. Et minu meelest keskne küsimus on ikkagi see, kuidas elada ja kuidas peaks elama, ja siis mul oli hästi palju aega, et selle üle järgi mõelda, mis mulle tundub, et mis on nagu kõige olulisem, mis ma saaks teha.

Intervjueerija: Mida sa väärtustad saanud kogemuse juures kõige enam?

Ants: Ma arvan peamine nagu nii erinevad inimesed, kellega ma olen tuttavaks saanud. Nii need, kes on vabatahtlikud kui ka mingid lastekodulapsed ja ma ei tea mingid inimesed kasvõi mingid sotsiaaltöötajad või mingid psühholoogid või ma ei tea mingite erinevate projektide eestvedajad, kes on hästi motiveeritud ja sellised teevad hästi tugevalt ja hästi palju sellist head asja. Et ma arvan, et ma olen nendelt inimestelt väga palju ka õppinud enda kohta, et selle tulemus on ka nagu selline huvitav inimeste võrgustik, mis on nagu tegelikult tekkimas just nagu peamine, mis ma saanud olen, on need inimesed. Just erinevate inimestega, kes on minust hästi erinevad, et ma olen ise tänu neile küllaltki palju muutunud.

Intervjueerija: Kuidas su lähedased on reageerinud sellele, et sa teed vabatahtlikku tööd?

Ants: Hmm no ma ei oskagi öelda. See ei olegi võibolla nii väga reageerimine sellele, kuidas ma vabatahtlikku tööd teen, vaid et ma Heateo SA-s olen ja üldse seda teen. Aga on olnud toetav suhtumine kolme aasta jooksul ma olen ühte või kahte inimest kohanud, kes hakkas naerma selle peale, kui ma ütlesin, et töötan heategevusorganisatsioonis ja vabatahtlikkust üritan edendada Eestis. Siis ta ütles, et see on mingi nali või, teades ka, et ma olin enne Inglismaal käinud ülikoolis. Aga seda küsimust on tihemini, kas see on siis see tegevus, mis ma ei tea, mis on kõige..., kas ma ei saaks oma hariduse ja teadmistega midagi sellist teha, mis tegelikult neid teadmisi ja haridust paremini rakendaks. Ja siis ma selle peale, mis on nagu pikem vestlus olnud, kus ma olen üritanud selgitada, et ma arvan, et see ongi kõige olulisem, mis ma oskasin välja mõelda, mida teha, aga enamik lähedasi sõpru on ikkagi väga nagu üsnagi sõbralikult ja toetavalt suhtunud sellesse. Mitmed on ka Heateo asjades kaasa löönud.

Intervjueerija: Kuigi me oleme põgusalt puudutanud sinu erinevaid ajendeid ja motivatsiooni vabatahtliku töö juures, siis käime kiiresti need motivatsiooni aspektid veelkord üle. Et kui sa kokku võtad, siis mis sind motiveerib selle asja juures kõige enam?

Ants: No kaks peamist asja, et soov teha head ja leevendada teiste kannatusi, et inimestel oleks parem. See on nagu esimene. Ja teine, siis see emotsioon, mis ma saan nii sellest tegevusest kui ka teistelt inimestelt, kellega ma koos seda teen. Et just nagu selline tegemise rõõm või koostegemise rõõm ja andmise rõõm.

Intervjueerija: Kas sinu puhul on vabatahtliku töö juures olulisem pool see andmine mitte niivõrd saamine?

Ants: Mõlemad ikkagi. Et ma arvan, et need on nii tihedalt läbi põimunud. Et andes või seda asja tehes, ma saan hästi positiivseid emotsioone, et ei ole kunagi niimoodi, et annad ja midagi ei saa.

Intervjueerija: Kas vabatahtliku töö puhul on üheks tugevaks motivaatoriks meeskonnatöö?

Ants: Kindlasti on tegevusest, aga minule on hästi palju andnud selline meeskonnatöö ja teiste inimestega koostöö, et noh nagu ütleme selliste mõne konkreetse ülesande puhul sa teedki seda kogu aeg ühe meeskonnana, aga see on nagu selline konkreetsem koostegemine. Laiemalt aga kokku puutudes teiste ja erinevate vabatahtlikega, kes Heateo või TVK või teiste organisatsioonide kaudu erinevaid asju teevad, et siis nagu nendega kokkupuutumine on ka väga huvitav ja oluline olnud.

Ants: Kas sinu vabatahtlik tegevus varieerub või keskendub ühele konkreetsele valdkonnale ja eelistad just selle valdkonna vabatahtlikke töid?

Intervjueerija: Praegu on see olnud erinevad sotsiaalteemad ja erinevad keskkonnateemad, ja noh sotsiaalteemade all on peamiselt lapsed ja ütleme selline vaesus, kaks sellist peamist alateemat. Need on need, millega oleme praegu jõudnud rohkem tegeleda. Tegelikult on teisi valdkondi kasvõi nt haridus pakub mulle hästi palju huvi, aga ma pole lihtsalt jõudnud nii väga selle teemaga süvitisi tegeleda. Kultuur ka nt pakuks huvi.

Intervjueerija: Kas vabatahtlik töö on olnud kunagi ka segavaks faktoriks mõne muu põhitegevuse juures, nt õppimine?

Ants: Kooli ajal tegime nt kooliajalehte ja koolitelevisiooni ja õpilasmavalitsus ja väitlus, et selles mõttes jäi mul selle arvelt vähem aega õppida, aga ta ei olnud kunagi meeleu takistus ja kokkuvõttes midagi ära ei rikkunud. Kõik need asjad olid mulle palju huvitavamad, kui koolis õppimine.

Intervjueerija: Selge, nüüd räägime natuke vabatahtlike võrgustikest. Kui palju vabatahtlikud puutuvad kokku teiste vabatahtlikega?

Ants: See on ma arvan, et kokkuvõttes mitte eriti palju. Kui ma mõtlen kõiki neid vabatahtlikke, kes on talgutel erinevatel aastatel osalenud, kõik need vabatahtlikud, kes on ütleme seal selles kriminaalhooldusabilised, et kõik kõik need vabatahtlikud, kes on „Suure venna, suure õe” projektis, et ma arvan, et need nagu oma grupi sees on küll suhelnud, aga niimoodi väljaspoole ma ei usu, et nad väga palju suhelnud. Heateo puhul on meil plaanis hakata klubiüritusi tegema, aegajalt me kutsume kokku vabatahtlikke, kes on erinevate asjadega tegelenud, teeme koos nt väljasõite ja talgud korraga. Ma arvan, et see on hästi oluline neil vabatahtlikel omavahel suhelda ja me püüame sellele kaasa aidata rohkem.

Intervjueerija: Kui palju vabatahtlikud teavad teisi vabatahtlike organisatsioone või ollakse ainult ühe kindla liige ega ülejäänutega puututa kokku?

Ants: Ma arvan, et väga palju ei teata. Heateo puhul meie lähemad partnerorganisatsioonid, neil on rohkem olnud võimalust kokku puutuda, aga muidu ei puututa kokku. Ma arvan, et see oleks nagu hästi oluline, et saaks puutuda ja nii nagu Heategu.ee leheküljel on üks kohti. See on vähemasti esimene samm, et sa saad infot nende erinevate teiste projektide ja algatuste kohta, et siis saaks nagu mingi kontakti luua. Aga kindlasti väga lahe oleks mingit vabatahtlike laagrit teha suvel ja kutsuda sinna erinevaid vabatahtlikke, et saaks kogemusi vahetada. Ma ütlen, et teiste inimeste toetus on hästi oluline selle töö juures, et see lihtsalt nagu saad hästi palju tuge, kui sa näed, et teised inimesed tegelevad ka sellise asjaga. Eriti tihti, kui on vabatahtlik töö käigus, paljud tööd ei ole lust ja lillepidu, siis on ka reaalselt vaja sellist tuge.

Intervjueerija: Kuidas sulle tundub, kas vabatahtlike organisatsioonid on nt uutele vabatahtlikele pigem avatud või suletud?

Ants: Ma arvan, et see sõltub hästi palju sellest vabatahtlikust endast. Et kui ta on hästi motiveeritud, kui ta teab enamvähem, mida ta tahab teha, kui ta on ka valmis seda tegema, et ta on selle läbi mõelnud ja ta suhtub sellesse tõsiselt, siis ma arvan, on kindlasti palju lihtsam. Ka sel juhul, mis tihti takistuseks saab, on organisatsioonis inimesed, kes vabatahtlike vastu võtavad liiga koormatud ajaliselt, et vabatahtlikele jääb mulje, et need on suletud. Sel juhul, kui see vabatahtlik tuleb ja tal on pea laiali, tal pole nagu mingit aimu, millega see organisatsioon tegeleb ja ta ei ole võibolla viitsinud kodulehekülgegi vaadata ja ta ise ei ole ka kuigi motiveeritud midagi ära teha ja kaob nädala aja pärast ära, siis on tõenäoline, et selle organisatsiooni poolt ei jätku aega, et temaga nii palju suhelda.

Intervjueerija: suur aitäh! Järgnevalt annan sulle nimekirja erinevatest vabatahtlikest tegevustest ja palun sul märkida, milliseid pead oluliseks vabatahtlikkuse vallas ning millistega oled ise vabatahtlikuna kokku puutunud.

1. laste ja noortega tegelemine – on oluline, olen kokku puutunud
2. puuetega inimestega tegelemine – on oluline, ei ole ise eriti kokku puutunud
3. sotsiaalne propaganda – jah on vabatahtlik tegevus, ei ole osalenud
4. taaskasutuskeskuses vabatahtlikuna töötamine – kindlasti on, see on hästi palju konkreetsem
5. talguline tegevus – on oluline, olen osalenud
6. erialaste oskuste rakendamine – on oluline, olen teinud
7. projektide kirjutamine – Heateo kaudu olen kõike seda teinud
8. doonorlus – on vabatahtlik tegevus
9. kaitseliidu tegevus – on
10. heategevusürituste korraldamine – see võib olla mingi vabatahtlik Hansapanga ürituste korraldamine nt Hansapank korraldab ürituste Keila SOS-lasteküla toetuseks, siis sa võid sinna minna vabatahtlikuks
11. klubiline huvitegevus – no kui sa käid nagu tantsuringis tantsimas, siis ei ole. Kui sa käid mingit tantsuüritust, kirjandusüritust ma ei tea mingit luuleüritust korraldamas, siis see oleks vabatahtlik töö või et kui su lapsed käivad tantsuringis ja sina ma ei tea viid, aitad midagi seal tantsuringis korraldada, siis see on vabatahtlik töö. No nt Norras on niimoodi, et mingi statistika on, et 2/3 inimestest teevad vabatahtlikku tööd, et sinna läheb kõik see arvesse, kui sa oma lapse spordiringis viid neid autoga mingile jalgpallimatšile
12. korporatsioonides kaasalöömine – ma ei tea, kui see on lihtsalt klubitegevus, et saadakse kokku ja juuakse õlut, siis ma arvan ta ei ole eks. Et aga kui korraldad midagi, siis ma arvan, et on. Kui sa teed mingi ürituse oma korbiga koos, nt lähed mingeid lehti riisuma
13. katuseorganisatsioonides kaasalöömine – jah on
14. tehnilised kontoritööd – ma arvan ka, et on.

Intervjuu 10

Vastaja: Maris, 49-aastane

Intervjueerija: Mida tähendab sinu jaoks vabatahtlik tegevus/töö?

Maris: No ma arvan, et vabatahtlikkus on esiteks heatahtlikkuse näitaja, et teha veel mingit lisatööd oma põhitöökohale ja kui mina alustasin seda tööd kuskil mai lõpus, siis olin ma täiesti vabatahtlik, et raha ei saanud selle eest, aga nüüd on natuke edasi läinud aega ja leitud võimalus maksta mulle selle eest, aga ma sellel põhimõttel ei ole sinna Paide tänavale läinud, et seal keegi maksaks. Aga minu mõte heatahtlikkusest on see, et see on just midagi head teha teist, mitte mida sa iga päev teed ja mitte ainult raha näha selle taga, et saada töö eest ainult raha ja kuna on noored on siin mängus, keda me peame aitama või ringid või narkomaanid või tänavalapsed. See on niisugune ilma rahata töö, mida ma näen, et on vabatahtlikkus.

Intervjueerija: Oskad sa välja tuua erijooni, mis iseloomustab näiteks ainult vabatahtlikku tööd ja eristab seda muudest tegevustest?

Maris: Tahe midagi muud teha. Näiteks minu puhul on see, et ma olen kontoritöötaja, pearaamatupidaja, istuv tööviis on mul. Ja siis ma leian, et minna mingit muud tööd tegema, siis see on vaheldus ka, et mitte istuda ainult 8 tundi oma laua taga ja vaadata arvutit ja tulla koju ja istuda televiisori ette. Et see põhimõtteliselt on mingi muu töö tegemine, ma olen juba kõrini sellest raamatupidamise tööst, et midagi muud teha.

Intervjueerija: Kui me räägime vabatahtlikust tööst, siis mis konkreetsed tegevused seostuvad sulle sellega esmajoones?

Maris: Ma ei oskagi seda öelda. No ma ei tea seesama, mis ma Paide tänaval teen kõike, sest ma ei ole kuskil mujal käinud. Noh eks tuleb kõige pealt meelde see, et mul on kodus ka endal palju asju, mida viia Taaskasutuskeskusesse, et ma viiksin need sinna. Ja hea, et on selline koht olemas, et peaks ise ka midagi niisugust tegema. Vabatahtlik töö võib olla igasugune töö, sest et kui ma läksin sinna, siis mulle öeldi, et on tarvis noh neid remonditöid teha või värvida või õues teha, siis ma ei olnud selle vastu. Ma ei läinud selle suunitlusega, et ainult riideid seal sorteerin, et ühesõnaga kõike töid ma olin seal nõus tegema. Põhimõtteliselt, mis selle idee oli, et me saame ühe maja või ühed ruumid noortele selle jaoks.

Intervjueerija: Kuidas sulle tundub, miks seda vabatahtlikku tegevust on üldse vaja?

Maris: Kasvõi näiteks keskkonna, kui nüüd rääkida konkreetselt keskkonnast. Siis keskkond on minu meelest kõige tähtsam, et kõik mis sinna tuleb. Kui me jätame kõrvale kõik need, mis me oleme juba ära vaadanud, mida edasi müüa, siis riided on ju ka sellised, mida inimesed viskavad metsa äärde ja jätavad oma prügi. Ja siis paber tuleb sorteerida. Et prügimajandus on kõik see, et minu meelest on hästi oluline, et seal Paide tänaval korjatakse kõik kokku.

Intervjueerija: Niiet seda oleks vaja ühiskonna säästmiseks?

Maris: Jah.

Intervjueerija: Kuidas sulle tundub, kas vabatahtlikkust saab käsitleda kui eraldiseisva nähtusena ühiskonnas?

Maris: Vot sellele ma ei oska vastata.

Intervjueerija: Kas sulle on hakanud ka silma vabatahtlikkuse kajastamine meedias?

Maris: Ega ma ei ole midagi muud kuskilt ei kuulanud ega näinud, kui ainult enda seda Taaskasutuskeskust. Et vähe on seda ausalt öeldes. Mul on tunne, et sellega väga palju ei tegeleta. Meedia võiks rohkem kajastada. Aga selle meedia kajastamisel on ka oma oht ja miinus. Et näiteks kui sellest Taaskasutuskeskusest räägiti enne jõule ja tohutult tuli igasugust kraami kokku ja see kvaliteet ei kannatanud. Ma ütleks, et kolmveerand on sellised, mida kasutada ei saa. Kui pooled varrukad on puudu või sokkidel augud sees, siis me ei saa neid kasutada, milleks see on mõeldud. Et kui seda infot tuleb liiga palju, siis me ei jõua seda ära kanda ja see muutub väsitavaks. Kui igast rämpsustuuakse, siis meil pole seda kuhugi panna.

Intervjueerija: Kui me räägime selle mõiste tähendusest, siis kuidas sulle tundub, kas tänapäeva vabatahtlikkuse ja nõukogudeaegse ühiskondlikult kasuliku töö vahel saab paralleeli tõmmata?

Maris: See on saanud täiesti uue tähenduse. Selliseid asju nagu vanasti olid need komisjonikauplused, siis inimesed müüsid ja said raha endale, aga nüüd jääb see raha asutusse ja raha suhtes on teine tähendus. Mina leian, et need on ikka täiesti erineval tasemel.

Intervjueerija: Räägime isiklikust kogemusest, mis ajast pärineb su esimene teadlik kogemus vabatahtlikust tööst?

Maris: Eelmise aasta, 2004. mai, kas 27 mai, kui ma läksin ja Lagle Parek oli seal nagu see oli vist teine kord. Tähen­dab alguses oli laupäeviti ja see oli teine laupäeva, kui ma läksin vaatama, et millega seal tegeletakse ja ja endal oli ka tahtmine viia, sest endal oli ka neid üleliigseid asju nii palju

Intervjueerija: Millest oli see ajendatud, et sa läksid Paide tänavale abi pakkuma?

Maris: Ma tahtsin minna vaatama, mida seal tehakse ja ja kas ma saan oma asju sinna viia, kui mulle selgitati, mis on selle asja eesmärk, et noori tuua lähemale ja käsitööd tegema, ja ja, et noored tänavalt ära tuleks ja siis ma mõtlesin, et see on hea tegevus, et kui ma saan aidata mõnegi narkomaani või sellise noore lapse, kes on üksinda kasvanud või orb, et käsitöö ringis käia.

Intervjueerija: Kuidas see jätk sul tuli?

Maris: Ma vaatasin, et seal on niivõrd palju tööd teha, et riulid olid sassis ja tohutult tuli kaupa, suured kastid ja need mustad kotid ja kõik tuleb ju läbi töötada ega saa neid ju jätta vihma kätte või mida iganes, ei saa ju jätta sinna seisma, et nendega tuleb midagi teha ja siis tol korral oli vähe inimesi ja siis ma küsisin, et kas ma võin vabatahtlikuna tulla ja siis lubati. Ja nii ma olen maist saati. Et siin on tekkinud juba väike hasart ka, et tahad ju, et kõik oleks korras ja kui sind on võetud juba sinna peresse vastu, siis tahad, et kõik on OK ka, et ei oleks segadust.

Intervjueerija: Nüüd juba seal töötades, kas sa määratlend ennast vabatahtlikuna? Et kas vabatahtlikuna saab üldse end positsioneerida?

Maris: Ei ta ei ole vast eraldi positsioon. See on ikka heatahtlikkuse printsiip.

Intervjueerija: Milliste erinevate vabatahtlike tegevustega oled kokku puutunud?

Maris: Taaskasutuskeskuses müügitegevus ja kauba sorteerimine see on nagu põhiline.

Intervjueerija: Kas sind mõjutasid vabatahtlikkusega liituma ka teised vabatahtlikud? Oli sul keegi näiteks eeskujuks?

Maris: Täiesti iseendast tuli see soov, kui ma lugesin, et siuke keskus on olemas, kus saab tuua asju. Ja siis ma lihtsalt läksin sinna ja küsisin, et mis te teete siin ja kes te olete ja kas ma saan aidata.

Intervjueerija: Kas sul tuleb meelde mõni juhtum seoses oma tööga seal Taaskasutuskeskuses?

Maris: Väga toredaid inimesi on, kes kiidavad, mis me teeme. Ja väga tore, kui nad toovad puhast kaupa ja kui ära lähevad, siis ütlevad, et väga tore, et te teete puhkepäeval sellist tööd. Ja kiidavad meid, et me nii teeme. Nad kiidavad, et teeme head ja toredat tööd. Aga muud juhtumit küll meelde ei tule. Mis seal ikka inimesed tulevad ja toovad kaupu ja vahel ostavad ka.

Intervjueerija: Mis kaalutlustel sa hakkasid vabatahtlikuks?

Maris: Just seepärast, et teha midagi muud. Mul oli tervisega probleeme ja siis kui ma seda füüsilist tegin, siis see oli mu tervisele hea. Ta võttis pinged maha ja siis mul oli hea. Terved päevad ikka istuda tööpäeval laua taga, siis see hakkab mõjuma. Ma ei teagi kummal see kaal tähtsam oli, kas see, et tervis paha ja oli vaja füüsilist tööd teha või mõtlesin, et seda on ka tarvis teha.

Intervjueerija: Mida sa väärtustad sealt saadud kogemuse juures kõige rohkem?

Maris: Ma väärtustan võibolla seda, et ma näen, mida inimesed ostavad sealt. Et meil ei ole kõik rikkad inimesed ja seal käivad inimesed ostmas kõiki võimalikke asju. Ma ise ei ostaks selliseid asju, ma ei tuleks selle pealegi. Et inimesed ostavad sealt täiesti uskumatuid asju, see tähendab seda, et inimestel ei ole võimalik osta endale asju, ma ei tea, kas ma ostaks endale väga kasutatud kohvimasina või tolmuimeja, et ma ikkagi leiaks võimaluse uue osta, aga nad tulevad sealt ostma. Ka isegi voodipesu. Ma näen seda, et inimesed ei ole nii rikkad, peres on lapsi palju.

Intervjueerija: Et sa väärtustad sealt saadud teadmist, mis ühiskonnas tegelikult toimub?

Maris: Jah just nimelt, mis ühiskonnas tegelikult toimub, et näen endast kaugemale. Teine seltskond käib meil seal täiesti ostmas.

Intervjueerija: Kuidas enda lähedased reageerivad sellele, et teed vabatahtlikku tööd?

Maris: Ei minul keegi ei ütle, et sa seal jama teed, nad ise ka otsivad asju, mis pool aastat või aasta seisnud on. Minu abikaasa lubab rahumeeli seda tööd teha, vanemad ka ja tütar ja.

Intervjueerija: Mis sind kõige rohkem motiveerib hetkel seda tööd tegema?

Maris: Ma paneks esimesele kohale siiski selle, et oleks koht, kus noored saaks olla. See Taaskasutuskeskuse idee ja eesmärgid. Kui saaks neid lapsi ja noori aidata, kes on sattunud sellisesse olukorda.

Intervjueerija: Kas vabatahtlik töö on koht, mis annab energiat või koht, kus sa saad rakendada oma inspiratsiooni ja kogemust?

Maris: Inspiratsiooni. Ma võibolla annan rohkem, kui ma saan. Kui seal ikka teha, siis see on töö, mis ma teen ja kulutan ennast.

Intervjueerija: Kas sinu arvates meeskonnatöö on vabatahtliku töö juures tugev motivaator?

Maris: Meeskond on muidugi väga tähtis. Väga tähtis on seepärast, et seal tuleb töid teha üks päev müüa, üks päev sorteerida, kolmas päev õue koristada. Et seal peab olema meeskond, kes on suuteline kõiki neid asju tegema, mitte vingus nägu mingi töö peale tegema ja ütleva, et oi ma täna seda ei tee. Nt praegu on meil niisugune moment, kus mulle isiklikult ei meeldi selline asi, et inimene on tööl ja ainult müüb ja, kui kaup on vaja sorteerida või ette tuua, siis ta ei tee. Siis mul kohe tekib, et miks mina pean tegema, kui üks meeskond on, siis ei saa nii, et ma ei tee seda.

Intervjueerija: Kas motivatsiooni võtab maha, kui vabatahtliku tööga kaasneks mingi rahaline omakulutus, nt peaksid ostma bussipileti sihtkohta jõudmiseks?

Maris: No, kui see on suur. Bussipilet on muidugi väike. Ma olen oma isikliku autoga käinud raamatuid toomas, mul kulus mingi 20-30 krooni ja ma ei teinud sellest mingit numbrit. Kui see ei muutu igapäevaseks, nii et ma pean iga nädal oma rahaga midagi tegema, siis võibolla küll, aga muidu mitte.

Intervjueerija: Kuivõrd su vabatahtlik töö varieerub?

Maris: Ma ei ole kuskilt leidnudki, mis see muu vabatahtlik töö võib olla. Ma ei kujuta ette, mida ma võiks teha. Noh näiteks kedagi hooldama minna. Või miks mitte minna mingi vanema inimese juurde koristama minna. Ma leian, et selleks peab olema teistsugune süda, selleks peab olema inimene, kes mõistab, miks tal on vaja teist inimest aidata. Võibolla ma ise olen aastate pärast sellises olukorras, kus ma helistan kuulge, et tulge koristama. Siis ma mõtlen, et olen ise seda teinud ja võin ka teistelt paluda.

Intervjueerija: Kas ma saan sinust õigesti aru, et praegu oled sa ühe valdkonnaga – Taaskasutuskeskusega – kokku puutunud, aga, kui tuleks pakkumisi mujalt, siis võtaksid vastu?

Maris: Jah, miks mitte

Intervjueerija: Kas see vabatahtlik töö on mõjutanud kuidagi ka sinu põhitegevust?

Maris: Ei ole. Minu tööd ei ole seganud.

Intervjueerija: Lõpuks räägime natuke vabatahtlike võrgustikest. Millised on su kokkupuuted teiste vabatahtlikega?

Maris: Ei teagi. Ega nad vist omavahel ei suhtle ja ma ei ole ka meie kodulehelt kedagi niisugust leidnud, et keegi kuskil saaks omavahel kontakteeruda. Ma ei tea mitte kellestki mitte midagi.

Intervjueerija: Kas sa teisi vabatahtlikke organisatsoone tead?

Maris: Ei tea.

Intervjueerija: Mis sa arvad, kas vabatahtlikke organisatsioonid on pigem avatud või suletud?

Maris: Ma usun, et on avatud, kui nad tahavad tulla. Ma olen mitmeid seal välja koolitanud, aga nad on ära kadunud. Seda vabatahtlikke värbamist võiks isegi rohkem teha.

Intervjueerija: Suur aitäh! Järgnevalt annan sulle nimekirja erinevaid vabatahtlikke tegevusi ja palun sul märkida, milliseid pead neist oluliseks ja millistega oled ise kokku puutunud.

1. laste ja noortega tegelemine – see laste ja noortega suhtlemine on oluline.
2. puuetega inimeste ja vanuritega tegelemine – vot siin ma ütlen, et see on väga oluline ma leian.
3. propagandistlik tegevus – ma olen näinud ja kuulnud ja ma ei arva sellest mitte midagi head. See ei ole vabatahtlik, vaid mingi kasu saamise eesmärgil.
4. taaskasutuskeskuses vabatahtlikuna töötamine – jah see on ja seda ma olen ka teinud.
5. talguline tegevus – jah, aga kui ma tahaks Mustamäe linnaosavalitsusse minna ja öelda, et tahan lehti riisuda, siis nad ei ole sellest huvitatud ja ei lubata. Ma ei usu, et see...ei oska öelda.
6. erialaste teadmistega konsulteerimine – see võiks olla oluline küll. Siin vahepeal need üliõpilased andsid juriidilist nõu, et see oleks väga teretulnud.
7. projektide kirjutamine – see võiks ka olla, aga kuna mulle ei meeldi kirjutada projekte, siis ma olen sellest kaugel.
8. doonorlus – kuna ma ise olen doonor, siis see on ka väga teretulnud tegevus.
9. kaitseliidu tegevus – ma ei usu, et nad teevad midagi vabatahtlikuna.
10. heategevusürituste korraldamine – see ei ole, ma arvan.
11. klubiline huvitegevus – jah see on küll.
12. korporatsioonides kaasalöömine – see on ka vajalik.
13. katuseorganisatsioonides kaasalöömine – kindlasti on oluline, nt meil on see Caritas, aga sellega töö kuidagi ei laabu, et seda oleks küll vaja rohkem arendada.
14. tehnilised kontoritööd – jah, kui see kõik toimiks